

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น
กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ชนานันท์ ฅิณกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
ตุลาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น
กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร

บทคัดย่อ
ของ
ชนานันท์ ฌีญกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
ตุลาคม 2546

ชนานันท์ นิยมกุล. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตาม
หลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรม
ของบิดาตามการรับรู้ของบุตร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส, รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาผล.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. หาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติ
ตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตาม
การรับรู้ของบุตร ทั้งในกลุ่มรวม และเมื่อจำแนกตามเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของ
บุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว 2. เปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของ
บุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มที่มี
ความแตกต่างกันทางด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษา
ของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว 3. เปรียบเทียบความตั้งใจจะ
ประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของ
วัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา หรือฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน
จำนวนทั้งสิ้น 427 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวัดทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อบิดา แบบ
สอบถามวัดความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น และแบบสอบถามวัด
ความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สถิติ Fisher's
Z Transformation การทดสอบแบบที การทดสอบแบบเอฟ การทดสอบแบบเชฟเฟ้ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ใน
ทางบวกกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในกลุ่มรวม และเมื่อจำแนกตามเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษา
ของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

2. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มที่มีความแตกต่างกันตามตัวแปรเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา หรือฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว พบว่า ทุกกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว ยกเว้นตัวแปรอาชีพ ซึ่งพบว่า ค่าความสัมพันธ์ของกลุ่มอาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงานสูงกว่ากลุ่มอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เมื่อเปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กลุ่มต่าง ๆ พบว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดามีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 5

THE REALTIONSHIP BETWEEN ADOLESCENTS' INTENTION TO OBSERVE
SAPPURISADHAMMA PRINCIPLE AND THEIR PERCEIVED
FATHERS' SAPPURISADAMMA BEHAVIOR

AN ABSTRACT
BY
CHANANUN NIYAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
October 2003

Chananun Niyakul. (2003). *The Relationship Between Adolescents' Intention to Observe Sappurissadhamma Principle and Their Perceived Fathers' Sappurissadhamma Behavior*. Master thesis, M. Ed. (Developmental Psychology). Bangkok : Gradual School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Niyada Chittcharat, Assoc. Prof. Dr. Nuanla-or Supapol.

The purpose of this study was three-fold. First, it aimed to investigate the relationship between adolescent intention to perform Sappurissadhamma principle and Perceived Fathers' Sappurissadhamma Behavior in the whole groups and in each subgroup according to adolescent sex, attitude toward father, education level, father's education level, father's occupation and family status; second, to compare those of relationship level among adolescent with different sex, attitude toward father, education level, father's education level, father's occupation and family status; third, to compare intention to perform Sappurissadhamma principle among adolescent with different sex, attitude toward father, education level, father's education level, father's occupation and family status.

The subjects comprised 427 Mathayom Suksa I, III, and V students in schools under the Department of General Education, Ministry of education, Group 4 of Srinakharin Campus, through multi-stage random sampling.

The instrument for collecting data included questionnaires concerning attitude toward father, intention to perform Sappurissadhamma principle and fathers' Sappurissadhamma behavior as perceived by adolescent.

Then data were analyzed by Pearson Product Moment Correlation Coefficient, Fisher's Z Transformation, t-test, F-test and Scheffe' method.

The results revealed that :

1. Adolescent's intention to perform Sappurissadhamma principle was positively related at .01 level to perceived father Sappurissadhamma Behavior in the whole group and each subgroup according to those of adolescent sex, attitude toward father, education level, father's education level, father's occupation and family status.

2. When compared those of relationship level among adolescent with different sex, attitude toward father, education level, father's education level, father's occupation and family status, it was found that they were not significantly different, except for the variable of father's occupation where it was found that the relationship in general employee group was higher than the one in office employee group at .05 level

3. When compared intention to perform Sappurissadhamma principle among adolescent with different sex, attitude toward father, education level, father's education level, father's occupation and family status, it was found that female adolescent's intention to perform Sappurissadhamma was significantly higher than those of male adolescent at .01 level. Adolescent with positive attitude toward father significantly had higher intention to perform Sappurissadhamma at .01 level than those with negative attitude toward father. Adolescent in Mathayom Suksa I significantly had higher intention to perform Sappurissadhamma at .05 level than those in Mathayom Suksa V, whereas there was no significant difference between those in Mathayom Suksa I, and V.

ปริญญานิพนธ์

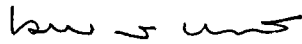
เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น
กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร

ของ

นางสาวชนานันท์ นิยมกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

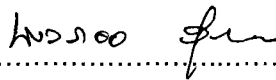
วันที่ 16 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

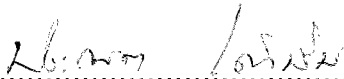
.....ประธาน

(อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาผล)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำนิม)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งของ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ความเอาใจใส่ และให้กำลังใจ ตลอดข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละอ อสุภาผล กรรมการควบคุม ปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต แก้วนิม และรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม รวมถึงคณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการคณาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนนวมิยวชิรธรรมสาริต โรงเรียน ศรีพุดผา และโรงเรียนสิริรัตนาร ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือ ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่น้องหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนสิริรัตนาร อาจารย์นภาพร สินสวัสดิ์ อาจารย์ศิริพร สิทธิกุล และอาจารย์อารียา นุชอนงค์ ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ ตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นทุกคน ตลอดจนคุณเกียรติศักดิ์ ส่องแสง คุณนิศานาถ ทองรอด และคุณวิสุทธิ์ อริยภิญโญ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย คอมพิวเตอร์

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ และคุณอาทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ทั้งกำลังใจและกำลังทรัพย์ รวมทั้งผู้ให้ความช่วยเหลืออีกหลายท่านที่ได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้

ชนานันท์ ฅินยกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
นิยามปฏิบัติการ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม.....	12
หลักสัปปริสธรรมทางพุทธศาสนา.....	16
ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับจริยธรรม.....	22
ครอบครัวกับการถ่ายทอดทางศาสนา.....	23
ความสำคัญของบิดา.....	29
ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตร.....	30
บทบาทด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม.....	31
บิดากับการพัฒนาจริยธรรมของบุตร.....	33
ตัวแปรทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่น.....	33
กรอบแนวคิดและสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	47
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	48
การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม.....	48
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	51
ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล.....	52
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	65
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	65
วิธีดำเนินการของศึกษาค้นคว้า.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	68
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	78
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	92
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	123

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	48
2	แสดงจำนวนร้อยละ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	55
3	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนทางหลัก สัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของ บิดาตามการรับรู้ของบุตรในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรเพศ ทศนคติ ต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่นระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของ บิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว.....	57
4	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจ จะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติ ตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ตามตัวแปรเพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่นระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว.....	59
5	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตาม หลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรเพศ ทศนคติต่อบิดา	62
6	แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลัก หลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความ เป็นอยู่ของครอบครัว.....	63
7	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับความตั้งใจจะ ประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	64
8	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดทศนคติที่มีต่อบิดา.....	113
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความตั้งใจจะประพฤติตามหลัก สัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น.....	114
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความประพฤติตามหลัก สัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร.....	118

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดและมีความสำคัญมากที่สุดซึ่งใกล้ชิดและผูกพันกับชีวิตมนุษย์มานาน บุคคลในครอบครัวจะมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งด้านหน้าที่และความผูกพันรักใคร่ในครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานของความสุขในชีวิต ลักษณะครอบครัวไทยแต่เดิมเป็นลักษณะครอบครัวขยาย (Extended Family) กลุ่มญาติพี่น้องจะอยู่ใกล้ชิดกัน คอยดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่บุตรหลานร่วมกัน โดยยึดหลักคำสอนทางพุทธศาสนา (มีวัดเป็นศูนย์กลาง) มาเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอยู่ในระเบียบวินัยสอดคล้องกับความต้องการของสังคม (เพ็ญแข ประจักษ์ 2528:11) วัดมีบทบาทเป็นในการอบรมศีลธรรมแก่ประชาชน เป็นสถานศึกษาของเยาวชน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน เมื่อผู้ใหญ่ใกล้ชิดกับศาสนา เด็กในสังคมครอบครัวขยายจึงได้รับการเรียนรู้ การพัฒนาจิตใจและการถ่ายทอดการดำเนินชีวิตที่ไม่ห่างเหินจากศาสนาจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่เมื่อสภาพสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการรับอารยธรรมตะวันตก ทั้งการทำงาน ความเป็นอยู่ ความคิด ฯลฯ รูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนไปเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว(Nuclear Family)มากขึ้นเรื่อยๆ และมีขนาดเล็กลง จำนวนสมาชิกในครอบครัวลดลง รวมทั้งจำนวนเครือญาติก็ลดลง ความสัมพันธ์ระหว่างญาติมีช่องว่างมากขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อครอบครัว ประกอบกับความเร่งรีบและการแข่งขันกันในเชิงวัตถุนิยมทำให้ภาระหน้าที่ของบิดามารดาเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความห่างไกลกันของสมาชิกในครอบครัว เวลาที่จะมีให้กับบุตรหลานลดน้อยลงพร้อมๆ กับการอบรมสั่งสอนและดูแลความประพฤติของบุตรหลานรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย จึงใช้วัตถุเป็นใหญ่ในการเลี้ยงดู หยิบยื่นความสบายให้แก่บุตรหลานเพื่อชดเชยความรักความอบอุ่นที่ตนเองมีเวลาให้ไม่เพียงพอ บุตรหลานจึงเรียนรู้ที่จะตอบแทนเป็นวัตถุมากกว่าที่จะให้บิดามารดาพึงพอใจในความประพฤติอันดีงามของตนเอง และถึงแม้บิดามารดาจะมีเวลา ก็ไม่รู้ว่าจะสัมพันธ์กับบุตรหลานอย่างไร เพราะสังคมซับซ้อนมากขึ้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541: 31) กล่าวว่าน่าเป็นห่วงที่บทบาทและหน้าที่ของความเป็นบิดามารดากำลังอยู่ในภาวะตกต่ำจากมาตรฐานของความเป็นบิดามารดาที่ดี หรืออยู่ในสภาพที่กำลังดำเนินไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ สามารถเห็นได้จากบิดามารดาจำนวนไม่น้อยปฏิบัติต่อบุตรหลานที่เกิดมาอย่างขาดวิญญูณแห่งความเป็นบิดามารดาที่ดี มิได้ตระหนักว่า ตนคือบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้สร้างชีวิตให้กับสายเลือดที่เติบโตใหญ่มาจากตน ประกอบกับบทบาทความสำคัญของสถาบันศาสนาก็ลดลงไปเช่นเดียวกัน เพราะคนส่วนมากจะคิดว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญน้อยกว่าวัตถุ (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. ม.ป.ป. : 50) และคนไทยไม่เชื่อในหลักทาง

สายกลาง ไม่มีชั้นดีธรรม ไม่มีเมตตาธรรม ไม่รู้จักพิจารณาแก้ปัญหาด้วยหลักอริยสัจ รู้จักศาสนาแต่เพียงเรื่องของ โสยศาสตร์ของคลัง (พทยา สายหุ. 2540 :274-275) เมื่อบิดามารดา ซึ่งควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานเห็นจากศาสนา จึงทำให้บุตรมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน เพราะเด็กจะมีพฤติกรรมทางสังคมคล้ายคลึงกับบุคคลภายในครอบครัวของตนเป็นส่วนใหญ่ (สุภาภรณ์ ปันวิเศษ. 2540:3) และสอดคล้องกับคำกล่าวของพระธรรมปิฎก ปอ. ปยุตโต (2539:1) ที่กล่าวว่า "...บางทีการที่เยาวชนไม่สนใจศาสนาและจริยธรรมนั้น เหตุอย่างหนึ่งอาจเป็นเพราะ ผู้ใหญ่ไม่สนใจนั่นเอง" เราจึงมักพบเห็นพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นในสังคมชาวพุทธเช่น การที่แม่ทิ้งหรือฆ่าลูกตั้งแต่ยังแบเบาะ (ไทยรัฐ.11 พฤษภาคม 2546:1) มีหลักฐานสถิติของสถานสงเคราะห์ของรัฐว่า พบเด็กถูกทิ้งเฉลี่ยวันละ 8-10 คน (ข่าวสด.7 พฤษภาคม 2546 :1) หรือชาวพม่าฆ่าลูกในไส้ โดยให้เหตุผลว่าทำให้เกิดมาได้ก็ต้องฆ่าให้ได้ (ไทยรัฐ. 7 พฤษภาคม 2546 :1) โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความรุนแรงทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมเมื่อขาดแบบอย่างที่ดี ห่างเหินศาสนาและอยู่ในสังคมที่มีสิ่งจูงใจที่จะทำให้ประพฤติดูเสื่อมเสียได้ง่ายจึงทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่สมควรมากมายเช่น การแสดงออกที่ไม่ถูกต้องตามที่สาธารณะ การแข่งขันกันหาเพื่อนต่างเพศ การจับเพื่อนแกล้งด้วยความคึกคะนองกลางศูนย์การค้า (ข่าวสด. 13 พฤษภาคม 2546 :1) หรือชาววัยรุ่นประกาศขายบริการทางเพศแบบสลัมคู่ (สวิงกิ้ง) ผ่านทางเว็บไซต์ (ข่าวสด.7พฤษภาคม 2546 :1) เป็นต้น จากการศึกษาเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ได้รับการปลูกฝังมาของเยาวชนที่เสพยาและไม่เสพยาสารเสพติดในชุมชนแออัด" ของโสภา ซิลมันน์ และคณะ (2541) พบว่า เยาวชนทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกด้านลบต่อบิดามารดา โดยทั้งสองกลุ่มยอมรับว่า "ไม่มีความรู้สึกละอายที่ทำให้บิดามารดา หรือผู้อื่นเดือดร้อน"ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพการแตกสลายของความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ส่วนงานวิจัยที่ทำให้ทราบทัศนคติของวัยรุ่นต่อศาสนาคืองานวิจัยของพรสวัสดิ์ เพชรแดง (2528:34) ซึ่งพบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดว่า ศาสนาไม่ค่อยมีความจำเป็นต่อสังคม เพราะเป็นตัวถ่วงความเจริญของประเทศ แต่แท้จริงแล้วศาสนามีผลดีต่อวัยรุ่นอย่างมาก แซดเลอร์ (มธุรส ชำนาญทัศน์. 2532 :1 ; อ้างอิงจาก Sadler. 1948) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญดังนี้

1. ใช้เชื่อมโยงประสบการณ์ทางจิตของวัยรุ่นที่แตกแยกปั่นป่วนให้สงบลงได้เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความขัดแย้งภายในตัวเองตลอดเวลา ศาสนาจึงเป็นหลักที่จะช่วยเขาได้
2. ใช้เป็นเกณฑ์เทียบดูใจวัดคุณค่าทางศีลธรรมและหน้าที่ของบุคคลต่อสังคม
3. ศาสนายกระดับอุดมคติของเยาวชนให้สูงขึ้น และผสมผสานเจตนารมณ์อันมีค่าทางจริยธรรมเข้ากับไม่เห็นแก่ตัว
4. ศาสนาจะช่วยเพิ่มพูนการควบคุมตนเอง เพราะศาสนาจะช่วยสอนและอบรมให้วัยรุ่นเองทำความดี แต่ถ้าตนทำผิดก็ให้วินิจัยโทษและเกิดความเสียใจด้วยตนเอง โดยวิธีการสอน

ทางศาสนาทำให้ทุกคนรู้จักรับผิดชอบความประพฤติของตนเอง ผู้ที่เคารพศาสนาอย่างแท้จริง ย่อมเต็มใจเว้นจากความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลังคนอื่น โดยไม่ต้องกลัวว่าจะมีใครรู้เห็นหรือไม่ การทำดีเองเว้นความชั่วเป็นลักษณะของคนที่ควบคุมตนเองได้

5. ศาสนาช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งทางอารมณ์ต่างๆ เช่น ความขัดแย้งทางเพศ เป็นต้น ซึ่งวัยรุ่นควรได้รับการอบรมสั่งสอนให้พิจารณาเรื่องเช่นนี้อย่างฉลาด

6. ศาสนานำไปสู่การเคารพบูชาและขยายชีวิตในด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Life) ให้ขยายวงกว้างออกไป

7. ศาสนาทำให้เด็กวัยรุ่นที่นับถือเป็นคนดี เด็กวัยรุ่นถึงแม้จะมีความรู้ดีแต่บางทีเขาจะเป็นคนที่สังคมไม่พึงปรารถนาก็ได้เช่น เป็นคนเนรคุณ ไร้สัตย์ ดุร้าย ทุจริตหรือเกียจคร้าน หากวัยรุ่นเป็นเช่นนี้จะหาความสุขความเจริญไม่ได้เลย จะเข้าหลักที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” ศาสนาเป็นประมวลหลักแห่งความดีของมนุษย์ เมื่อใครศึกษาอบรมตามหลักศาสนาแล้ว ศาสนาย่อมจะปรุ่กาย วาจา ใจ ของเขาให้เป็นคนดี

จากที่กล่าวทั้งหมดทำให้ทราบถึงความสำคัญของศาสนาที่มีต่อวัยรุ่น ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและผลที่เกิดขึ้นจากความห่างเหินจากศาสนา จึงทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะใช้หลักธรรมในศาสนาในการวิจัยครั้งนี้

หลักธรรมคำสอนในศาสนาสามารถทำให้มนุษย์รู้จักใช้สติปัญญา ยกกระตือรือร้นจิตใจของตนให้สูงกว่าสัตว์ บุคคลที่มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จึงมักเป็นบุคคลที่สามารถยกตนให้พ้นจากความเสื่อมได้ (ประภาศรี สีหอำไพ.2531:23) หลักธรรมที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันนั้นมีมากมายเช่น ขวามาสธรรม (สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ) อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) สังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตา) พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา) ฯลฯ ซึ่งรวมไปถึง หลักสัปปุริสธรรม(หลักแห่งการเป็นคนดี) 7 ประการ ประกอบด้วย

1. วัมมัญญดา	การรู้จักเหตุ
2. อตถัญญดา	การรู้จักผล
3. อตตัญญดา	การรู้จักตน
4. มัคคตัญญดา	การรู้จักประมาณ
5. กาลัญญดา	การรู้จักกาล
6. ปริสสัญญดา	การรู้จักชุมชน
7. ปุคคลัญญดา	การรู้จักบุคคล

ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการไปสู่ความเป็นคนดี ทั้งนี้เพราะเป็นหลักที่มนุษย์ในสังคมพึงปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ต่างกันแต่เพียงความระลึกหรือความเคยชินที่จะปฏิบัติเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้หลักสัปปุริสธรรมในการวิจัยครั้งนี้

การปฏิบัติตนตามหลักศาสนานั้น จะต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังเยาว์วัยจากสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะบิดามารดาจะมีอิทธิพลอย่างสูงในการขัดเกลาทางสังคมซึ่งเด็กจะเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการบอกหรือสั่งสอน ส่วนทางอ้อมจะเป็นการเลียนแบบหรือรับเข้าไปโดยไม่รู้ตัว (สุพัตรา สุภาพ. 2531:54) การเรียนรู้แบบไม่รู้ตัวนี้มีความสำคัญต่อพฤติกรรม ของเด็กมากกว่าการเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอน เพราะการเรียนรู้โดยเฉพาะทางศาสนานั้น ส่วนใหญ่แล้ว เด็กจะหยิบฉวยเอามาจากชีวิตประจำวัน จากบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กเป็นตัวอย่าง ซึ่งบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กที่สุดก็คือบิดามารดานั่นเอง (ลออ การุณยะวณิช. 2520:113-114) ในทางจริยธรรมการเป็นแบบอย่างที่ดีคือวิธีการสอนที่ดีที่สุดคือไม่ต้องพูดแต่ปฏิบัติให้ดูกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง โดยเฉพาะแสดงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันให้เห็นเช่น ความสุภาพ อ่อนโยน การประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาด้วยการใช้สติปัญญา ฯลฯ (เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2533:187) ซึ่งจะทำให้บุตรซึมซับการกระทำของบิดามารดาโดยไม่รู้ตัว และเมื่อเห็นว่าการกระทำของบิดามารดามีผลดีอย่างไร บุตรย่อมพร้อมที่จะปฏิบัติตามเพราะเกิดศรัทธาต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้น โดยเฉพาะกับเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความรู้และความคิดกว้างขวางขึ้น คำบอกเล่าหรืออบรมสั่งสอนของบิดามารดาที่เคยยอมรับเชื่อถือได้ง่ายนั้นจะเปลี่ยนไป เขาจะรู้จักใช้เหตุผลประกอบการคิดตัดสินใจมากขึ้น ดังนั้นการปฏิบัติให้เขาเห็นน่าจะเป็นความน่าศรัทธามากกว่าการอบรมสั่งสอน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า ในความเป็นจริงของสังคมปัจจุบันนี้ ความประพฤติดของบิดามารดายังมีความสำคัญต่อบุตรอยู่หรือไม่ แต่เนื่องจากมีงานวิจัยจำนวนมากอาทิเช่น ยุวดี ทิตินาพานิชย์ (2539) วัจจมัย สุขวัฒน์ (2541) เกริกศักดิ์ บุญญานุพงษ์ (2530) มธุรส ชำนาญทัศน์ (2532) ฯลฯ ที่เน้นความสำคัญของมารดาในการดูแลและใกล้ชิดกับบุตรมากกว่าบิดา ทั้งที่ในปัจจุบันด้วยค่านิยมและความจำเป็นทางเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น การแบ่งหน้าที่ของบิดามารดาจึงเปลี่ยนไปจากเดิม บิดาจึงปรับหน้าที่มาดูแลบุตรมากขึ้น ดังนั้นการดูแลบุตรจึงไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิงฝ่ายเดียวอีกต่อไป และบุตรไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายย่อมต้องการทั้งบิดามารดาในเวลาเดียวกัน (นฤกร ยิ้มแย้ม. 2544:2 อ้างอิงจาก Hetherington & Parke. 1986) โดยเฉพาะผู้เป็นบิดานั้นหากเป็นตัวแทนที่ไม่ดี ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองบกพร่องไป บุตรก็จะสร้างปัญหาความยุ่งยากให้เกิดขึ้นในสังคมได้ เพราะโดยปกติแล้วบุตรจะมีผู้ที่ตนคิดว่าเป็นแบบอย่างหรือวีระบุรุษของตน ซึ่งมักจะเป็นพ่อของตนเอง (พรพรณิศา เนื่องทวี. 2539:3) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะความประพฤติดของบิดาเท่านั้นว่า ความประพฤติดของบิดาตามหลักสัปปุริสธรรมจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความประพฤติดของบุตรวัยรุ่นมากน้อยเพียงใดและศึกษาถึงอิทธิพลของความประพฤติดของบิดาตามหลักสัปปุริสธรรมที่จะเกี่ยวข้องกับความตั้งใจจะประพฤติดตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อให้บิดาตระหนักถึงความสำคัญในหน้าที่ของความเป็นพ่อ ได้ทราบแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตร

และเป็นข้อมูลแก่ครูแนะแนว อาจารย์ที่ปรึกษาในการแนะนำการปฏิบัติตัวแก่ผู้ปกครองนักเรียนอย่างถูกต้องต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อจำแนกตาม เพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มที่มีความแตกต่างกันตามตัวแปรเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา หรือฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
3. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดาต่างกัน หรือฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะทำให้ทราบถึงระดับของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร และชี้ให้เห็นว่าตัวแปรต้นตัวใดที่ทำให้เกิดความแตกต่างของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร นอกจากนี้จะทำให้ทราบถึงความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของวัยรุ่นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่เพียงใดเมื่อมีความแตกต่างกันทางด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบิดา ครู-อาจารย์ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นทราบถึงปัญหาด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมของวัยรุ่นหาทางแก้ไขที่เหมาะสม และเป็นแนวทางให้บิดาปฏิบัติตนโดยยึดหลักธรรมในศาสนาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานของตนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ จำนวน 8,095 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่นักเรียนวัยรุ่นชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ จำนวน 3 โรงเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 427 คน โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาแบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1. ศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัว คือความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรทั้งในกลุ่มรวม และเมื่อจำแนกตามตัวแปรดังต่อไปนี้

- เพศ
 - ชาย
 - หญิง
- ทักษะคิดต่อบิดา
 - ทักษะคิดต่อบิดาดีมาก
 - ทักษะคิดต่อบิดาดีน้อย
- ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น
 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
- ระดับการศึกษาของบิดา
 - ระดับสูง
 - ระดับกลาง
 - ระดับต่ำ

- อาชีพของบิดา
 - รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - ค้าขาย/กิจการส่วนตัว
 - พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน
 - รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน
 - ไม่มีงานทำ
- ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
 - ระดับสูง
 - ระดับกลาง
 - ระดับต่ำ

2. การศึกษาเปรียบเทียบ

ตัวแปรต้น

- เพศ
 - ชาย
 - หญิง
- ทักษะคิดต่อบิดา
 - ทักษะคิดต่อบิดาดีมาก
 - ทักษะคิดต่อบิดาดีน้อย
- ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น
 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
- ระดับการศึกษาของบิดา
 - ระดับสูง
 - ระดับกลาง
 - ระดับต่ำ
- อาชีพของบิดา
 - รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - ค้าขาย/กิจการส่วนตัว
 - พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน
 - รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน
 - ไม่มีงานทำ

- ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

- ระดับสูง
- ระดับกลาง
- ระดับต่ำ

ตัวแปรตาม

- ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร
- ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสัปปริสธรรม** หมายถึง ธรรมของคนดีหรือธรรมสำหรับผู้ปฏิบัติให้เป็นคนดี เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง สังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วย คุณธรรม 7 ประการคือ

1. การรู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา) หมายถึง การรู้มูลเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รู้หลักความจริง รู้หลักการและกฎเกณฑ์ เป็นความเชื่อที่ถูกต้องตามสาเหตุและการปฏิบัติ ถูกต้องตามสาเหตุ ตัวอย่างพฤติกรรม

1. รู้ว่าเหตุการณ์หรือปัญหาที่ประสบอยู่นั้นมีสาเหตุมาจากอะไร
2. รู้ว่าวิธีการที่จะได้มาซึ่งความสำเร็จต้องเป็นวิธีการที่ถูกต้องตามทำนอง

คลองธรรม

3. รู้ว่าไม่ควรรุกรานผู้อื่นด้วยกาย วาจา ใจ เป็นต้น
4. รู้ว่าการกระทำที่ดีหรือไม่ดีนั้นจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดผลดีหรือไม่ดีต่อไป
5. ไม่หลงงมงายเชื่อผิดๆหรือน้อยใจในโชคชะตา
6. รู้ว่าการเป็นคนดีนั้นต้องทำเองจะทำแทนกันไม่ได้
7. สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ตรงจุด

2. **การรู้จักผล (อัตถัญญตา)** หมายถึง การรู้ผลที่เกิดมาจากเหตุ มีความเชื่อที่ ถูกต้องตามผลที่เกิด และการปฏิบัติถูกต้องตามผลที่เกิด

ตัวอย่างพฤติกรรม

1. รู้ผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำต่างๆ
2. ต้องรู้หน้าที่ภาระงานของตน
3. เลือกทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์เป็นผลดีต่อตนเองและส่วนรวม
4. มีความคิดและการตัดสินใจที่ถูกต้อง
5. มีจุดมุ่งหมายในการกระทำต่างๆและมุ่งกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมาย
6. สามารถทำนายหรือคาดการณ์ภายหน้าได้ถูกต้อง

3. การรู้จักตน (อัตตัญญา) หมายถึง การพิจารณาเข้าใจตนเอง รู้จักข้อเด่นและด้อยของตนเอง ประพฤติตนเหมาะสมกับฐานะของตน ปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมตามตำแหน่งของตน ตัวอย่างพฤติกรรม

1. ไม่มองตนเองสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
 2. ประพฤติปฏิบัติตนได้เหมาะสมแก่สภาพตน
 3. หมั่นพิจารณาตนเองและการกระทำของตนเองอยู่เสมอ
 4. รักษาหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบเสมอ
 5. ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำและแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ถูกต้อง
4. การรู้จักประมาณ (มัตตัญญา) หมายถึง การรู้จักความพอดีในการดำเนินชีวิต

ตัวอย่างพฤติกรรม

1. ใช้จ่ายทรัพย์สินในทางที่ดีและมีประโยชน์
 2. ใช้จ่ายทรัพย์สินพอเหมาะกับฐานะ
 3. แสวงหาทรัพย์สินในทางที่ชอบและไม่เกิดโทษ
 4. ไม่บริโภค ออกกำลังกาย พักผ่อนนอนหลับ ฯลฯ มากหรือน้อยจนเกิดโทษ
5. การรู้จักกาล (กาลัญญา) หมายถึง การรู้จักค่าของเวลาและใช้เวลาอย่างคุ้มค่า

ตัวอย่างพฤติกรรม

1. ทำงานต่าง ๆ ได้ทันเวลาและเหมาะสมกับเวลา
2. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เป็นคนตรงต่อเวลาและรักษาเวลาในการกระทำต่าง ๆ

6. การรู้จักชุมชน (ปริสัณญตา) หมายถึง การรู้วัฒนธรรมของสังคม รู้มารยาทในสังคมและ ปรับตัวให้เข้ากับสังคม ดังนี้

ตัวอย่างพฤติกรรม

1. รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนแต่ละกลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวข้อง
2. ไม่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนนั้น
3. รู้ว่าเราต้องช่วยกันสร้างสังคมรอบ ๆ ตัวเราให้เป็นสังคมที่ดี
4. ปรับตัวเข้ากับชุมชนนั้นได้เหมาะสม ไม่ถือความนิยมของตนเองเป็นใหญ่
5. รักษาทรัพย์สินสมบัติหรือให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับชุมชนเมื่อมีโอกาส

7. การรู้จักบุคคล (บุคคลัญญา) หมายถึง การรู้จักเลือกคบคน อ่านคนออกกว่าเป็นบุคคลเช่นไร รู้จักตำแหน่งและฐานะของบุคคลและรู้ว่าจะปฏิบัติตนต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ตัวอย่างพฤติกรรม

1. รู้กิริยาวาจาหรือมารยาทที่จะใช้กับบุคคลระดับต่าง ๆ
2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักการให้และรับ
3. รู้ลักษณะคนประเภทต่าง ๆ เลือกคบคนได้ถูกต้อง คบคนดี ละเว้นการคบคนชั่ว

4. รู้ที่จะให้ความช่วยเหลือ รับใช้ หรือปฏิบัติได้เหมาะสมกับบุคคล
5. ทำประโยชน์ให้แก่กันและกัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น
2. **บิดา** หมายถึง พ่อผู้ให้กำเนิดและ/หรือให้การอบรมเลี้ยงดู
3. **ระดับการศึกษาของบิดา** หมายถึงระดับการศึกษาของบิดาสอง - ตำสุดแบ่งเป็น 3 ระดับคือ

- 3.1 ระดับสูง หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
- 3.2 ระดับกลาง หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

- 3.3 ระดับต่ำ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาไม่สูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย รวมถึงผู้ที่ไม่มีความรู้ทางการศึกษา

4. **อาชีพของบิดา** หมายถึง ประเภทหรือลักษณะงานที่ยึดเป็นอาชีพหลักซึ่งมีรายได้ประจำ แบ่งเป็น 5 ลักษณะ โดยอาศัยหลักเกณฑ์การจัดแบ่งอาชีพของพ่อแม่ตามแนวทางของโครงการสำรวจความคิดเห็น และความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541 ดังนี้

1. อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
2. อาชีพการค้า / ประกอบกิจการส่วนตัว
3. อาชีพพนักงานบริษัท / ลูกจ้างเอกชน
4. อาชีพรับจ้างทั่วไป / ผู้ใช้แรงงาน
5. ไม่มีงานทำ

5. **ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว** หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางครอบครัวที่ได้จากการรายงานของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

- 5.1 ระดับสูง หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ที่นักเรียนรายงานว่า ตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างสบาย จนถึงสบาย
- 5.2 ระดับกลาง หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่นักเรียนรายงานว่า ตนมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน
- 5.3 ระดับต่ำ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่นักเรียนรายงานว่า ตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก จนถึง ลำบาก

6. **วัยรุ่น** หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาหรืออาศัยอยู่กับบิดา

7. **เพศของวัยรุ่น** หมายถึง นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

8. **ระดับการศึกษาของวัยรุ่น** หมายถึง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

- 8.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 8.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 8.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

นียมปฏิบัติกร

1. ความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร หมายถึง การปฏิบัติตนอันเป็นปกติวิสัยของบิดาในแนวทางสัปปุริสธรรม ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร และ/หรือตามความคาดหวังของบุตรว่าบิดาจะประพฤติปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆหรือไม่อย่างไร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 อันดับ โดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532)

2. ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น หมายถึง ความตั้งใจของบุตรที่จะปฏิบัติตนเมื่อประสบกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยยึดแนวทางสัปปุริสธรรม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ โดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532)

3. ทศนคติต่อบิดา หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับความดีและการปฏิบัติตัวตลอดจนคุณค่าของ บิดาต่อบุตรวัยรุ่น ซึ่งทำให้บุตรวัยรุ่นมีความเคารพรักและพอใจบิดาของตน ตลอดจนไปถึงด้านลบ หมายถึง ความเกลียดกลัว ความห่างเหิน และไม่พอใจบิดาของตน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 อันดับ แบบสอบถามดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดทัศนคติของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อมารดาของดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2524) แบ่งออกเป็นทัศนคติต่อบิดาดีมาก และทัศนคติต่อบิดาดีน้อย โดยใช้เทคนิคการตัดที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 และ 75

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารงานเขียนที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
2. หลักสัปปุริสธรรม
 - รายละเอียดของหลักสัปปุริสธรรม
 - การนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปุริสธรรม
3. ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับจริยธรรม
4. ครอบครัวกับหน้าที่ถ่ายทอดทางศาสนา
5. ความสำคัญของบิดา
 - ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตร
 - บทบาทด้านการเป็นต้นแบบทางสังคม
 - บิดากับการพัฒนาด้านจริยธรรมของบุตร
6. ตัวแปรทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่น
7. สรุปกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้น (Elementary Reflexes) แล้ว เกิดจากการเรียนรู้ทั้งสิ้นและการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่เหล่านั้นสามารถเรียนรู้ได้โดยประสบการณ์ตรงหรือไม่ก็ด้วยการสังเกต (Bandura, 1977 : 16)

วิธีการเรียนรู้ของมนุษย์

แบนดูรา ได้กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ได้ 2 วิธีคือ

1. การเรียนรู้จากผลการกระทำพฤติกรรม
2. การเรียนรู้จากตัวแบบ

1. การเรียนรู้จากผลการกระทำพฤติกรรม (Learning by Response Consequence)

วิธีการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นและถือเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงก็คือ การเรียนรู้จากผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่ามนุษย์มีความสามารถทางสมองในการที่จะใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา มนุษย์มีความสามารถที่จะรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ กระบวนการเรียนรู้จากผลกระทบ ผลกรรมจะทำหน้าที่ 3 ประการคือ

1.1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูล (Informative Function) การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นไม่เพียงแต่เรียนรู้เพื่อตอบสนองเท่านั้น แต่มนุษย์ยังสังเกตผลของการกระทำนั้นด้วย โดยการสังเกตความแตกต่างของผลที่ได้รับจากการกระทำของเขาว่า การกระทำในสถานการณ์ใดก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไร ข้อมูลด้านนี้จะเป็แนวทางหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในอนาคต

1.2 ทำหน้าที่จูงใจ (Motivational Function) กระบวนการเรียนรู้ผลกระทบทำหน้าที่จูงใจ หมายถึง ความเชื่อในการคาดหวังผลกระทบของบุคคล กล่าวคือผลกระทบใดเป็นที่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำมาก ผลกระทบใดไม่เป็นที่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำน้อย และมนุษย์ก็พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

1.3 ทำหน้าที่เสริมแรง (reinforcing Function) การกระทำใด ๆ ก็ตาม ถ้าได้รับการเสริมแรง การกระทำนั้นก็ย่อมมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก แต่สิ่งที่สำคัญก็คือเงื่อนไขการเสริมแรงซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้จากข้อมูลเดิมและการจูงใจ ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ถูกต้อง การเสริมแรงจะไม่มีอิทธิพลเลย ถ้าบุคคลไม่รู้ว่าเงื่อนไขการเสริมแรงมีไว้ว่าอย่างไร การเสริมแรงในที่นี้จะเน้นถึงการกระทำให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่มากกว่าการสร้างพฤติกรรมใหม่

2. การเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling)

แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์จากผลกระทบมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เรียนรู้มีมากกว่าที่เวลาและโอกาสจะอำนวย ดังนั้นการเรียนรู้จากตัวแบบจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางขึ้น พฤติกรรมของมนุษย์หลายอย่างเกิดขึ้นมาโดยที่มนุษย์ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงเลย แต่มนุษย์สังเกตเห็นตัวแบบหรือผู้อื่นกระทำเช่น คนส่วนมากงดเว้นจากการเสพสิ่งเสพติด ทั้งๆที่ไม่เคยประสบกับผลกระทบที่จะได้รับการเสพสิ่งเสพติด ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้รู้ว่า การเสพสิ่งเสพติดจะได้รับผลกระทบทางลบคือ ทำลายสุขภาพและถึงตายในที่สุด การเรียนรู้เช่นนี้ไม่ได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง แต่เรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบคือ เห็นผู้อื่นเสพแล้วได้รับผลกระทบทางลบตัวแบบอาจเป็นตัวจริง ตัวแบบจากภาพยนตร์หรือตัวแบบในรูปของสื่ออื่นๆก็ได้ (ประเทือง ภูมิภัทราคม. 2535:68)

การเรียนรู้จากตัวแบบอาศัยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นสำคัญซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการดังนี้

2.1 กระบวนการใส่ใจ (Attention Processes) มนุษย์จะไม่สามารถเรียนรู้อะไรได้เลย ถ้าขาดความใส่ใจและขาดการรับรู้ในสิ่งนั้น การเรียนรู้จากตัวแบบก็เช่นกัน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่ใจมี 2 ประการคือ

2.1.1 ลักษณะของตัวแบบ ตัวแบบมีลักษณะเด่น มีความดึงดูดใจสูง มีความซับซ้อนของพฤติกรรมน้อย จะมีโอกาสให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก นอกจากนี้หากพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สังเกต ก็จะทำให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก

2.1.2 ความสามารถของผู้สังเกต ผู้สังเกตจะต้องมีความสามารถในการรับรู้การกระทำของตัวแบบ จึงจะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้

2.2 กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) ในการเรียนรู้โดยการสังเกต มนุษย์จะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลย ถ้าจำการกระทำของตัวแบบไม่ได้ ดังนั้นในการเรียนรู้โดยการสังเกต กระบวนการเก็บจำการกระทำต่างๆที่ตัวแบบแสดงออกมาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ กระบวนการเก็บจำเป็นการเก็บรวบรวมแบบแผนของพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้สังเกตเห็นทุกครั้งแล้วนำมาสร้างรูปแบบของพฤติกรรมที่แน่ชัด การเก็บจำกระทำในรูปของกระบวนการลงรหัสซึ่งมี 2 ลักษณะคือ การเก็บจำในรูปของมโนภาพ และการเก็บจำในรูปของสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งการจำในลักษณะสัญลักษณ์ทั้งสองประการนี้จะช่วยให้จำได้ง่ายและคงทน สำหรับการฝึกฝนและการทบทวนในใจ หรือการกระทำจะส่งเสริมให้ผู้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการเก็บจำรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเรียนรู้โดยการสังเกต

2.3 กระบวนการกระทำทางกาย (Motor Reproduction Processes) ในการเรียนรู้โดยการสังเกตนั้น กระบวนการทางกายเป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเปลี่ยนสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้มาเป็นการกระทำที่เหมาะสม การกระทำตามตัวแบบจำเป็นต้องจัดระเบียบการกระทำไว้ในระบบความจำ โดยให้สอดคล้องกับแบบแผนพฤติกรรมที่ตัวแบบกระทำ ในระยะแรกของการกระทำตามตัวแบบการดัดแปลงกระทำให้มาเป็นพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสมจะทำได้ยาก แต่เมื่อทราบข้อบกพร่องระหว่างการดัดแปลงสัญลักษณ์มาเป็นการกระทำจำช่วยให้การทำตามตัวแบบในระยะต่อมาถูกต้องมากยิ่งขึ้น ในการเรียนรู้พฤติกรรมทั้งหลายในชีวิตประจำวันของมนุษย์มนุษย์จะค่อยๆปรับแก้พฤติกรรมที่เลวที่เลวจนกระทั่งกระทำได้ดีถูกต้อง ทั้งนี้โดยอาศัยการกระทำที่ผ่านมาเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Informative Feedback)

2.4 กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการแสดงออก เนื่องจากในชีวิตจริงของมนุษย์ในสังคมนั้นมีพฤติกรรมมากมายที่มนุษย์พบเห็นผู้อื่นกระทำมนุษย์จึงไม่สามารถกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบได้ทั้งหมด มนุษย์จึงเลือกกระทำตามตัวแบบที่เขาเห็นว่า การกระทำนั้น

ให้ผลกรรมทางบวกแก่เขา และจะไม่กระทำตามตัวแบบถ้าเขาเห็นว่าการกระทำนั้นให้ผลกรรมทางลบ ฉะนั้นผลกรรมที่สังเกตเห็นจึงเป็นสิ่งที่มียุทธผลต่อการจูงใจในการเรียนรู้โดยการสังเกต

ดังนั้นในการเรียนรู้จากตัวแบบ องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ถ้าขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งจะทำให้การเรียนรู้จากตัวแบบขาดความสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จากตัวแบบจะต้องมีความใส่ใจในตัวแบบจนกระทั่งสามารถจำและแปลงระบบสัญลักษณ์ไปสู่การกระทำในภายหลังได้ โดยมีองค์ประกอบสุดท้ายคือแรงจูงใจที่ผู้สังเกตแสดงการกระทำตามตัวแบบนี้ออกมา

ประเภทของตัวแบบ

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงๆ (Live Model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกต และปฏิสัมพันธ์โดยตรง
2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น

ลักษณะของตัวแบบ

1. มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ เช่น เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญ มีชื่อเสียง มีอำนาจหรือเป็นที่นิยมในสังคมนั้น
2. มีลักษณะดึงดูดใจสูง สร้างความสนใจแก่ผู้สังเกตได้นาน เช่น โทรทัศน์ วิดีโอเทป
3. มีลักษณะเป็นมิตร หรือแสดงการช่วยเหลือ
4. เป็นตัวแบบที่มีความสำคัญต่อผู้สังเกต เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู วิทยุบุรุษที่ผู้สังเกตนิยม
5. เป็นการกระทำของตัวแบบที่ได้รับผลลัพธ์ตามที่ผู้สังเกตต้องการ
6. มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้สังเกต เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ทัศนคติ ซึ่งทำให้ผู้สังเกตรู้สึกว่าจะเหมาะสมกับตน และทำให้เกิดความคาดหวังว่า ถ้าตนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนี้ก็จะได้รับผลทำนองเดียวกัน (Bandura and Walter. 1963: 94-100)

อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบนดูรา ได้กล่าวถึงอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อผู้สังเกตไว้พอสรุปได้ดังนี้ (แสงระวี เทพรอด. 2542 : 64 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1977 : 40 - 50)

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ ตัวแบบสามารถช่วยให้ผู้สังเกตสร้างพฤติกรรมใหม่โดยผู้สังเกตจะรวบรวมแบบแผนการกระทำที่ได้เห็น หรือได้ยินมาแล้วถ่ายทอดออกมาเป็น การกระทำ
2. การสร้างกฎเกณฑ์ หลักการใหม่ ในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของตัวแบบ ตัวแบบจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ขึ้นมาได้ เช่น การเรียนรู้ทางภาษา ผู้เรียนสามารถสร้างหลักในการเข้าประโยคจากการได้ยินตัวแบบพูด

3. การสอนพฤติกรรมสร้างสรรค์ ตัวแบบจะช่วยพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ทั้งนี้เนื่องจากการได้เห็นพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจากตัวแบบ มนุษย์สามารถนำประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ ประกอบกับการกระทำของตัวแบบพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมใหม่ๆได้

4. การยับยั้งการกระทำและการหวั่นเกรงที่จะกระทำพฤติกรรม ตัวแบบมีอิทธิพลต่อการยับยั้งหรือหวั่นเกรงที่จะกระทำพฤติกรรม กล่าวคือ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามตัวแบบนั้น และในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้สังเกตเห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง และถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลกระทบใดๆเกิดตามมา ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามตัวแบบนั้น

5. การส่งเสริมการกระทำ ตัวแบบมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตเห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมใดแล้วได้รับการเสริมแรงทางบวก ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น และในทำนองเดียวกัน ถ้าผู้สังเกตเห็นตัวแบบที่แสดงความก้าวร้าว และได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งดี ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้นเช่นกัน

6. ด้านอารมณ์ นอกจากตัวแบบจะมีอิทธิพลต่อผู้สังเกตในการกระทำตามตัวแบบดังกล่าวมาแล้ว ตัวแบบยังมีอิทธิพลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตด้วย ตัวแบบจะกระตุ้นให้ผู้สังเกตเกิดแนวคิดและความรู้สึกคล้ายตามตัวแบบ

7. การเผยแพร่แนวคิดและการกระทำ การกระทำของตัวแบบจะมีอิทธิพลต่อการเผยแพร่แนวคิดและการกระทำต่างๆให้บุคคลในสังคมกระทำตาม กระบวนการเผยแพร่พฤติกรรมทางสังคมมี 2 กระบวนการคือ กระบวนการเรียนรู้โดยตรง เป็นการเรียนรู้จากตัวแบบแล้วนำมากระทำ อีกกระบวนการหนึ่งได้แก่ การดัดแปลงประสบการณ์ที่ได้รับจากการสังเกตตัวแบบแล้วแสดงออกมา การเรียนรู้จากตัวแบบ นอกจากผู้สังเกตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองแล้วยังมีผลทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

2. หลักสัปปุริสธรรมทางพุทธศาสนา

สัปปุริสธรรม (Qualities of a Good Man) หมายถึง ธรรมของคนดี หรือ ธรรมสำหรับผู้ที่ต้องการจะเป็นคนดี จัดเป็นหลักธรรมในระดับโลกียธรรม (Mundane States) คือธรรมสำหรับผู้ที่ยังข้องเกี่ยวอยู่ในกิเลส ตัณหา ราคะ กรรม วิบาก ซึ่งทำให้บุคคลต้องเวียน วาย ดาย เกิดอยู่ในสังสารวัฏ (ประสิทธิ์ ทองอุ่น. 2540 : 217)

รายละเอียดของหลักสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรมมีหลักการปฏิบัติทั้งสิ้น 7 ประการดังต่อไปนี้

1. **ธัมมัญญตา (Knowing the Law)** ความเป็นผู้รู้จักเหตุ หมายถึง ความรู้หลักการ ฎีกาเกณฑ์ ฐแบบแผนต่างๆ ที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าเราจะทำงานอะไร อยู่ที่ไหน นอกจากนี้ ยังต้องรู้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติสิ่งแวดลอมอีกด้วย ผลอันเป็นผู้รู้จักเหตุ จะทำให้รู้ว่าอะไรเป็น

เหตุแห่งความเสื่อม ความเจริญ สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำว่าจะเกิดเหตุการณ์อย่างไรรึขึ้น และมีสิ่งใดที่จะตามมา และไม่เป็นคนงมงายไร้เหตุผล

ผู้ที่รู้จักเหตุ ควรเป็นคนที่เฝ้าการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม อย่างน้อยจะต้องศึกษาให้รู้หลักธรรมเป็นสัมมาทิฐิ (การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ) เสียก่อน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติได้ ต้องเป็นคนช่างสังเกต และควรเป็นผู้มีกัลยาณมิตรคือมีคนดีเป็นเพื่อน เมื่อมีทั้ง 3 สิ่งนี้ คุณธรรมความเป็นผู้รู้จักเหตุจึงจะเกิด (พระเมตฺต ทตตะชีโว. 2531:15 -17)

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (2527: 26) หลักธรรมข้อนี้ฝึกให้เป็นนิสัยได้โดยฝึกคิดให้รอบคอบก่อนพูดหรือลงมือกระทำสิ่งใดทุกครั้งเสมอ เมื่อเราสามารถคิดได้ล่วงหน้าว่า ถ้าหากเราพูดเช่นนี้ผลที่ตามมาจะเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลายมนุษยสัมพันธ์ เราก็กดพูดหรือกระทำในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2. อัตถัญญตา (knowing the Meaning) ความเป็นผู้รู้จักอรรถ คือ ผล หมายถึงรู้ถึงความประสงค์หรือผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำเหตุต่างๆ ผู้ที่รู้จักผลจะเป็นผู้ที่มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจที่ดี โดยอาศัยการมีความรู้ ความละเอียดและความช่างสังเกตเป็นหลักในการวิเคราะห์

การเป็นผู้รู้จักเหตุและผล รวมเรียกว่า ความเป็นผู้มีเหตุผลในการคิดและการกระทำ หมายถึงการคิดจากเหตุโยงไปหาผล (ธัมมัญญตา) และการคิดจากผลกลับไปหาเหตุ (อัตถัญญตา) การคิดแบบนี้จะทำให้เกิดความรู้เท่าทันเหตุการณ์ ซึ่งแบ่งเป็นการรู้เท่าทันการรู้ทัน ความรู้เท่าทันมีไว้ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น ความรู้ทันมีไว้สำหรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า (สปปริสธรรมกถา.พุทธจักร. 2537:11) คนที่มีสปปริสธรรม 2 ประการนี้เรียกว่าเป็นคนมีเหตุมีผล ลักษณะของคนมีเหตุมีผลย่อมมีคุณลักษณะประจำตัว 2 ประการคือ

1. เชื่อในสิ่งที่มีความเหตุผล โดยใช้ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบ
2. ทำงานด้วยเหตุผล การทำงานที่วุ่นวายนี้หมายถึง การศึกษา ปฏิบัติ การปกครอง การสังคม การตัดสินใจ ฯลฯ จะดูใครจะว่าใคร จะดีจะชม จะลงโทษ จะให้ความดีความชอบ จะต้องยึดเหตุผลที่ถูกต้องที่ควรเป็นใหญ่ ไม่ถืออารมณ์หรืออคติเป็นเกณฑ์ เพราะเหตุผลเป็นหลักที่ถูกต้องและยุติธรรมแน่นอน

3. อัตถัญญตา (Knowing Oneself) ความเป็นผู้รู้จักตน หมายถึง รู้จักตนเอง รู้ภาวะที่ตนเองเป็น และรู้ฐานะที่ตนมี

การรู้จักตนเองคือรู้ความเด่นและความด้อยของตนเอง การรู้ความเด่นก็เพื่อทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตน การรู้ความด้อยก็เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของตน คนที่รู้จักตนแล้วก็สามารถวางตนให้เหมาะสมได้ไม่ยาก

การรู้จักภาวะของตน คือการรู้ว่า เรากำลังสวมบทบาทของ “การเป็นใคร” เป็นลูก เป็นเพื่อน เป็นลูกน้อง เป็นหัวหน้า แล้วปฏิบัติหน้าที่ตามภาวะนั้นๆอย่างถูกต้อง

การรู้จักฐานะ คือการที่เรารู้ว่าตนมีความรู้ความสามารถ มีศีลธรรม กำลังกาย การศึกษา ความเชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ มากน้อยเพียงไร เพื่อให้เราวางตนได้ถูกต้อง

การช่วยให้รู้จักตนเองดีพอสมควรมีวิธีที่จะเป็นผู้รู้จักตนได้ดังนี้

1. หมั่นพิจารณาตนเองและการกระทำของตนเอง ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ต้องใช้เวลาว่างทบทวนว่าตนทำอะไรบ้าง พุดอะไรบ้าง เป็นการเสียหายแก่ตนและผู้อื่นหรือไม่

2. เมื่อสำรวจตนเองแล้วเห็นว่าสิ่งใดผิดหรือบกพร่องไป ก็สารภาพแก่เพื่อนหรือผู้ใหญ่เสียว่า ตนทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องและสัญญาว่าจะไม่ทำอีก การทำเช่นนี้จะช่วยให้ละอายที่ผิดสัญญา จะระมัดระวัง คิดก่อนทำ และพิจารณาให้เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น

3. ยอมให้ผู้ที่ไม่พอใจหรือเคาะพนักถีตักเตือนแนะนำ เมื่อเห็นตนทำผิด หรือบกพร่องเพื่อที่จะได้รู้ตนก่อนที่จะสายเกินแก้ ควรแจ้งความจำนงค์ของตนต่อเพื่อนสนิทที่ไว้วางใจว่าตนยินดีรับฟัง ขอให้ช่วยเป็นกระจกเงาให้ตนเองรู้จักตนเองด้วย

4. **มัตตัญญูตา (Knowing how to be Temperate)** ความเป็นผู้รู้จักประมาณ หมายถึง รู้จักความพอดีพอเหมาะ ความพอดีไม่มีเครื่องชั่ง ตวง วัด นอกจากจะเอาใจที่ละเอียด สุขุม ความมีปัญญา ความรอบคอบไปวัด (พระเผด็จ ทัดต๊ะชีโว. 2531 : 32) ความพอดี (ทางสายกลาง) มิได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลส่วนตัวหรือความชอบของแต่ละคน แต่ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดเป้าหมายให้ชัดก่อน เปรียบเหมือนการสอยมะม่วงบนต้นไม้ที่สูงสามวา ผู้สอยต้องใช้ไม้ที่ยาวสามวาจึงจะสอยได้พอดี (สัปปริสธรรมกถา.พุทธจักร. 2537:12)

การเป็นผู้รู้จักประมาณมี 6 ประการคือ (ประสิทธิ์ ทองอุ่น. 2540 : 250)

1. รู้จักประมาณในการแสวงหา หมายถึง แสวงหาการประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ

2. รู้จักประมาณในการรับ หมายถึง การรับมาแต่สิ่งที่ไม่มิโทษและรับมาแต่เพียงพอกับความต้องการ

3. รู้จักประมาณในการบริโภค หมายถึง การพิจารณาก่อนบริโภค เว้นสิ่งที่มีโทษบริโภคแต่ตามความจำเป็นให้พอดีแก่ฐานะของตน

4. รู้จักประมาณในบุคคล หมายถึง การประพฤติดนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับด้วยสมฐานะสมวัย และลักษณะนิสัยธรรมชาติของบุคคลนั้นๆ

5. รู้จักประมาณในธรรมะ หมายถึง การประพฤติดนอยู่ในระเบียบ วินัย กฎหมาย วัฒนธรรม ขนบประเพณี

6. รู้จักประมาณในเหตุการณ์ หมายถึง ความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือที่ตนประสบอยู่ แล้วปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

5. กาลัญญตา (Knowing the Proper Time) ความเป็นผู้รู้จักกาล หมายถึง การรู้จักบริหารเวลาให้เหมาะสม ฟังรู้สึกตัวและพิจารณาเสมอว่ากาลเวลาใดควรจะปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นการถูกต้องและเหมาะสม รู้ว่าเวลาทุกนาทีมีคุณค่า ลักษณะการใช้เวลาแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ทำให้ทันเวลา ถ้าทำอะไรไม่ทันเวลาแล้วสิ่งที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้มักจะล้มเหลว
2. ทำให้ถูกเวลา โดยสังเกตและใช้ปัญญาพิจารณาว่า สิ่งใด งานใด ควรจะปฏิบัติ ณ เวลาใด
3. ทำตามเวลา ของบางอย่างถูกกำหนดตายตัว เลื่อนไม่ได้ ก็ต้องปฏิบัติตาม เวลา นั้น ศัพท์ทางพระเรียกว่า “อภิลักขิตกาล” คือ กาลที่ต้องทำให้ตามเวลา (พระเผด็จ ทตฺตชีโว.2531:32)

4. ทำงานให้ตรงเวลา หมายถึง การทำงานให้เสร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายตามเวลาที่กำหนดเอาไว้ ถ้าล่าช้าจะทำให้เสียงานและเสียคน

6. ปริสัญญุตตา (Knowing the Assemble) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน หมายถึง การรู้จักสังคมนั่นเอง เมื่อบุคคลเข้าไปอยู่ในสังคมใดก็รู้จักพิจารณาถึงขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ค่านิยม ฯลฯ แล้ววางตัวไม่ให้ขัดแย้งกับวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ การไม่ทำตนเป็นคนขวางโลกเป็นการป้องกันการทำที่ไม่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ความรังเกียจและการทะเลาะเบาะแว้ง (อาภา ถนิตฺร่าง.2528:5)

พระราชันท์มุนี ปัญญานันทภิกขุ (2520: 243-244) กล่าวว่า เมื่อบุคคลเข้าไปอยู่ในชุมชนต้องรู้ว่า ที่นั้นเป็นที่ประชุมของคนดีหรือไม่ดี และเมื่อเข้าไปแล้วก็ต้องรู้ว่า เขาประชุมกันด้วยเรื่องอะไร มีประโยชน์มีโทษอย่างไร ควรเข้าใกล้หรืออยู่ห่าง ซึ่งสำคัญมากโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน และการไปในที่ประชุม ก็ควรแต่งกายให้พอเหมาะพอสมแก่ที่ประชุมนั้นๆ ด้วย สอดคล้องกับนวนิยาย วิเชียรโชติ (2527 : 28) ที่ว่า การเป็นผู้รู้จักชุมชน โดยฟังรู้สึกตัวและพิจารณาเสมอว่า ควรพูด ควรประพฤติ ควรปฏิบัติ ควรแสดงกิริยามารยาทอย่างไรต่อชุมชนนั้นๆ จึงจะเป็นการชอบทั้งทางโลกและทางธรรม

7. บุคคลัญญตา (Knowing the Individual) ความเป็นผู้รู้จักบุคคล หมายถึง การเป็นผู้รู้จักเลือกคบบุคคล วิธีเลือกคือ แยกบุคคลออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่อยากเป็นบุคคลผู้ประเสริฐ (คนดี) และกลุ่มที่มีพฤติกรรมตรงข้าม (คนไม่ดี) เมื่อรู้จักคัดเลือกแล้ว ก็เลือกคบเฉพาะคนดี นอกจากนี้ยังรวมถึง ความสามารถในการดูนิสัยใจคอคน เพื่อใช้งานหรือสั่งสอนให้เหมาะสมกับนิสัยใจคอของคนด้วย

วิธีการเลือกคบคนเป็นมิตรสหายน่าจะพิจารณาได้ดังนี้

1. พฤติกรรมหรืออากัปกริยา
2. ค่านิยมหรือทัศนคติ
3. ประวัติของบุคคลเช่น ชาติตระกูล ประเพณี ความประพฤติ การศึกษา

4. การประกอบอาชีพ

5. การคบเพื่อนของผู้นั้น (สัปปริสธรรมกถา. 2537 : 13)

ซึ่งสอดคล้องกับ นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (2527 : 29-30) ได้เน้นถึงการเป็นผู้รู้จักบุคคล โดยพึงรู้สึกตัวและพิจารณาเสมอว่า

1. เราควรรู้จักคบคนดี หลีกหนีการคบคนชั่ว

2. เราควรรู้จักเลือกเคารพคน คนไหนดีมีคุณธรรมก็ควรเคารพ คนไหนชั่วไร้คุณธรรม

เราก็ไม่ควรเคารพ

3. เราควรรู้จักเลือกในการไว้วางใจคน คนที่เราไว้วางใจได้คือคนที่มีคุณธรรม ใจซื่อถือ คำสัตย์และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

4. เราควรรู้จักเลือกคนในการให้ความเชื่อถือ คนที่น่าเชื่อถือได้มักเป็นคนที่มีศักดิ์ศรี มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์และเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

5. เราควรรู้จักเลือกกว่าคนไหนเราควรให้ความช่วยเหลือ ผู้ที่เราสมควรให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่งคือผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยมีหลักในการช่วยเหลือเขาเพื่อให้เขาช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด

6. เราควรเลือกประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับฐานะ โอกาสและสถานที่

7. ในการบริหาร เราจำเป็นต้องรู้ว่าคนชนิดใดเหมาะสมกับงานอะไร แล้วพยายามเลือกคนให้เหมาะกับงาน โอกาสและสถานที่ ก็จะช่วยให้การบริหารงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การนำหลักสัปปริสธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาส่งผลดีต่อผู้ปฏิบัติเสมอโดยเฉพาะในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงาน ดังนั้นจึงควรถามตนเองเสมอว่า

1. ท่านคือใคร

2. มีความสามารถแค่ไหน

3. ใช้อารมณ์หรือเหตุผลในการทำงานหรือการดำเนินชีวิต

4. เวลาไหน ขณะนี้เราควรทำอะไรก่อนหลัง

5. ชุมชนเราพร้อมหรือยัง

6. เข้าใจความแตกต่างของเพื่อนๆหรือไม่

ถ้าตอบปัญหาเหล่านี้ได้ การปฏิบัติภารกิจก็จะเกิดขึ้นตามลำดับ จนเป็นผู้สมบูรณ์ที่สุด (กรมการศาสนา. 2525 : 41)

หลักสัปปริสธรรมเริ่มมีผู้นำไปใช้ในองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเช่น โสภณ สุภาพงษ์ (วิศุทธิ์ ขวัญพฤษ. 2539 : 45 ;อ้างอิงจาก โสภณ สุภาพงษ์. 2533 : 20) ได้กล่าวถึงแนวการพัฒนาความคิดและวัฒนธรรมของ บ. บางจากปิโตรเลียม จำกัด โดยยึดหลัก

ของการเป็นคนดี (สัปปุริสธรรม) มีความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น การเป็นคนดี คือต้องทำงานและทำโดย

1. รู้หลัก รู้เหตุ เช่น ต้องรู้ว่าคุณงามความดี และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งสำคัญกว่าสิ่งใด และเป็นสาเหตุของความสำเร็จ เป็นต้น
2. รู้เป้าหมาย รู้ผล เช่น การทำงานต้องยึดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน และเป้าหมายคือการแก้ปัญหา ไม่ใช่การแก้ตัว เป็นต้น
3. รู้ตน เช่น ต้องรู้ว่าตนเป็นขององค์กร ตนเป็นของประเทศชาติ ตนเป็นส่วนรวมซึ่งจะต้องรู้ถึงหน้าที่ที่ตนต้องมีต่อส่วนรวมต่อองค์กร เป็นต้น
4. รู้กาล เช่น ต้องรู้ว่างานทุกอย่างต้องเสร็จสิ้นตามเวลา ถ้าช้ากว่านั้นก็ไม่มีประโยชน์ เป็นต้น
5. รู้ประมาณ เช่น ความพอเป็นเรื่องสำคัญในชีวิต เป็นจุดเริ่มต้นของการเสียสละ ถ้ามีความรู้จักพอที่เหมาะสมของตนเอง ก็จะเริ่มรู้สึกว่าจะมีเหลือให้คนอื่น เป็นต้น
6. รู้ชุมชน เช่น รู้ว่าเรามีหน้าที่ช่วยกันสร้างสังคมรอบๆเราให้เป็นสังคมที่ดีเพื่อที่จะได้อยู่ในสังคมที่ดี เป็นต้น
7. รู้ผู้อื่น เช่น ต้องระมัดระวังอย่าภูมิใจกับการได้รับรางวัลจากผู้ที่มีอำนาจที่ประพจน์ไม่ดี จริงๆแล้วรางวัลที่ดีที่สุดควรเป็นรางวัลที่ตัวเองให้ตัวเองเมื่อทำดี เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปุริสธรรม

บรรจง หมายมั่น (2518: 72-78) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับความสันโดษเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

1. สัปปุริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปุริสธรรมแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความสันโดษในทางบวก
2. นิสิตแพทย์กับนิสิตครูมีสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01
3. นิสิตครูปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ปีที่ 2 มีสัปปุริสธรรมต่ำกว่า นิสิตครูปีที่ 1 และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1
4. นิสิตชายและหญิงมีสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไชยการ ทองแก้ว (2520:63) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างhiri-โอดตปปะกับสัปปุริสธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า hiri-โอดตปปะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัปปุริสธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งเกณฑ์มาตรฐานทางสังคมและเกณฑ์ตนตามอัตภาพ

อาภา ภูณัดช่วง (2528 : 47-49) ได้ทำการทดลองจัดกิจกรรมแนะแนวชุด “พัฒนาค่านิยมและเทคนิคในการปรับปรุงตนเองเพื่อการทำงานและการประกอบอาชีพโดยอาศัยหลักสัปปริสธรรม” ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

มธุรส ชำนาญศิลป์ (2532 : 107-108) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของมารดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในกลุ่มรวมและจำแนกตามตัวแปร ในกลุ่มเพศหญิงและชาย ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ดังกล่าว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับจริยธรรม

ถ้าเราศึกษาถึงประวัติความเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาของมนุษยชาติจะพบว่า ศาสนาและจริยธรรมไม่สามารถแยกจากกันได้ สิ่งใดที่เป็นจริยธรรมสิ่งนั้นเป็นเรื่องของศาสนา จึงอาจกล่าวได้ว่า ศาสนาและจริยธรรมสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดตลอดมา (มธุรส ชำนาญทัศน์.2532:21)

ศาสนา หมายถึงคำสั่งสอน ซึ่งแต่ละศาสนาก็มีคำสั่งสอนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันทั้งในด้านรูปลักษณะ (Form) และหน้าที่ทางสังคม (Function) โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ สอนให้คนเป็นคนดี ให้คนเข้ากับสังคมและยอมให้สังคม ให้คนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้มีความสามัคคี ให้มีบรรทัดฐานในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นที่รวมแห่งความเชื่อและความเคารพนับถืออันสูงสุดของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน (สุพัตรา สุภาพ. 2526 : 81)

ส่วนจริยธรรม หมายถึง แนวทางปฏิบัติในสิ่งที่พึงงามทั้งกาย วาจา และใจ อันเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติต่อตนเอง ต่อสังคม และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (จรัส มุลสาร. 2542 : 9)

ศาสนาและจริยธรรมมีความสัมพันธ์กันเพราะ ศาสนาเป็นพื้นฐานอันดีเลิศของจริยธรรม ส่วนจริยธรรมคือ การแสดงออกถึงความสำนึกภายในจิตใจของบุคคล ในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดีต้องอาศัยทั้งสองสิ่งนี้ควบคู่กันไป ถ้าบุคคลเชื่อและศรัทธาในศาสนาแล้วควรแสดงสำนึกออกมาด้วยการประกอบจริยธรรม สามารถกล่าวได้ว่า คนที่มีศาสนาก็คือคนที่มีจริยธรรม คุณค่าทางจริยธรรมก็คือคุณค่าทางศาสนา ศาสนาจะไม่มีคามหมายอะไรถ้าปราศจากจริยธรรม และจริยธรรมจะไม่ได้รับการใส่ใจถ้าปราศจากศาสนาเช่นกัน (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. 2520 : 26)

ไททัส (มธุรส ชำนาญทัศน์. 2532 : 21 ; อ้างอิงจาก Titus. n.d.) ได้กล่าวถึงการอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างศาสนาและจริยธรรมไว้ดังนี้.

1. หลักจริยธรรมช่วยในการพิจารณาหรือแม้แต่การวิจารณ์ความเชื่อ หรือพิธีกรรมในทางศาสนาให้เป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ พิธีกรรมหรือความเชื่อบางอย่างในศาสนาอาจจะเป็นไปเพื่อทำลายศาสนาหรือขัดต่อความเจริญของศาสนา ถ้าไม่ประสานสัมพันธ์กับมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีอยู่ ลัทธิประเพณีหรือแม้แต่คำสอนบางอย่างในทางศาสนาต้องอิงอาศัยและพัฒนาให้เข้ารูปกับอุดมคติทางจริยธรรม และทัศนะเกี่ยวกับจักรวาลที่เปลี่ยนแปลงไป

2. จริยธรรมช่วยให้ศาสนาเป็นพลังอันหนึ่งที่มีบทบาทต่อการบรรลุถึงเป้าหมายทางสังคมบางอย่าง ความเจริญก้าวหน้าทางสังคมซึ่งต้องอาศัยแรงหนุนทางศาสนา (Religious Sanction) มีอยู่ไม่น้อย จริยธรรมจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าอันเป็นเป้าหมายนั้น ศาสนาถ้าปราศจากความเข้าใจในจริยธรรม (Moral Insight) ก็มิมีบทบาทที่แคบๆและเป็นเพียงสิ่งที่แบ่งแยกกลุ่มชนเท่านั้น

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นต้องอ้างอิงถึงจริยธรรมควบคู่ไปกับหลักสัพริธรรมด้วย เนื่องจากความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น

4. ครอบครัวยุคใหม่ที่ถ่ายทอดทางศาสนา

การถ่ายทอดทางศาสนาเป็นการถ่ายทอดความเชื่อทางศาสนา ค่านิยมทางศาสนา และหลักปฏิบัติทางศาสนาแก่บุคคล (เพ็ญแข ประจักษ์ปก. 2528 :9) เป็นการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยมซึ่งจะเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของบุคคล นอกจากนี้แล้วความเชื่อ ค่านิยม ในศาสนานั้นๆ ยังจะทำหน้าที่เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของบุคคลอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการถ่ายทอดทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคม เมื่อเป็นเช่นนั้น กระบวนการถ่ายทอดทางศาสนาก็จำเป็นต้องอาศัยหน่วยของการถ่ายทอดทางสังคม (Agent of Socialization) ได้แก่ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนาและสื่อมวลชน เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งวิธีการถ่ายทอดทางสังคมหรือวิธีการถ่ายทอดทางศาสนานั้น โดยทั่วไปมักจะเป็นการอบรมสั่งสอนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผ่านหน่วยของการถ่ายทอดทางสังคมหรืออาจจะแบ่งประเภทของการถ่ายทอดทางศาสนาออกเป็น “การสอนโดยตรง” เช่นการบอกให้ทราบ ว่าอะไรดีหรือไม่ดี การให้รางวัลเมื่อปฏิบัติตามคำสั่งสอนและลงโทษเมื่อไม่ปฏิบัติตาม อีกกรณีหนึ่งคือ “การสอนโดยทางอ้อม” ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา (วันชัย มีกลาง. 2530:29) กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมซึ่งกระบวนการเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางศาสนาด้วย มีวิธีการดังนี้

1. ด้วยวิธีการให้รางวัล รางวัลหมายถึง สิ่งๆใดก็ตามที่ผู้รับมีความพึงพอใจที่ได้รับรางวัลจึงเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาได้ รูปแบบของรางวัลอาจเป็นสิ่งของหรือคำชมเชย ความพึงพอใจ ความสบายใจก็ได้

2. ด้วยวิธีการลงโทษ ถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะควบคุมบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม เพราะจะช่วยระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ แต่จะต้องพิจารณาว่าสมควรจะนำมาใช้ในสถานการณ์ใด และจะเลือกวิธีใช้วิธีใดจึงจะได้ผลมากที่สุด การลงโทษอาจทำได้ทั้งลงโทษทางกายและลงโทษทางจิตใจเช่น การดำเนินคดี การเฝ้าคุก เป็นต้น

3. ด้วยการเรียนรู้โดยบังเอิญ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยทั้งที่ผู้ให้การถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดไม่ตั้งใจที่จะรับและให้ แต่บังเอิญกระทำไปแล้วได้รับความสุขใจ ความสบายใจ จึงเกิดความต้องการจะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอีก เช่น การเข้าวัดแบบไม่ตั้งใจ แต่เมื่อเข้าไปแล้วมีความสบายใจก็ต้องการจะเข้าวัดอีก

4. ด้วยการเลียนแบบ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือตัวแบบ ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง เพื่อผู้ที่จะเลียนแบบโดยเฉพาะเด็กที่มีแนวโน้มที่จะยึดการแสดงออกของผู้อื่นมาเป็นแบบอย่างในการกระทำอยู่แล้ว ปฏิบัติตามตัวแบบเพราะได้รู้หรือเห็นว่าประพฤติปฏิบัติแล้วเป็นผลดี การถ่ายทอดในรูปแบบนี้ สิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมได้เร็วขึ้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบกับผู้เลียนแบบ (มธุรส ชำนาญทัศน์, 2532:28) เช่น ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี โอกาสที่ลูกจะยึดปฏิบัติตามดาเป็นตัวแบบก็จะยิ่งมีมากขึ้น

5. ด้วยการเรียนรู้บทบาท บรรทัดฐาน และค่านิยมทางสังคม เป็นการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง โดยจะยึดหลักปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่สังคมนั้นๆ ตั้งไว้ และต้องไม่ขัดกับค่านิยมของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม

ส่วนครอบครัวนั้นมิใช่ให้ความหมายของครอบครัวไว้หลายประการเช่น

รีส (Reiss.1971:19) ให้ความหมายว่า “สถาบันครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มเล็กๆที่มีความสนิทสนมกันมาก และทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เกิดใหม่”

คิงสเลย์ (Kingsley.1969:392) ให้ความหมายทั้งในแนวจิตวิทยาและสังคมวิทยาว่า “ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานและสากลที่สุดของทุกสถาบัน” โดยในแนวจิตวิทยาชี้ให้เห็นว่าครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมภูมิ อันเนื่องมาจากความใกล้ชิดของบรรดาสมาชิกในครอบครัว มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันถือเป็นพื้นฐานแห่งความสัมพันธ์กันทางสังคม ในแนวสังคมวิทยาถือว่า บรรดาสมาชิกในครอบครัวต่างก็ให้และรับประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อปรับสภาพของตนเองให้เข้ากับสังคมได้

ครอบครัวจึงถือเป็นสถาบันแรกที่หล่อหลอมพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก การที่บุคคลมีบุคลิกภาพหรืออุดมคติเฉพาะตัวเพราะบ้านหรือครอบครัวให้การเรียนรู้ ให้สิ่งแวดล้อม ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ โดยเด็กจะถูกอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดค่านิยม อุดมคติทางด้านศีลธรรมจริยธรรม แยกแยะผิดชอบชั่วดีตามเกณฑ์มาตรฐานของสังคมจากครอบครัวทั้งที่เป็น การถ่ายทอดโดยการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกรุ่นใหม่ อันเป็นการขัดเกลาทางสังคมโดยตรงหรือ การลอกเลียนแบบแผนการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนการวางตัวเพื่อปรับตัวเข้า

กับสังคมใหญ่อย่างกลมกลืนด้วยวิธีสังเกตจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเอามาประพฤติปฏิบัติ โดยผู้ที่เป็นแบบแผนไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นการสอน ซึ่งเราเรียกว่า “การขัดเกลากายทางสังคมโดยอ้อม” ก็ตามส่วนมากแล้วก็ขึ้นอยู่กับครอบครัวเป็นสำคัญ คือถ้าครอบครัวขัดเกลากดีแล้วเด็กก็จะปฏิบัติในทางที่ดีมากกว่าทางที่เสีย (ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2528: 27)

นอกจากนี้ สนิท สมักรการ (2519:1) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางศาสนาว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวทุกคน วิถีชีวิตนี้รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และจริยธรรม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของสังคม การถ่ายทอดทางสังคมนั้นต้องอาศัยหน่วยการถ่ายทอดทางสังคม (Agents of Socialization) และหน่วยถ่ายทอดที่สำคัญที่สุดก็คือครอบครัวนั่นเอง ครอบครัวจึงมีหน้าที่สำคัญต่อสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด ซึ่งพัทยา สายหู (2534:119-120) เรียกว่า เป็นการขัดเกลากายทางสังคม ส่วนหนึ่งของการขัดเกลากายทางสังคมของครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และทำหน้าที่ขัดเกลาในด้าน การถ่ายทอดศาสนาแก่เด็กด้วย นอกจากนี้ สุนันต์ อมรวิวัฒน์ และทีศนา แคมมณี (2527:35-39) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของครอบครัวในการอบรมสั่งสอนและทำหน้าที่ขัดเกลาจิตใจเด็กไว้ดังนี้

1. บทบาทในฐานะที่เป็นตัวแบบที่ดีให้แก่เด็กได้เลียนแบบ
2. บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้ และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก
3. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี
4. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่มีแนวโน้มไปในทางเสื่อมเสียแล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี
5. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และมีการปรับตัว

พระมหาภูเนตุ จันทรจิต (2541:70-76) ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดทางศาสนาและจริยธรรมในทางพุทธศาสนาไว้ว่า การถ่ายทอดทางศาสนาและจริยธรรม เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ยังเยาว์ เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่มีภาวะบริสุทธิ์ที่สมควรจะปลูกฝังเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ดังจะเห็นได้จากความจำกัดของอายุที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข คือการกระทำกิจด้วยความเหมาะสมกับวัยคือ

1. ปฐมวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 20 ปี เป็นวัยแห่งศึกษาแสวงหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อเป็นอุปการะแก่ชีวิตในอนาคต ความรู้ทางโลกคือ วิชาความรู้ต่างๆที่ใช้ประกอบอาชีพและใช้เป็นเครื่องดำเนินชีวิต ส่วนความรู้ทางธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณงามความดี ความชั่วและคุณธรรม เพื่อเป็นเครื่องอบรมจิตใจเตือนตนเมื่อมีปัญหาหรือใช้เป็นเครื่องประคับประคองชีวิตให้ดำเนินไปในทิศทางอันประกอบด้วยธรรม

2. มัชฌิมวัย ตั้งแต่อายุ 20-60 ปี เป็นวัยของการสร้างฐานะและเลี้ยงชีพ เป็นวัยของความรับผิดชอบ โดยอาศัยหลักศาสนธรรมเป็นปทัฏฐาน

3. ปัจฉิมวัย ตั้งแต่อายุประมาณ 60 ปีขึ้นไป เป็นวัยสุดท้ายของชีวิตซึ่งถือว่าเป็นการเตรียมความพร้อม ทั้งในเรื่องของตนเองและผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติธรรมดำเนินชีวิตด้วยสัจจะสูงสุด

การถ่ายทอดศาสนาและจริยธรรมให้แก่บุคคลในครอบครัวนั้น ในทางพุทธศาสนาจะต้องใช้ระยะเวลาที่เหมาะสมและมีวิธีการที่ถูกต้องดังนี้

1. การสร้างความคุ้นเคยกับศีลธรรม

เป็นการสร้างความคุ้นเคยกับศีลธรรม จริยธรรม เป็นการสร้างกระบวนการรับรู้ให้ปรากฏในจิตใจ ในแง่ของนามธรรมและรูปธรรม เพราะเป็นกระบวนการทำงานของจิตใจขั้นต้น ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้สรรพสิ่ง โดยการรับรู้ของจิตต่อสิ่งที่ผ่านทางประสาทสัมผัส การฝึกอบรมให้บุตรธิดามีความคุ้นเคยกับศีลธรรม ทำให้พุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะเป็นรากฐานของสังคม ทำให้บุตรธิดาได้มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนา เป็นการสร้างพัฒนาการทางจิตภาพให้เข้มแข็ง ทำให้จิตใจปภัสนอยู่กับศีลธรรม

2. อบรมสั่งสอนและกระทำตนเป็นแบบอย่าง

การอบรมสั่งสอนในเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมจริยธรรมเป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจที่บิดามารดาพึงให้ความสำคัญไปพร้อมกับดูแลให้ความเจริญด้านร่างกายเช่น ศีลธรรมอันเกี่ยวกับความเมตตา การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นอาทิ แต่บางครั้งการบอกกล่าวเพียงอย่างเดียวอาจไม่ทำให้บุตรธิดาบรรลุความประสงค์ได้ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอุปการะต่อการอบรมสั่งสอนให้กับบุตรธิดาเป็นอย่างดี

3. การปลูกฝังจริยธรรมเกี่ยวกับหน้าที่

หน้าที่ของมนุษย์มีความแตกต่างกันตามบทบาทฐานะตามภาวะของแต่ละคนที่เป็นอยู่แต่มีความเหมือนกันคือ การกระทำหน้าที่เป็นเครื่องรองรับถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การที่บุคคลได้กระทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง ย่อมช่วยจรโลงสังคม บิดามารดาพึงสอนบุตรธิดาให้เป็นผู้มีมโนสำนึกในหน้าที่

4. การปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน

การทำงานถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการดำรงชีวิตอย่างหนึ่ง บางครั้งสิ่งที่ได้กระทำ ย่อมประกอบด้วยความสมหวังและความผิดหวัง รวมทั้งต้องประสบกับปัญหาในการทำงาน บิดามารดาพึงอธิบายแก่บุตรธิดาถึงหลักการทำงานให้ประสบความสำเร็จ แม้ในกรณีที่ประสบความผิดหวังหรือล้มเหลว บิดามารดาพึงอธิบายถึงความเป็นจริงของชีวิตว่า จะต้องประกอบด้วยความสมหวังและผิดหวัง ให้มองสิ่งนั้นอย่างมีสติ มองเป็นโลกธรรมว่าทุกสิ่งในโลกมีของคู่กัน

5. การปลูกฝังคุณค่าชีวิต

มนุษย์เกิดมาความสามารถแตกต่างกัน ทุกคนมีจุดหมาย มีความปรารถนา ในพุทธศาสนาสอนให้หมั่นคำนึงเสมอว่า ชีวิตของมนุษย์ควรจะเป็นอยู่อย่างมีค่า คือประกอบด้วย คุณประโยชน์และความสุข คุณค่าในชีวิต ไม่ได้กำหนดวัดด้วยระยะเวลาของอายุ หากแต่วัดด้วย คุณธรรม ความมีชีวิตประกอบด้วยความดีงาม การมีอายุยืนยาวในทางชีวภาพไม่ได้มีค่าใน ตัวมันเอง หากแต่จะมีค่าเมื่อชีวิตนั้นดำเนินด้วยการทำความดี หรือสามารถก้าวไปสู่จุดหมายที่เป็นความดีในชีวิตได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้งในทางโลกและทางธรรมมุ่งให้ความสำคัญ ต่อครอบครัวในการถ่ายทอดทางศาสนาและจริยธรรม โดยมีบิดามารดาเป็นเสมือนครู ผู้สอน และเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่บุตรอันจะทำให้บุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พร้อมดำเนินชีวิตโดยมีศาสนา และหลักธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวโดยเฉพาะบิดามารดานั้นมี อิทธิพลต่อความประพฤติของบุตรในทางจริยธรรมเช่น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2520:42) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "จริยธรรมเยาวชนไทย" เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบ่อเกิดและพัฒนาการทาง จริยธรรมของเยาวชนไทยประเภทต่างๆ พบว่า แหล่งกำเนิดจริยธรรมคือ สถาบันครอบครัว เยาวชนที่ได้รับความรักจากการเลี้ยงดูกับเยาวชนที่ไม่ได้รับความรักจากการเลี้ยงดูมีผลทาง จริยธรรมแตกต่างกัน ตัวแปรทางสังคมสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ของบุคคล เป็นต้นเหตุ ของการก่อตัวทางจริยธรรมและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลที่สำคัญ รวมไปถึงฐานะ ทางครอบครัว การศึกษา อาชีพ ก็เป็นสาเหตุให้เยาวชนมีจริยธรรม และความประพฤติที่ แตกต่างไปได้

เสริมเกียรติ พรหมผุย (2523: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรม เลี้ยง ดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เด็กที่ได้อ ได้รับความรักจากพ่อแม่ จะมีคุณธรรมแห่งการเป็นพลเมืองดีสูงและเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบหลง โทษและแบบคาดหวังสูง เด็กจะมีคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีต่ำ

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2528:75) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าตามคำ รายงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าตัวแปรที่สามารถอธิบายการปฏิบัติตามศีลห้า ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร คือ ความประพฤติของเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะของเพื่อน และความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

วงศ์กร เจียมเผ่า (2529 :บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการกระทำ ผิดชอบของเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ต่างก็มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน ว่า ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นผลมาจากการขาดการอบรม และ

ปลูกฝังจริยธรรมที่เพียงพอและเห็นว่าควรให้ความสำคัญแก่บทบาทการเทศนาอบรมสั่งสอนของพระสงฆ์ให้แก่เด็กและเยาวชน

วันชัย มีกลาง (2530 :บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อพุทธศาสนา ความรู้เกี่ยวกับศาสนา กับการปฏิบัติทางศาสนาในชีวิตประจำวันของนิสิตมหาวิทยาลัยหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพุทธศาสนามากเท่าไร ก็จะมีการปฏิบัติทางศาสนามากขึ้นเท่านั้น ปริมาณเจตคติที่มีต่อศาสนาและการได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัว ถ้ามีมากในบุคคลใด บุคคลนั้นก็จะมีการปฏิบัติศาสนามากด้วย

พูนฤดี สุวรรณพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาอิทธิพลของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จากโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่เคร่งพุทธศาสนามากและเรียนในโรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนามากเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีกว่า มีพฤติกรรมการคบเพื่อนที่เหมาะสมมากกว่าและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น

พระมหาภูเนตุ จันทรจิต (2541:142 -148) ได้ศึกษาเรื่อง “หน้าที่ของบิดามารดาในพุทธจริยศาสตร์” เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวทางในการปลูกฝังหน้าที่แก่บุตรธิดาและศึกษาวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาครอบครัวในทางพุทธจริยศาสตร์ พบว่า ความสมบูรณ์ของครอบครัวนอกจากจะประกอบด้วยส่วนที่เป็นกายภาพคือมี บิดามารดาและบุตรแล้วจะต้องประกอบด้วยจิตภาพคือ การมีจริยธรรมเป็นครรลองของครอบครัว เพราะว่าจริยธรรมคือสายใยที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ภาพระหว่างครอบครัวให้คงอยู่อย่างมั่นคง เป็นเสมือนพันธะที่นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกให้แก่บุคคลในครอบครัวได้รู้และปฏิบัติหน้าที่ของตน

ฮันเดิลบายและเมอร์เซอร์ (Hundleby and Mercer.1987:151-164) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ภัยสุขภาพ และดื่มสุราของวัยรุ่น พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีหลายประการ รวมทั้งการที่วัยรุ่นได้เลียนแบบพฤติกรรมนี้จากการที่เห็นพ่อแม่เป็นผู้ทำให้ดูเป็นประจำ

จากเอกสารงานวิจัยต่างๆนั้นแสดงให้เห็นว่า แบบพฤติกรรมของผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุตรมาก เพราะบิดามารดาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูเป็นเวลานาน ดังนั้นถ้ารูปแบบความประพฤติของบิดามารดาอยู่ในศีลธรรมก็ย่อมจะมีอิทธิพลให้บุตรหลานเลียนแบบและยึดถือปฏิบัติ แต่ถ้าหากว่าบิดามารดาไม่ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในศีลธรรมเด็กก็อาจจะเลียนแบบไปในทางที่ผิดหรือเกิดความขัดแย้งได้ ผู้วิจัยจึงคาดว่า ความเกี่ยวข้องกันระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติของบิดา ในด้านหลักสี่ประการ น่าจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกด้วย

5. ความสำคัญของบิดา

การที่บุตรจะเจริญเติบโตและมีพัฒนาการต่างๆ ที่สมบูรณ์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น บุตรจำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่ทั้งจากบิดาและมารดา ไม่ใช่จากมารดาแต่เพียงฝ่ายเดียว และจำเป็นอย่างยิ่งที่บิดาจะต้องร่วมเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและยอมรับว่าบิดาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเขา โดยความรู้สึกและการยอมรับดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพอันแน่นแฟ้นระหว่างบิดากับบุตร (Lipkin.1978:127) สอดคล้องกับคำกล่าวของ พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล (2533:25) ที่กล่าวว่า การเลี้ยงดูบุตรนับได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของบิดาในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของครอบครัว คู่สมรสจำเป็นต้องแยกครอบครัวมาอยู่ตามลำพัง การเลี้ยงดูบุตรจึงเป็นไปในลักษณะช่วยเหลือกันระหว่างบิดามารดา บิดาจึงมีความสำคัญเท่ากับมารดาในการเลี้ยงดูบุตร ครอบครัวที่ขาดบิดาหรือบิดาไม่สนใจบุตรเท่าที่ควร จะทำให้นุตรขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง กลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมผิดปกติเป็นปัญหาของสังคม (Lynn.1974:97-109)

อีกประการหนึ่งการปราศจากแบบอย่างจากพ่อ เด็กหญิงหรือเด็กชายก็ดีจะไม่สามารถสร้างความนึกคิดในบทบาทของสามีหรือพ่อได้อย่างถูกต้อง เด็กชายจะไม่ทราบว่าเขาควรปฏิบัติอย่างไรเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กหญิงเมื่อเติบโตขึ้นจะไม่รู้จักบทบาทของชาย อาจเกิดข้อใจว่าจะปรับตัวให้เข้ากับบทบาทของชายได้อย่างไร การที่มีผู้กล่าวว่า ผู้ชายสมัยนี้มีวุฒิภาวะต่ำและมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นชายน้อยลงเป็นเพราะใกล้ชิดแม่ฝ่ายเดียวหรือมากเกินไป และมีพ่อซึ่งห่างเหิน ไม่เอาใจใส่ที่จะช่วยลูกชายของตนเติบโตมีวุฒิภาวะได้เร็วก็เป็นได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล.253๕: 410)

ความสำคัญของบิดายังได้รับการย้ำว่า มีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมากเพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสับสนในด้านเอกลักษณ์แห่งตน ต้องการต้นแบบที่จะเลียนแบบบทบาททางสังคม ทางเพศโดยใช้ประสบการณ์จากครอบครัวในการค้นหาเอกลักษณ์ที่แท้จริงของตนอีกด้วย (Kastenbaum. 1979:27)

เฮอร์ล็อก (Hurlock.1980:653) กล่าวถึงความสำคัญของบิดาว่า บิดามีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กแตกต่างจากมารดา เด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมมักเนื่องมาจากแม่ ส่วนบุคลิกภาพทั่วไปมาจากพ่อ

อัจฉรา สุขารมณ (วารสารพฤติกรรมศาสตร์:1-6) ได้อ้างอิงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรักของบิดามารดา จากฟรอมม์ (Fromm) ว่า มีความแตกต่างกัน มารดาเป็นผู้ที่ให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไขไม่ว่าลูกจะดีหรือชั่ว มารดาก็พร้อมที่จะให้อภัย ส่วนความรักของบิดาส่วนใหญ่เป็นความรักที่มีเงื่อนไข เด็กเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามที่พ่อต้องการเพื่อที่จะได้รับความรักจากบิดา นั่นคือ เด็กจะถูกฝึกหัดให้เรียนรู้อะไรเป็นวินัยซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อสังคม ดังนั้นการที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ที่รู้จักว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควรขึ้นอยู่กับคำสอนของบิดา

นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงความจำเป็นของเด็กที่จะต้องมีบิดาด้วยเหตุผลดังนี้
(ทวิริสมี ธนาคม. 2524:211)

1. เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย อาจจะต้องเห็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ชาย เพื่อจะรู้ว่า บทบาทสามีหรือพ่อเป็นอย่างไร มีความรับผิดชอบอย่างไร
2. เด็กผู้ชายจะได้ทราบว่าเมื่อโตขึ้น เขาจะปฏิบัติตัวอย่างไร และลูกชายอยากเคารพนับถือและเลียนแบบพ่อเท่านั้น
3. เด็กผู้หญิง จะรู้จักบทบาทของผู้ชายและหัดปรับตัวให้เข้ากับบทบาทของผู้ชาย
4. พ่อที่สนิทสนมกับลูกชาย มีโอกาสที่จะพูดคุยอย่างผู้ชาย ลูกจะไม่กลัวพ่อและไม่รู้สึกอับอายเมื่อเกิดความสับสนทางเพศ หรือเรื่องอื่นๆ ก็จะได้ปรึกษาหารือกับพ่อ
5. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกชายกับพ่อ จะช่วยให้ลูกได้เรียนรู้วิธีผูกมิตรไมตรีกับชายอื่นที่เขาต้องการคบค้าสมาคมด้วย
6. พ่ออาจช่วยปลูกลักษณะทั่วไปของผู้ชายให้แก่ลูกทั้งผู้ชายและผู้หญิงคือ ความเข้มแข็ง
7. ในความเข้มแข็งเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้นำในเรื่องต่างๆ จะช่วยให้ลูกเกิดศรัทธาและอยากเลียนแบบเช่นนั้นบ้าง

ซิกมันด์ ฟรอยด์ ได้ให้ความสำคัญของบิดาว่า บิดาสามารถกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการที่สำคัญ 2 ประการคือ (มาลี จิรวรรณานนท์.2545:19)

1. การอยู่ของพ่อ ก่อให้เกิดพัฒนาการทางศีลธรรม
2. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางเพศที่ถูกต้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร

เด็กชายที่มีอายุระหว่าง 5 – 13 ขวบ หรือกำลังอยู่ในระยะที่เรียกว่า Latency Period จะถึงระยะที่เด็กหนุ่มมีความต้องการพิเศษคือ พ่อที่ให้ความร่วมมืออย่างดี ซึ่งเขาจะใกล้ชิดสนิทสนมด้วยได้อย่างเพลิดเพลินและทำหน้าที่เป็นสะพานให้ลูกเดินไปสู่ความมีวุฒิภาวะของผู้ใหญ่ชายอย่างแท้จริง (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536:12)

บุตรชายวัยรุ่นจะเคารพนับถือบิดาที่มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น เป็นผู้มีปากมีเสียงในบ้านและบิดาที่ทำตนให้เป็นคนสำคัญในบ้าน ทำให้บุตรชายจำเป็นตัวอย่าง สัมพันธภาพที่ดีของบิดากับบุตรชายอาจเริ่มจากการมีความสนใจงานบางอย่างหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ความสนิทสนมจะทำให้บุตรชายไม่อับอายเมื่อต้องการคำแนะนำในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะทางเพศ รู้สึกมีความภูมิใจในตัวบิดาต้องการเลียนแบบทุกสิ่งทุกอย่าง แม้จะรักผู้หญิงก็จะเลือกผู้หญิงแบบเดียวกับที่บิดารัก สิ่งสำคัญคือ สัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้บุตรชายได้เรียนรู้วิธีสร้างความสัมพันธ์กับชายอื่นที่จะต้องศึกษาหรือทำงานด้วย (สมชาย ชันชนกุล.2526:68)

สำหรับบุตรสาวนั้นบิดามีความโน้มเอียงที่จะรักใคร่เอ็นดู และเอาใจใส่บุตรสาวมากกว่าบุตรชาย (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536:414 และ สมชาย ชันชนกุล. 2526:68-69) เด็กๆ มักจะใกล้ชิดสนิทสนมกับพ่อหรือแม่ที่เป็นเพศตรงข้ามกับตนมากกว่า ทั้งนี้เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการเติบโตทางอารมณ์ของเด็ก และเป็นประสบการณ์เบื้องต้นที่เป็นประโยชน์เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ธรรมชาติผู้เป็นบิดามักจะรู้สึกหวงบุตรสาวเมื่อเห็นไปรักกับผู้ชายอื่น ส่วนมารดาเพียงแต่รู้สึกเป็นห่วงอนาคตของลูกสาวเท่านั้น

การศึกษาของเฮคเกิล (Biller.1981:340) ยังพบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงที่มีปัญหาในการปรับตัวและมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม มักเป็นวัยรุ่นที่ขาดบิดา นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทของบิดาด้านที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่นหญิงมากที่สุดคือ การเป็นตัวแทนทางสังคม ส่วนบุตรชายมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบบิดาในทุกรูปแบบและบิดาจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างแก่บุตรชาย บิดาจึงแสดงต่อบุตรชายและบุตรหญิงแตกต่างกัน การสื่อสารระหว่างพ่อกับบุตรวัยรุ่นและความผูกพันภายในครอบครัวยังส่งผลถึงการพึ่งพาและแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นอีกด้วย (William, Terrasa Deanne Eddington.1999)

บทบาทของบิดาด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา ได้อธิบายว่า บุตรเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของบิดามารดาและเลียนแบบ ต่อมาจึงปรับพฤติกรรมเหล่านั้นมาเป็นมาตรฐานของตนเองสอดคล้องกับสมุน อมรวิวัฒน์ (2543:57) ที่กล่าวว่า บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีของบุตร โดยเด็กจะเรียนรู้แบบอย่างจากผู้ใหญ่ทั้งกาย วาจา จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และสุนทรีภาพ การเลียนแบบพฤติกรรมทางกายนั้นยังไม่หยั่งรากลึกเท่ากับการเลียนแบบทางจิตใจอันได้แก่ วิธีคิด เจตคติ และคุณธรรม วิธีการตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความคิดเห็นที่บิดามารดาแสดงออกต่อบุคคล เหตุการณ์และปัญหาต่างๆ

เมื่อบุตรเริ่มโตเป็นวัยรุ่น บิดาจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องการดูแลบุตรวัยรุ่น โดยเฉพาะทางด้านระเบียบวินัย การปูพื้นฐานอาชีพ และบทบาททางเพศ โดยเฉพาะในเด็กชายจะเลียนแบบบทบาทบิดามากที่สุด (จรรยา สุวรรณทัต. 2539:15) สอดคล้องกับโรบิสคอน และสก็อต (พงษ์สุตา รัตนมาศมงคล.2533; อ้างอิงจาก Robischon and Scott.1969: 55) ที่กล่าวว่า บิดามีบทบาทในการเป็นแบบอย่างทางสังคมและอาชีพการงานของบุตร บิดาจะมีอิทธิพลเกี่ยวกับการเป็นตัวแทนทางด้านบทบาทต่อบุตรชายมากกว่าบุตรหญิงในระยะแรก เด็กผู้ชายที่บิดาให้ความรักความอบอุ่น ให้การสนับสนุนจะทำให้บุตรชายมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสามารถเป็นผู้นำได้ดีกว่าเด็กอื่นๆ ส่วนในเด็กหญิงก่อนวัยเรียนที่ขาดบิดามีแนวโน้มที่จะเกิดลักษณะขี้อายและก้าวร้าวในระยะวัยรุ่น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นตัวแทนของบิดามารดาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นคือ งานวิจัยของ บาร์น (Barnes. 1984:656-A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นกับกระบวนการสังคมประติของครอบครัว ผลการวิจัย

พบว่า พฤติกรรมการตีแผ่แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นได้รับแบบอย่างจากพฤติกรรมการดื่มของบิดามารดาและงานวิจัยของเบิร์นสไตน์ (Bernstein, 1985:3522-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นกับบิดามารดา พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของวัยรุ่นและพฤติกรรมของบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดังกล่าวไว้ว่า การตัดสินใจนำเอาพฤติกรรมของบุคคลอื่นเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตัววัยรุ่นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของพวกเขาเป็นสำคัญ ซึ่งการรับรู้พฤติกรรมของบิดามารดา ยังคงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น

ในวัยรุ่นเด็กจะพบปัญหาทางด้าน ทั้งความแปลกใหม่ของประสบการณ์รอบตัว มีข้อสงสัยหลายอย่างที่บิดาให้ความกระจ่างแก่บุตรได้ดีกว่ามารดา ดังนั้นบิดาจึงเป็นบุคคลที่วัยรุ่นเชื่อถือ ชื่นชมยกย่องว่าเป็นบุคคลสำคัญในชีวิตและยังเป็นผู้บรมสั่งสอนเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆของสังคม เพื่อให้บุตรรู้จักค่านิยม บรรทัดฐานและวัฒนธรรม ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างในสังคมยังช่วยเสริมสร้างความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ให้แก่บุตรอีกด้วย (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544:109) ดังนั้นบิดาจะต้องถ่ายทอดแบบฉบับที่ดีแก่บุตรอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบิดานั้น ได้มีการนำเสนอบทบาทบิดาในด้านต่างๆ ซึ่งหนึ่งในบทบาทของบิดาคือ การเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้บรมสั่งสอน เป็นแบบอย่างทางเพศ ของบุตร เช่น Kieman & Scolovena (นฤกร ยิ้มแย้ม, 2544:7; อ้างอิงจาก Kieman & Scolovena, 1977) , Eversoll (1974:503-507) , Duvall (1967:198-199) และครูหยุย (อ้างอิงจาก พนมวรรณ แสนสุข, 2542:7) ได้เสนอแนะบทบาทของพ่อในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมกับสังคมไทยเป็นอย่างยิ่งดังนี้

1. พ่อควรมีลูกเมื่อพร้อม
2. พ่อต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับลูก เช่น ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด การพนัน และไม่เที่ยวโสเภณี
3. จริยธรรมของพ่อ เป็นบทบาทที่สำคัญที่จะสร้างความภาคภูมิใจแก่ลูกหลานและครอบครัว ทั้งจริยธรรมในการทำงานเช่น ความซื่อสัตย์สุจริต และจริยธรรมทางเพศ เช่น การไม่นอกใจภรรยา
4. แบบแผนภายในครอบครัว พ่อยุคใหม่ควรจะปรับตัวให้เอื้อประโยชน์สุขแก่ครอบครัวให้มากที่สุดหลายทาง เช่น การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร และการช่วยทำงานบ้าน
5. การเปิดโลกทัศน์เพื่อสังคมแก่ลูก ให้ลูกได้รู้จักกับแง่มุมต่างๆของสังคม

บิดากับการพัฒนาด้านจริยธรรมของบุตร

บทบาทของบิดาในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุตรมี 4 ด้านดังนี้
(พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533:59; อ้างอิงจาก Hoffman.1981:359)

1. คำพูดหรือการกระทำของบิดาเป็นแบบอย่างแก่บุตร
2. ระเบียบวินัยที่บิดาใช้กับบุตรก่อให้เกิดพฤติกรรมเฉพาะอย่างในบุตร
3. บิดาเป็นบุคคลที่ตอบสนองความต้องการด้านความรักในบุตร
4. บิดาเป็นบุคคลเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม

ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ ญาดา หลาวเพชร (2544:62) ที่กล่าวว่าบิดาควรมีพฤติกรรมที่จะพัฒนาบุตรทางด้านจริยธรรมเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดกฎระเบียบต่างๆสำหรับบุตร
2. เป็นแบบอย่างด้านระเบียบวินัย
3. สั่งสอนให้บุตรแสดงบทบาทที่สังคมนิยม
4. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรในด้านสังคม หน้าที่การงาน และความประพฤติ
5. อาสาในกิจกรรมของชุมชน และร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ปัจจนปัจจนิก (2524:52) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สุขภาพจิตและจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นพบว่า บิดามีบทบาทสำคัญต่อจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นมาก และได้เสนอแนะแนวทางป้องกันปัญหาทางด้านจริยธรรมของวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีเศรษฐกิจและสังคมปานกลางและต่ำซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า เป็นวัยรุ่นที่มีปัญหาจริยธรรมมากกว่าวัยรุ่นประเภทตรงข้ามกล่าวคือ สำหรับวัยรุ่นชายนั้น บิดาต้องปฏิบัติต่อบุตรเพื่อให้บุตรรัก ยอมรับและศรัทธาในตัวบิดามากยิ่งขึ้น โดยส่วนหนึ่งมาจากการที่บิดาเลี้ยงบุตรชายแบบรักสนับสนุนมาก แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และมีการใช้เหตุผลกับบุตรในระดับที่เหมาะสมที่บุตรจะยอมรับได้

6. ตัวแปรทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่น

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าลักษณะทางจริยธรรมเกิดขึ้นได้เพราะการเรียนรู้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กลุ่มบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันจึงมีอิทธิพลต่อการขัดเกลาทางสังคมหรือมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของเด็ก ตัวแปรต่างๆที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่นคือ ทศนคติต่อบิดา อาชีพ ระดับการศึกษา เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยมีหลักฐานทางการวิจัยที่อ้างอิงได้ดังนี้

ทัศนคติต่อบิดาของบุตรวัยรุ่น

ทัศนคติ (Attitude) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และมีผลทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบในการที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าตามความคิด ความรู้สึกของตน (พิมพ์อุมา ตูจินดา. 2543:6) ดังนั้นการที่คนเราจะมีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆต้องเกิดขึ้น

จากความรู้สึกเชิงประเมินค่าว่าสิ่งนั้นดีเลวอย่างไร ถ้าสิ่งนั้นดี ก็จะมีความรู้สึกชอบในสิ่งนั้น ในทางตรงข้าม ถ้าสิ่งนั้นไม่ดี ก็จะมีความรู้สึกไม่พอใจในสิ่งนั้น ทศนคติเป็นเรื่องของจิตใจที่ต้องศึกษาแยกจากพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมของเด็กจะเริ่มจากการรับเอาค่านิยม แนวปฏิบัติ ตลอดจนทัศนคติมาจากบิดามารดาของตน ถ้าสัมพันธภาพในครอบครัวดี การรับเอาพฤติกรรมต่างๆ ก็จะเป็นไปในทางที่ดีด้วย ตัวแปรทางสังคมที่เป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงสัมพันธภาพภายในครอบครัวว่าเป็นอย่างไรก็คือทัศนคติของบุตรที่มีต่อบิดามารดานั่นเอง(ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2524:23) บุตรที่มีความเข้าใจบิดามารดา จะทำให้บุตรเข้าใจถึงความคิด นิสัยความรู้สึก และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา เพราะถ้าบุตรรู้สึกเข้าใจในตัวบิดามารดาอาจมีผลทำให้บุตรมีพฤติกรรมด้านบวกต่อบิดามารดาของตน และอาจแสดงออกมาโดยการที่บุตรพยายามทำให้บิดาพอใจ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาได้ (พรพนธิพา เนื่องทวี. 2539:9) เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น ความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับบิดามารดาอาจมาจากหลายแหล่งเช่น ความรู้เกี่ยวกับการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อตน วิธีการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของบิดามารดาต่อเด็กได้อย่างเด่นชัด ส่วนงานวิจัยในด้านทัศนคติต่อบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่พบมากนัก แต่ผู้วิจัยขออ้างอิงงานวิจัยที่กล่าวถึงสัมพันธภาพในครอบครัว โดยยึดแนวคิดที่ว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวย่อมมาจากทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2517:17-18, 37-38) ได้ศึกษาถึง“อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น” ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน พบว่า นักเรียนชายที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่างกันมีทัศนคติต่อบิดาแตกต่างกัน โดยนักเรียนชายที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลางมีทัศนคติที่ดีต่อบิดาของตน ส่วนความวิตกกังวลอันมีบิดาเป็นสาเหตุนั้นแปรปรวนไปตามระดับเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว กล่าวคือครอบครัวยากจนมีความวิตกกังวลเนื่องจากบิดาเป็นสาเหตุมากที่สุด แตกต่างจากครอบครัวที่มีฐานะระดับปานกลางและสูง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2524:178) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต และจริยธรรมของวัยรุ่น พบว่า ผู้ที่มีปัญหาทางจริยธรรมมากที่สุดคือ วัยรุ่นที่มีความขัดแย้งในครอบครัวมาก วัยรุ่นที่รู้สึกว่าตนถูกเลี้ยงแบบรักสนับสนุนน้อย และมีความขัดแย้งในครอบครัวมากไปพร้อมกัน และวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาของตนน้อย

พรทิพา หอมจันทร์ (2529:186) ศึกษาวิจัยเรื่อง การขัดเกลาทางสังคมของครอบครัว ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดี จะมีการอบรมการเรียนรู้อะเอียดของสังคมได้ดีกว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี

นันทยา คงประพันธ์ (2534:90) ศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการเที่ยวสถานเริงรมย์ของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่า วัยรุ่นที่มีบรรยากาศในครอบครัวไม่ดี มีสาเหตุทำให้เที่ยวสถานเริงรมย์มากกว่าวัยรุ่นที่มีบรรยากาศในครอบครัวดี

ยิ่งยง ยุทธศักดิ์ (2539:127-128) ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีลักษณะครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี มีพฤติกรรมพึงประสงค์โดยรวมมากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัญมณี สมด้วง (2544:78) ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมสั่งสอนลูกในเรื่องทางเพศและการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนหญิงในโรงเรียนบางละมุงชลบุรี พบว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ดีมีความสัมพันธ์กับการที่ลูกหลานมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศและการคบเพื่อนต่างเพศดี

ผู้วิจัยคิดว่า สัมพันธภาพในครอบครัวจะดีมาน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดามากหรือน้อยอย่างไรด้วย ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ดีมากขึ้นเท่าใดก็ย่อมจะต้องการแสดงพฤติกรรมที่บิดามารดาคาดหวังไว้มากขึ้นเท่านั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับสูงน่าจะมีความตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำกว่า

อาชีพของบิดา

อาชีพและสถานภาพการทำงานของบิดาซึ่งถือว่าเป็นผู้นำในครอบครัวเป็นตัวแทนที่บ่งบอกถึงความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้ ซึ่งจะแสดงสถานะของบุคคลในสังคมอันจะส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของคน นอกจากนี้การทำงานที่ต่างกันจะทำให้การจัดสรรเวลาแตกต่างกันไปด้วย (กรณีการ์ อักษรกุล.2515:94) อาชีพของบิดาจึงส่งผลถึงบุตรตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และสัมพันธภาพในครอบครัวด้วย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกันระหว่างอาชีพของบิดาต่อการถ่ายทอดทางศาสนาและจริยธรรมแก่บุตรพบได้น้อย แต่ยังมีงานวิจัยที่สามารถอ้างอิงได้ใกล้เคียงได้ดังนี้

อรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518:39) ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีคุณธรรมแห่งพลเมืองดีแตกต่างกัน

วิระวรรณ อามระดิษ (2522:64,72) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องอาชีพของบิดามารดา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2526:68) ได้ศึกษา เรื่อง พ่อในสังคมไทย พบว่า อาชีพของบิดาที่แตกต่างกันมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดาแตกต่างกันด้วย กล่าวคือผู้ที่มีบิดาทำงานด้านการใช้แรงงาน ค่าขายหรืองานบริการจะมีความสัมพันธ์กับบิดาน้อยกว่าผู้ที่มีบิดาทำงานในสายของนักวิชาชีพ

พรสวรรค์ เพชรแดง (2528:176) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อเรื่องบาป-บุญในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า บิดามารดาที่มีอาชีพแตกต่างกัน ไม่ได้ทำให้นักเรียนมีความเชื่อเรื่องบาป-บุญ แตกต่างกัน แต่เมื่อศึกษาด้านอุดมคติในการดำรงชีวิตพบว่า ในกลุ่มนักเรียนที่มีอุดมคติ “ดำรงอยู่ในศีลธรรม” เป็นผู้ที่มียศมารดาที่มีอาชีพเกษตรกรรมในอัตราส่วนที่มากกว่าอาชีพอื่น

ชูชัย สมितिไกร (2529:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความรู้ ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง พบว่า บุคคลที่มีอาชีพรับราชการ ธุรกิจการค้า ผู้ใช้แรงงาน และลูกจ้างเอกชน มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ พนมไพร อาภรณ์รัตน์ (2525:ฉ) ที่ศึกษาในเรื่องเดียวกัน พบว่า ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมของตนเองแตกต่างกัน

บุญสม โพธิ์เงิน (2537:บทคัดย่อ) ศึกษาคุณธรรมด้านการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า อาชีพของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน โดยนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน มีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ มีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้าง

สุภาพร วชิรกุล (2541:75) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูของบิดามารดาในเรื่องเพศกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนนทบุรี พบว่า บิดาที่มีอาชีพต่างกันจะมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรในเรื่องเพศต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับคำกล่าวของอาณนัท อาภาภิรม (2525:53) ที่สรุปว่า บุตรที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี อาชีพการงานที่มั่นคง จะมีความมั่นคงทางจิตใจ มีการอบรมในเรื่องการวางตัวในสังคม และการปรับตัวต่าง ๆ โดยมีอาชีพธุรกิจทั่วไป มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดาในเรื่องเพศสูงสุด รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว ทำงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย และรับราชการตามลำดับ

จากงานวิจัยจะพบว่าบิดามารดาที่มีอาชีพแตกต่างกันนั้นจะส่งผลถึงตัวบุตรในด้านต่าง ๆ ด้วย ผู้วิจัยจึงคาดว่า อาชีพที่แตกต่างกันของบิดาน่าจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตร

ระดับการศึกษาของบิดา

สุวรรณ ศรีจันทร์อาภา (2527: 22) กล่าวไว้ในเรื่องของ บทบาทบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่า ตัวแปรด้านการศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูบุตรว่า ผู้ชายที่มีระดับการศึกษาสูงมีความพร้อมในการเป็นบิดามากกว่าชายที่มีการศึกษาดำ สอดคล้องกับพรรณธิพา เนิ่งทวี (2539:18) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันออกไป อาจมีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงจะเป็นผู้ที่มีความรู้มากกว่า มีความคิดอันกว้างไกลกว่า สามารถมองหาทางเลือกได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ อีกทั้งผู้ที่มีการศึกษาต่างกัน

อาจจะมองชีวิตหรือสิ่งต่างๆไม่เหมือนกัน และอาจมีทัศนคติที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระดับการศึกษาของบิดาที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆของบุตร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระดับการศึกษาของบิดามารดามีดังนี้

กฤตยา กฤษฏาวุฒิ (2514:88-100) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า บุตรที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาสูง จะมีความสามารถบังคับตนเอง รู้มารยาทสังคม มีวินัยในตนเอง และสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้มากกว่าบุตรที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ

สวนา พรพัฒน์กุล (2520:62) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง เป็นผู้มีความสำนึกทางด้านคุณธรรมต่ำกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีการศึกษาต่ำ ซึ่งคุณธรรมที่ใช้วัดเป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาโดยตรง

วิระวรรณ อามระดิษ (2522:64,72) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องระดับการศึกษาของบิดามารดา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทรและวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524:149) ที่ศึกษาเรื่องครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาสูง จะได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมด้านการยึดบุญ-บาปและด้านอื่นๆ มากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ

บุญทัน ดอกไธสงและคณะ (2529:บทสรุป) ศึกษาเรื่อง กระบวนการและวิธีพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย 5 โครงการ พบว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูง มีการละบายมุขได้มากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

วันชัย มีกลาง (2530:132) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มนิสิตที่มีบิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาต่างกัน จะได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาแตกต่างกัน โดยนิสิตที่บิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรายงานว่า เป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาว่านิสิตที่มีบิดาหรือมารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

รุ่งฤดี เหมธีธำรง (2536: 98) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่ออบายมุข 6 ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่ออบายมุข 6 ไม่แตกต่างกัน

ปานทิพย์ ธารศรี (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและพฤติกรรมในการใช้วิถีพุทธจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีค่านิยมในการพูดเท็จและการพูดเพื่อเจ้าแตกต่างกัน

สุภาพร อธิวรกุล (2541:85) ศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูของบิดามารดาในเรื่องเพศ ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนนทบุรี พบว่า บิดาที่มีการศึกษาต่างกันจะมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูในเรื่องเพศต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยบิดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด 105.67 รองลงมาคือระดับอนุปริญญา 103.35

พนมวรรณ แสณสุข (2541:92) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าชายที่มีการศึกษต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05 ซึ่งจะส่งผลไปยังสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดากับบุตร

เกศศิริ บุญญะอดิชาติ (2541: 144) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ

แฮร์ริส (Harris.1981:638-A) ได้ศึกษานักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงจะปฏิบัติตามศาสนาสูงด้วย

จากผลงานการวิจัยดังกล่าว ทำให้ทราบว่า ระดับการศึกษาของทั้งบิดามารดามีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตร ผู้วิจัยจึงคาดว่า บุตรวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาสูงจะมีความตั้งใจในการประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาต่ำ

ด้านเพศของวัยรุ่น

ความมีจริยธรรมจะสูงหรือไม่อาจไม่สามารถกำหนดไว้ที่เพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่บุคคลที่มีเพศต่างกันอาจเป็นสาเหตุให้มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีผลต่อท่าทีและพฤติกรรมตามหลักพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ (มธุรส ชำนาญทัศน์.2532:49)

มีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้านเพศมีผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่นดังนี้

วันทนีย์ วิชัยคำ (2515:57) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นปีที่มีต่อพระพุทธศาสนา พบว่า นิสิตหญิงและนิสิตชายมีความรู้ตามหลักพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาเช่น การดักบาตร สวดมนต์ ก่อนนอน ให้ทาน ฯลฯ พบว่า นิสิตหญิงปฏิบัติตามมากกว่านิสิตชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรี ไคมินและสนธิ สมักรการ (2522:292) ที่พบว่าในรอบปีหนึ่งเพศหญิงทำบุญดักบาตรมากกว่าเพศชาย และ งานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524: 149) ที่พบว่า นักเรียนหญิงรายงานว่าเป็นผู้มีความกตัญญู เป็นผู้ที่ยึดบาปบุญ มากกว่านักเรียนชาย

จงจรัส แจ่มจันทร์ (2524:90) ,จิรวรรณ วิรัชกุล (2524:98) และ เพียงพรรณ สุขจันทร์ (2524:77) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัด

นนทบุรี ชลบุรี และสุราษฎร์ธานีตามลำดับ พบว่า นักเรียนหญิงมีจริยธรรมด้านการแสดงออกด้านการควบคุมอารมณ์ ความอดทนต่อความยากลำบาก สูงกว่านักเรียนชาย

พนมไพร อาภรณ์รัตน์ (2536:186) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองมากกว่านักเรียนชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล สุรงค์กาญจน์ลัย (2526:125) ซึ่งพบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมในทางบวกมากกว่าเพศชาย

วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526:86-88) ศึกษาเรื่อง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความแตกต่างกันทุกลักษณะในจริยธรรม 7 ด้านคือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดุสาหะ ความยุติธรรม และความมีเหตุผล เช่นเดียวกับงานของ สำราญ นิลทอง (2526:113-114) ที่ศึกษาในเรื่องเดียวกัน ที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทั้ง 7 ประการอยู่ในระดับมาก และเพศเป็นสิ่งที่ทำให้ความคิดรวบยอดทั้ง 7 ประการ มีความแตกต่างกัน

ชุดินาถ รัตนจรณะ (2527:57-60) ศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูภาคกลาง ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาหญิงมีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการสูงกว่านักศึกษาชายทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพร ลิวิพันธ์ (2527:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนหญิงมีความเชื่อเรื่องบาป-บุญ สูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ พรสวรรค์ เพชรแดง (2528:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องเดียวกัน ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนหญิงมีความเชื่อเรื่องบาป-บุญสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์ยุทธ เอี่ยมศิริกิจ (2529:บทคัดย่อ) และ วรณะ กวงสูงเนิน (2534: 34) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการนำหลักพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร และสมุทรสาคร ตามลำดับ พบความสอดคล้องกันว่า นักเรียนหญิงมีความสามารถในการนำวิชาพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิชิต พัทธพงศ์เทพสมบัติและคนอื่นๆ (2531:33) ศึกษาเรื่อง การรับสื่อที่มีข่าวสารหรือภาพที่ต้องห้าม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติว่า นักเรียนชายจะดูภาพโป๊จากสื่อมากกว่าเพศหญิง

วรรณसार วรกิจ (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในทัศนะของนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า พฤติกรรมต่อตนเองในด้านการลุ่มหลงอบายมุข การไม่มีวินัยในตนเอง นักเรียนชายมีความคิดว่า สมควรปฏิบัติได้มากกว่านักเรียนหญิง

ซึ่งสอดคล้องกับ ไรท์และคอกซ์ (รุ่งฤดี เมธีธำรง.2536:42;อ้างอิงจาก Wright and Cox:1981) ที่สำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการเมาสุรา สูบบุหรี่ ฆ่าตัวตาย และติดยาเสพติดของวัยรุ่นชาวอังกฤษ พบว่า วัยรุ่นหญิงมีลักษณะที่ไม่ยอมรับการกระทำที่ฝ่าฝืนจริยธรรมมากกว่าวัยรุ่นชาย

ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ (2535:127) ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ในระดับชั้นที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

แพตตอค (นิตย์ บุษงามงคล.2528:38; อ้างอิงจาก Paddock.1975) พบพฤติกรรมการกระทำผิดของเยาวชนเช่น การดื่มสุรา การทำลายทรัพย์สิน ขโมยของตามร้านค้านั้น เยาวชนชายประพฤติเกรมมากกว่านักเรียนหญิง

เรสต์ (Rest.1976:17-18) ได้ศึกษาเรื่อง ความแตกต่างระหว่างเพศกับพัฒนาการทางจริยธรรม ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย พบว่า นักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยเหล่านี้สามารถทำให้พบเห็นความแตกต่างทางด้านความประพฤติทางจริยธรรมของแต่ละเพศว่า เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาหรือตามหลักจริยธรรมมากกว่าเพศชาย ผู้วิจัยจึงคาดว่า วัยรุ่นเพศหญิงน่าจะมี ความตั้งใจประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าวัยรุ่นเพศชาย

ด้านระดับการศึกษาของวัยรุ่น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ (2520 : 15) ได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งมีผลสอดคล้องกันคือ ไม่พบว่าคนที่มียุมากจะมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการโกง ขโมย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเห็นแก่ส่วนรวม แตกต่างจากคนที่มียุน้อย ส่วนการศึกษาในระยะยาวโดยติดตามกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยจนมีอายุมากขึ้น แล้วเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลแต่ละคน นับว่ามีน้อยมาก และพบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลต่างๆ ในช่วงอายุที่มีการวิจัยนั้น มีพัฒนาการที่ไม่คงที่แน่นอน อาจเป็นไปได้ว่า ระบบการศึกษาในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง บุคคลสามารถศึกษาหาความรู้ได้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มากมาย ไม่เฉพาะแต่ในชั้นเรียนเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี การศึกษาเป็นหนึ่งในที่จะขัดเกลาบุคคลให้มีความคิด รู้จักพัฒนาตนเองให้สูงขึ้น ผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสในการพัฒนาความคิดและการปฏิบัติมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย (พนมวรรณ แสนสุข.2542:13) ซึ่งสุโท เจริญสุข (2520:45) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า ผู้ที่ผ่านการเรียนชั้นสูงก็ทำให้มีความรู้มาก เห็นมาก คิดมาก และทำมากกว่าเป็นธรรมดา ดังนั้นพัฒนาการและอุดมคติจึงเป็นไปด้วยดีดีกว่าคนที่มีการศึกษาในระดับต่ำ และนวลวรรณ เปาวโรหิตกับคนอื่นๆ (2520) ได้กล่าวถึงอายุของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นที่มีอายุมากกว่าในช่วงอายุเดียวกัน สามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผลได้ดีกว่า และลดการใช้อารมณ์ในการตัดสินใจได้ดีกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยคาดว่าอาจพบความแตกต่างในคนต่างระดับการศึกษาก็เป็นไปได้

ในงานวิจัยที่มีตัวแปรด้านการศึกษาของวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติด้านจริยธรรม มีดังนี้

ไชยการ ทองแก้ว (2520: 64) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง หิริ-โอตตปะกับ สัปปริสธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย พบว่า นิสิตครูปีที่ 4 กับ นิสิตครูปีที่ 1 มีหิริ-โอตตปะไม่แตกต่างกันในเกณฑ์มาตรฐานสังคม

สุรณีย์ จุติดำรงพันธ์ (2522:68-69) ได้ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาภาคใต้” โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ ศรีวรรณ เขียวขจี (2522:57-58) ซึ่งศึกษาเรื่องเดียวกัน ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เมธี โพธิพัฒน์ (2523:82) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์กับความซื่อสัตย์กับตัวแปรระดับชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสหศึกษา กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ จันทบุรี ตาก เลย์ และสงขลา พบว่า เด็กนักเรียนในชั้นเรียนที่สูงกว่าจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กในระดับชั้นเรียนที่ต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ชูชัย สมितिไกร (2525:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความรู้ความเข้าใจและการแสดงพฤติกรรมต่างๆแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชุตินาถ รัตนจรณะ (2527:57-60) ศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้นเรียน พบว่า นักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 4 มีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปันทดา เพ็ชรสิงห์ (2530:62-63) ศึกษาเรื่อง อบรมมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่า ร้อยละ 32 เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 20 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 17.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 14.7 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 8.7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 7.3 จากงานวิจัยชิ้นนี้ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของระดับชั้นการศึกษาของวัยรุ่นที่มีผลต่อความประพฤติ แต่ไม่สามารถสรุปลงไปได้ว่า คนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมที่ดีสูงไปด้วย

ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ (2535: 127) ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ในระดับชั้นที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่ามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

เกศศิริ บุญญะอดิชาติ (2541: 140) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

จากความคิดเห็นและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาระดับการศึกษาของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวคิดและความประพฤติทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ผู้วิจัยจึงมีความคิดว่า วัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับที่สูงน่าจะมีความตั้งใจที่จะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า

ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

การดำเนินชีวิตที่เร่งรีบในปัจจุบัน ทำให้บุคคลต้องแข่งขัน เร่งทำงานหารายได้ โอกาสที่จะมีการเบียดเบียนกันก็มีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดหรือต้องการฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น โดยเข้าใจว่าเมื่อฐานะทางการเงินดีขึ้นก็มีความสุข กานดา ณ ถลาง (2509: 19) กล่าวไว้ว่า ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาสที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับบุตรหลาน แต่ในขณะเดียวกันก็อาจใช้วัตถุอย่างฟุ่มเฟือย รวมถึงใช้ไปในทางที่ผิดศีลธรรมได้ เราจึงไม่อาจจะกล่าวได้ว่าคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือไม่ดีจะเป็นคนดีหรือเลวอย่างไร อานนท์ อาภาภิรม (2519:88-90) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรซึ่งเกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวที่ยากจน มักปล่อยปละละเลย เด็กจะไม่ได้ได้รับความรัก ความเมตตา เอาใจใส่จากบิดามารดา
2. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวชนชั้นกลาง พ่อแม่จะมีเวลาเอาใจใส่ได้ดีกว่า เห็นความมีระเบียบและวางแผนการศึกษาแก่เด็ก
3. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวชนชั้นสูง มักให้ความเอาใจใส่ดียิ่ง แต่ก็มีการตามใจเด็กมากเกินไปจนมีความประพฤติไม่เรียบร้อย

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว น่าจะส่งผลถึงความใกล้ชิด และการดูแลอบรมสั่งสอนบุตรในด้านต่างๆ ด้วย การศึกษาด้านฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวและสังคมนี้ เราสามารถจะพิจารณาจากการศึกษาอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองได้ด้วยดังงานวิจัยของพรทิพา หอมจันทร์ (2529:184) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงจะมีการอบรมเรียนรู้อะบบสังคมได้ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคง ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวพอสรุปได้ดังนี้

อรพินท์ นาคนประดิษฐ์ (2518:39) ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกัน มีคุณธรรมแห่งพลเมืองดีแตกต่างกัน

วิระวรรณ อามระดิษ (2522:64,72) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ของบิดามารดา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

ชฎาพร พัชรชัย (2524:73-74) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาที่ฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมต่างกัน

สำราญ นิลทอง (2526: 113-114) ศึกษาเรื่อง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง ไม่ทำให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526: 86-88) ได้ศึกษาเรื่องเดียวกันกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง ไม่ทำให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนแตกต่างกัน

สุวรรณี ศรีจันทร์อาภา (2527:61) ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการเป็นบิดามารดาของบิดามารดาในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ชายที่มีรายได้สูงจะมีความพร้อมในการเป็นบิดามากกว่าชายที่มีรายได้ต่ำ อาจเนื่องมาจากไม่ต้องกังวลกับการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวมากนัก จึงมีเวลาในการอบรมดูแลบุตรได้ดีกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ

สมศรี ทองนุช (2528:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดสกลนคร พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนาของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ปานทิพย์ ธนะศรี (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและพฤติกรรมในการใช้วิถีชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีค่านิยมในการพูดเท็จแตกต่างกัน

คอนซ์ (Kohn. 1968:192) ศึกษาเรื่อง ฐานะทางสังคมกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะในระดับปานกลาง มีค่านิยมในการหาความสุขและความเห็นอกเห็นใจบุตรมากกว่าชนชั้นกรรมกรที่ใช้แรงงาน

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำกล่าวของ มธุรส ชำนาญทัศน์ (2532:60) ที่ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่แตกต่างกันน่าจะมีผลต่อการปฏิบัติทางศาสนาไม่มากนัก เพราะครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ย่อมจะมีโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตที่ต่างกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน และติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงคาดว่า

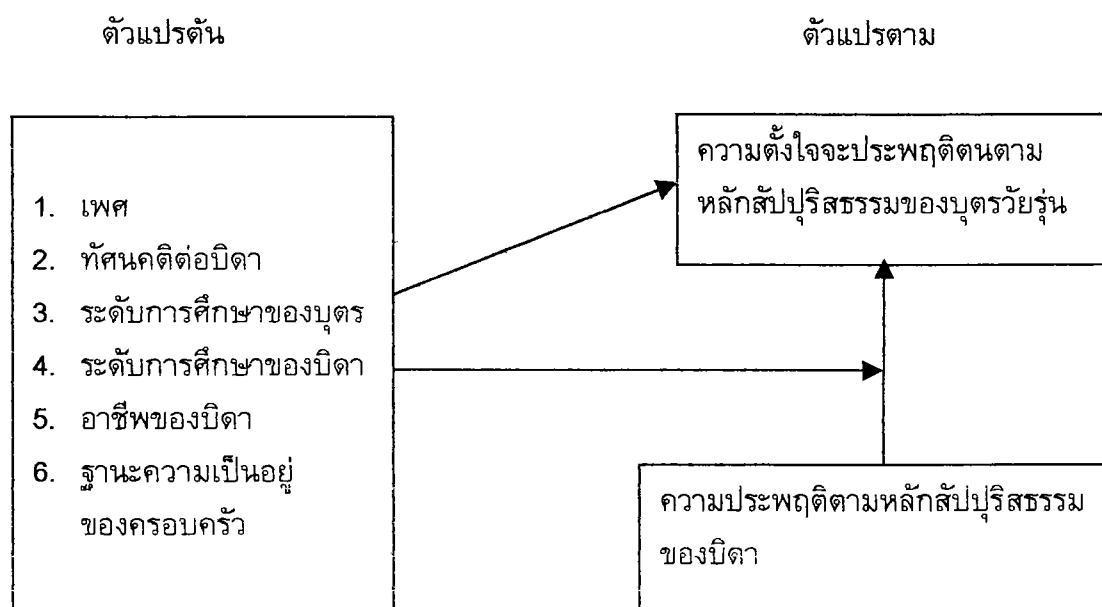
บุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน จะมีความตั้งใจที่จะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมแตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นว่าจะเกี่ยวข้องกันหรือไม่ อย่างไร โดยมีตัวแปรได้แก่ เพศของบุตรวัยรุ่น ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยจะศึกษาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ต่อไป

7. สรุปกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า

จากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบความคิดในการทำวิจัยได้ดังนี้

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

จากกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าสามารถตั้งเป็นสมมุติฐานได้ ดังนี้

1. ความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรมีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นเพศชาย แตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีทักษะคิดต่อบิดาดีมากแตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นที่มีทักษะคิดต่อบิดาดีน้อย
4. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน
6. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน
7. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพาดิตตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวต่างกัน มีความแตกต่างกัน
8. บุตรวัยรุ่นเพศหญิงจะมีความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชาย
9. บุตรวัยรุ่นที่มีทักษะคิดที่ดีต่อบิดาในระดับสูง จะมีความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทักษะคิดที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำ
10. บุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรม สูงกว่า บุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาดำกว่า
11. บุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความตั้งใจจะประพาดิตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาดำกว่า

12. บุตรวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพแตกต่างกัน จะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลัก
สัปปริสธรรม แตกต่างกัน

13. บุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความตั้งใจจะ
ประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
5. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นชาย-หญิงที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ จำนวน 8,095 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (MultiStage Cluster Sampling) โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ความเชื่อมั่น 95 % ($\alpha = .05$) ซึ่งเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่าต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 381 คน (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 :207 ; อ้างอิงจาก Yammane. 1967 : 886-887) ซึ่งในงานวิจัยนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 427 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้

1. สืบจากรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ มีทั้งสิ้น 5 โรงเรียนคือ โรงเรียนศรีพญา โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต โรงเรียนสิริรัตนาร โรงเรียนราชดำริและโรงเรียนสิริรัตนาร

2. สุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง 3 โรงเรียนคือ โรงเรียนสิริรัตนาร โรงเรียนศรีพุดผาและโรงเรียนวชิรธรรมสาริต

3. สุ่มเลือกห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของแต่ละโรงเรียนที่สุ่มเลือกไว้แล้วในข้อ 2 มาชั้นละ 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนชายทั้งสิ้น 207 คน เป็นนักเรียนหญิง ทั้งสิ้น 220 คน ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	ระดับการศึกษา			รวม
	ม.1	ม.3	ม.5	
ชาย	70	69	68	207
หญิง	79	70	71	220
รวม	149	139	139	427

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อบิดา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่น เพื่อวัดความตั้งใจจะประพฤติ ตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวันของบิดา เพื่อวัดความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้บุตร

การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนตามตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดาและฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อบิดามีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบวัดทัศนคติที่มีต่อบิดาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2524: 229-231) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ

งานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก ได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของคะแนนผู้ตอบจำนวน 101 คน ปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ $\alpha = .82$ สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับนี้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน เพื่อนำผลมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) อีกครั้งหนึ่ง พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ $\alpha = .8985$

ตัวอย่าง

ข้อความ	ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
0. พอทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่บ้าน					

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดไว้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
ถ้าตอบ	จริง	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงบ้างเล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ	จริง	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	จริงบ้างเล็กน้อย	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	ไม่จริงเลย	ให้	5	คะแนน

นักเรียนที่ได้ระดับคะแนนสูงแสดงว่า เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิตามาก นักเรียนที่ได้ระดับคะแนนต่ำแสดงว่า เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิตาน้อย ในงานวิจัยจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยนำคะแนนรวมของแต่ละคนมาจัดเรียงอันดับคะแนนจากมากไปหาน้อยและใช้เทคนิคการตัดที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 และ 75 เพื่อหากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำในการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ ผู้วิจัยได้

ดัดแปลงและปรับปรุงจากโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532) ซึ่งจะถามความตั้งใจที่จะกระทำของนักเรียนว่าจะตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์นั้นๆ

ตัวอย่าง

00. เอ็มเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เอ็มมักพูดเสมอว่าเกิดมามีกรรมจึงเรียนไม่เก่งเหมือนคนอื่น ถึงจะขยันเรียนอย่างไร ผลการเรียนก็คงเหมือนเดิม
ถ้านักเรียนเป็นเอ็มจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด	กระทำน้อย	กระทำปานกลาง	กระทำมาก	กระทำมากที่สุด
1	2	3	4	5

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดไว้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	กระทำมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	กระทำมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า(Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532) โดยให้นักเรียนตอบตามการรับรู้การกระทำของบิดาที่เคยประพฤติปฏิบัติว่าเหมือนกับบุคคลในสถานการณ์แต่ละข้อมากน้อยเพียงไร

ตัวอย่าง

000. เศกเป็นคนที่รักความสบาย เมื่อมีเวลาว่างเขาจะไม่ทำอะไรที่เป็นประโยชน์นอกจากการนอน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นเศกจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1/2/3/4/5

กระทำน้อยที่สุด	กระทำน้อย	กระทำปานกลาง	กระทำมาก	กระทำมากที่สุด
1	2	3	4	5

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดไว้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	กระทำมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบ	กระทำมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อย	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบ	กระทำน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดัดแปลง และปรับปรุงเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการดัดแปลงข้อคำถามในแบบวัดความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น และแบบสอบถามวัดความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร จากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532) ลักษณะแบบสอบถามจะเป็นสถานการณ์สมมติทั่วๆ ไป ในแต่ละสถานการณ์มีช่องให้เลือกตอบ 5 ช่อง ตั้งแต่ 1 – 5 การสร้างสถานการณ์จะครอบคลุมคุณธรรมแต่ละด้านทั้ง 7 ด้านของหลักสัปปุริสธรรม

2. นำแบบสอบถามดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยวิธีการดังนี้

2.1 หาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดนขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความชัดเจน ความเหมาะสมของข้อวัดและภาษา จากนั้นนำคำแนะนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ Item – Total Correlation หลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 120 คน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม พบว่า แบบสอบถามวัดความตั้งใจประพฤตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2289 ถึง .7669 และความประพฤตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .1004 ถึง .5319

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 :200-201) พบว่า

ความตั้งใจจะประพฤตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นแยกเป็นรายด้าน

ด้านการเป็นผู้รู้จักเหตุ	จำนวนข้อ 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7221
ด้านการเป็นผู้รู้จักผล	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7753
ด้านการเป็นผู้รู้จักตนเอง	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6276
ด้านการเป็นผู้รู้จักประมาณ	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7972
ด้านการเป็นผู้รู้จักกาล	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .8661
ด้านการเป็นผู้รู้จักชุมชน	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7359
ด้านการเป็นผู้รู้จักบุคคล	จำนวนข้อ 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7613
รวม 63 ข้อ	ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .9284	

ความประพฤตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรแยกเป็นรายด้าน

ด้านการเป็นผู้รู้จักเหตุ	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .5958
ด้านการเป็นผู้รู้จักผล	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7501
ด้านการเป็นผู้รู้จักตนเอง	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6725
ด้านการเป็นผู้รู้จักประมาณ	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6492
ด้านการเป็นผู้รู้จักกาล	จำนวนข้อ 7 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6575
ด้านการเป็นผู้รู้จักชุมชน	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6829
ด้านการเป็นผู้รู้จักบุคคล	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .5588
รวม 58 ข้อ	ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .9236	

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2. ดำเนินการให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนตอบแบบสอบถามคนละ 1 ชุด ชุดละ 4 ตอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง
3. คัดเลือกแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ โดยแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 427 ชุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

1. ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน
2. ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1
3. ใช้สถิติ t-test ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 8 และ 9
4. ใช้สถิติ F-test ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 10-13 ถ้าพบ F-test มีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบทางสถิติของเชฟเฟ้ (Scheffe')
5. ใช้สถิติ Fisher's Z transformation ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 – 7 ตามสูตร

$$Z = \frac{Z_1 - Z_2}{\sqrt{\frac{1}{n_1 - 3} + \frac{1}{n_2 - 3}}}$$

(บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 247)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผล และความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงกัน จึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F- distribution
Z	แทน	ค่าซีเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสองกลุ่ม
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
p	แทน	ค่าของระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ทั้งในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรต่างๆ คือ เพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ตามตัวแปรด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร เพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	กลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	207	48.5
	หญิง	220	51.5
	รวม	427	100
ระดับการศึกษาของวัยรุ่น	ม. 1	149	34.9
	ม. 3	139	32.6
	ม. 5	139	32.6
	รวม	427	100
ระดับการศึกษาของบิดา	ระดับสูง	79	18.5
	ระดับกลาง	203	47.5
	ระดับต่ำ	145	34
	รวม	427	100
อาชีพของบิดา	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	56	13.1
	ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	139	32.6
	พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	124	29
	รับจ้าง/ใช้แรงงาน	95	22.2
	ไม่มีงานทำ	8	1.9
	ไม่ตอบ	5	1.2
	รวม	427	100
ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว	ระดับสูง	66	15.5
	ระดับกลาง	341	79.9
	ระดับต่ำ	17	4
	ไม่ตอบ	3	0.7
	รวม	427	100

จากตาราง 2 พบว่า

- กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 220 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.5 เป็นเพศชาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5

- ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวนเท่ากันคือ 139. คน คิดเป็นร้อยละ 32.6

- ระดับการศึกษาของบิดา พบว่า มีการศึกษาอยู่ในระดับกลางมากที่สุด จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือ มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และมีการศึกษาอยู่ในระดับสูง จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5

- อาชีพของบิดา พบว่า มีอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัวมากที่สุด จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 29 มีอาชีพรับจ้างและใช้แรงงาน จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ไม่มีงานทำ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 และไม่ตอบจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

- ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว พบว่า มีฐานะความเป็นอยู่ระดับกลางมากที่สุด จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 79.9 รองลงมาคือ มีฐานะความเป็นอยู่ระดับสูงจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และมีฐานะความเป็นอยู่ระดับต่ำจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ไม่ตอบจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

ตอนที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ทั้งในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรต่างๆ คือ เพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวทั้งนี้เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1 คือ ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรมีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งในกลุ่มรวม และเมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรทั้งในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรต่างๆ คือ เพศ ทศนคติต่อบิดาระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น	ความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร	
	r	p
เพศ		
- ชาย	0.66	0.00**
- หญิง	0.64	0.00**
ทัศนคติต่อบิดา		
- ทัศนคติต่อบิดาดีมาก	0.64	0.00**
- ทัศนคติต่อบิดาดีน้อย	0.59	0.00**
ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น		
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	0.59	0.00**
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	0.70	0.00**
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	0.67	0.00**
ระดับการศึกษาของบิดา		
- ระดับสูง	0.76	0.00**
- ระดับกลาง	0.66	0.00**
- ระดับต่ำ	0.63	0.00**
อาชีพของบิดา		
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.72	0.00**
- ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	0.65	0.00**
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	0.61	0.00**
- รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	0.76	0.00**
- ไม่มีงานทำ*	-0.13	0.39
ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว		
- ฐานะระดับสูง	0.69	0.00**
- ฐานะระดับกลาง	0.64	0.00**
- ฐานะระดับต่ำ	0.76	0.01**
กลุ่มรวม	0.66	0.00**

** p .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 พบว่า ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ทั้งในกลุ่มรวมและจำแนกตามตัวแปรเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .59 ถึง .76 ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อที่ 1

ส่วนบิดาที่ไม่มียานทำนั้นเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย (8 คน) จึงไม่พบ ความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้นจะไม่นำตัวแปรนี้ไปหาความแตกต่างของความสัมพันธ์

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร จำแนกตามตัวแปรเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยใช้สถิติ Fisher's Z tranformation เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 – 7 ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะ
ประพฤติดนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติดนตามหลักสัปปุริสธรรม
ของบิดาตามการรับรู้ของบุตร จำแนกตามตัวแปรเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของ
บุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

ความตั้งใจจะประพฤติดนตาม หลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น	ความประพฤติดนตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดา ตามการรับรู้ของบุตร	
	r	Fisher's Z tranformation
1. เพศ		
- ชาย	0.66	0.38
- หญิง	0.64	
2. ทักษะคิดต่อบิดา		
- ทักษะคิดต่อบิดาดีมาก	0.64	0.60
- ทักษะคิดต่อบิดาดีน้อย	0.59	
3. ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น		
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	0.59	-1.48
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	0.70	
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	0.59	-1.10
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	0.67	
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	0.70	0.38
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	0.67	
4. ระดับการศึกษาของบิดา		
- ระดับสูง	0.76	1.36
- ระดับกลาง	0.66	
- ระดับสูง	0.76	1.71
- ระดับต่ำ	0.63	
- ระดับกลาง	0.66	0.53
- ระดับต่ำ	0.63	
5. อาชีพของบิดา		
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.72	0.77
- ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	0.65	
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.72	1.14
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	0.61	

ตาราง 4 (ต่อ)

ความตั้งใจจะประพฤติตนตาม หลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น	ความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดา ตามการรับรู้ของบุตร	
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.72	-0.61
- รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	0.76	
- ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	0.65	0.49
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	0.61	
- ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	0.65	-1.71
- รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	0.76	
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	0.61	-2.13 *
- รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	0.76	
6. ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว		
- ฐานะระดับสูง	0.69	0.65
- ฐานะระดับกลาง	0.64	
- ฐานะระดับสูง	0.69	-0.53
- ฐานะระดับต่ำ	0.76	
- ฐานะระดับกลาง	0.64	-0.89
- ฐานะระดับต่ำ	0.76	

* p .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 พบว่า

- ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 2
- ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีทัศนคติต่อบิดาดีมากและกลุ่มวัยรุ่นที่มีทัศนคติต่อบิดาดีน้อย ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 3
- ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 4

- ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 5

- ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 6 ยกเว้นในกลุ่มที่บิดามีอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน พบว่า มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ดังกล่าวกับกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

- ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 7

สรุปได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรจำแนกตามตัวแปรเพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแล้ว และเกือบทั้งหมดของอาชีพของบิดา พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร เพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 - 13

4.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพัตินตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร เพศ ทศนคติต่อบิดา ด้วยการทดสอบ $t - test$ เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 8 – 9 ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตาม
หลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร เพศ ทักษะคิดต่อบิดา

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	SD	t	p
เพศ					
- ชาย	198	3.98	0.44	6.17	0.00 **
- หญิง	215	4.24	0.42		
ทักษะคิดต่อบิดา					
- ทักษะคิดต่อบิดาดีมาก	105	4.33	0.41	5.94	0.00 **
- ทักษะคิดต่อบิดาดีน้อย	105	3.98	0.42		

** p .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5 พบว่า

- บุตรวัยรุ่นเพศหญิงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงตาม สมมติฐานข้อที่ 8
- บุตรวัยรุ่นที่มีทักษะคิดต่อบิดาในระดับสูงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทักษะคิดต่อบิดาในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อที่ 9

4.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10 – 13 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตาม
หลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น
ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	p
ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น					
ระหว่างกลุ่ม	2.71	2	11.35	6.81	0.00 **
ภายในกลุ่ม	81.59	410	0.20		
รวม	84.30	412			
ระดับการศึกษาของบิดา					
ระหว่างกลุ่ม	0.38	2	0.19	0.94	0.39
ภายในกลุ่ม	83.91	410	0.21		
รวม	84.30	412			
อาชีพของบิดา					
ระหว่างกลุ่ม	0.53	4	0.13	0.65	0.63
ภายในกลุ่ม	83.09	403	0.21		
รวม	83.62	407			
ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว					
ระหว่างกลุ่ม	0.94	2	0.47	2.32	0.10
ภายในกลุ่ม	83.10	408	0.20		
รวม	84.05	410			

** p .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6 พบว่า

- บุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งจะได้ทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่าในกลุ่มบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมต่างกันโดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (scheffe') ดังจะปรากฏผลตามตาราง 7 ต่อไป

- บุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 11

- บุตรวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 12

- บุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 13

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D	ระดับการศึกษา		
				มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 3	มัธยมศึกษาปีที่ 1
ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น						
มัธยมศึกษาปีที่ 5	136	4.01	.49	-	0.12	0.02*
มัธยมศึกษาปีที่ 3	136	4.13	.41	-	-	0.08
มัธยมศึกษาปีที่ 1	141	4.21	.42	-		-

* p .05

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันในตาราง 7 พบว่า

- บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่า บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 10

- บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 10

- บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อที่ 10

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อจำแนกตาม เพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
3. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน ทักษะคิดต่อบิดาต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ระดับการศึกษาของบิดาต่างกัน อาชีพของบิดาต่างกัน และฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรมีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นเพศชายแตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีทักษะคิดต่อบิดาดีมากแตกต่างจากกลุ่มวัยรุ่นที่มีทักษะคิดต่อบิดาดีน้อย
4. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพต่างกัน มีความแตกต่างกัน

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวต่างกัน มีความแตกต่างกัน

8. บุตรวัยรุ่นเพศหญิงจะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชาย

9. บุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับสูง จะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำ

10. บุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรม สูงกว่า บุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาดำกว่า

11. บุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาดำกว่า

12. บุตรวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพแตกต่างกัน จะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรม แตกต่างกัน

13. บุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 8,095 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 4 สหวิทยาเขตศรีนครินทร์ จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียน ศรีพุดดา โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต และโรงเรียนสิริรัตนาร และได้สุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ในแต่ละโรงเรียนมาชั้นละ 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 427 คน เป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 149 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 139 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 139 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของครอบครัว และฐานะความเป็นอยู่ของ ครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อบิดาซึ่งได้ดัดแปลงและปรับปรุงจากดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก มีจำนวน 20 ข้อ สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำนวน 120 คน เพื่อนำผลมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) อีกครั้งหนึ่ง พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ $\alpha = .8985$

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น จำนวน 63 ข้อ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงจากโดย ดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532) มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นแยกเป็นรายด้าน

ด้านการเป็นผู้รู้จักเหตุ	จำนวนข้อ 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7221
ด้านการเป็นผู้รู้จักผล	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7753
ด้านการเป็นผู้รู้จักตนเอง	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6276
ด้านการเป็นผู้รู้จักประมาณ	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7972
ด้านการเป็นผู้รู้จักกาล	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .8661
ด้านการเป็นผู้รู้จักชุมชน	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7359
ด้านการเป็นผู้รู้จักบุคคล	จำนวนข้อ 10 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7613
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .9284		

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร จำนวน 58 ข้อ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงจากโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามของบรรจง หมายมั่น (2518) กันยารัตน์ ประเคนรี (2530) และมธุรส ชำนาญทัศน์ (2532) มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรแยกเป็นรายด้าน

ด้านการเป็นผู้รู้จักเหตุ	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .5958
ด้านการเป็นผู้รู้จักผล	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .7501
ด้านการเป็นผู้รู้จักตนเอง	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6725
ด้านการเป็นผู้รู้จักประมาณ	จำนวนข้อ 8 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6492
ด้านการเป็นผู้รู้จักกาล	จำนวนข้อ 7 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6575
ด้านการเป็นผู้รู้จักชุมชน	จำนวนข้อ 9 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น .6829

ด้านการเป็นผู้รู้จักบุคคล จำนวนข้อ 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .5588
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .9236

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่สมบูรณมาลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรทั้งในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยใช้สถิติ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ **Pearson Product Moment Correlation**

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยใช้สถิติ **Fisher's Z transformation**

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ และทักษะคิดต่อบิดา โดยใช้สถิติ **t - test**

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยใช้สถิติ **F - test**

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

2. ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง

3. ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีทัศนคติต่อบิดาดีมากและกลุ่มวัยรุ่นที่มีทัศนคติต่อบิดาดีน้อย

4. ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

5. ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน

6. ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 6 ยกเว้นในกลุ่มที่บิดามีอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน พบว่า มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ดังกล่าวกับกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ไม่มีความแตกต่างกันของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรของกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวต่างกัน

8. บุตรเพศหญิงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. บุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับสูง มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

10. บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรม ไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

11. บุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน

12. บุตรวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน

13. บุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร มีข้อค้นพบและการอภิปรายผลดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร พบว่าความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กันในทางบวก กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในกลุ่มรวม และเมื่อจำแนกตามเพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ไม่ว่าจะเป็นบุตรวัยรุ่นโดยทั่วไปหรือมีเพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และแม้แต่ฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ถ้าบิดาของบุตรวัยรุ่นเหล่านี้มีความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมไม่ว่าสูงหรือต่ำก็ตาม บุตรวัยรุ่นก็ย่อมจะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงหรือต่ำตามไปด้วย นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างด้านภูมิหลังของบุตรวัยรุ่นทั้ง 6 ด้านที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 127) ที่พบว่า ไม่ว่าจะเป็นนิสิตโดยทั่วไป หรือต่างเพศกัน ระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดาต่างกัน อาชีพของบิดามารดาต่างกัน หรือรวมทั้งระดับรายได้ของครอบครัวต่างกัน เมื่อได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดาแล้ว จะปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาด้วยกันทั้งสิ้น และการที่บิดามารดาจะถ่ายทอดพุทธศาสนาให้แก่ นิสิตนั้นอาจใช้วิธีการอบรมสั่งสอนหรือการกระทำเป็นตัวอย่าง ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2528 : 27) กล่าวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่หล่อหลอมพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเด็กอาจอาจถูกอบรมสั่งสอนหรือลอกเลียนแบบการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ เพื่อปรับตัวเข้ากับสังคมใหญ่อย่างกลมกลืนด้วยวิธีสังเกตจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเอามาประพฤติปฏิบัติ

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้จากการเลียนแบบมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กมากกว่าการเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอน เพราะการเรียนรู้โดยเฉพาะทางศาสนานั้น ส่วนใหญ่แล้ว เด็กจะหยิบฉวยเอามาจากชีวิตประจำวัน จากบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กเป็นตัวอย่างซึ่งบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กที่สุดก็คือบิดามารดานั่นเอง (ล่อ การุณยะวณิช.2520: 113) และนักจิตวิทยาก็กล่าวทำนองเดียวกันว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการทำตามแบบที่ผู้อื่นทำ ดังนั้นการ

เสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีให้กับเด็ก จึงควรให้เด็กได้เห็นตัวอย่างจากผู้ใหญ่ที่เด็กชื่นชม (ทัศนิตมา ระเบียบดี.2529:7) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมก็พบว่า การเรียนรู้ของเด็กส่วนมากมาจาก กิจกรรมการเลียนแบบหรือการจำลองแบบอะไรก็ตามที่เด็กได้เห็นหรือได้ยินจากการพูดหรือการกระทำของบุคคลอื่น (โทมัส อาร์ เมอเร แพลโดย ดวงเดือน ศาสตรภัทร. 2526 : 318) รวมทั้งทฤษฎีของแบบดูรากว่าถึงการเรียนรู้โดยการเลียนแบบว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยประสบการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบอันเป็นผลให้เกิดพฤติกรรม และมีบทบาทสำคัญมากในการเรียนรู้ของมนุษย์ (Bandura. 1977 : 22)ทั้งนี้ความประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางพุทธศาสนาก็อาจจะมีลักษณะไปในทางเดียวกันกล่าวคือ การที่เด็กมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมในระดับสูงหรือต่ำก็ตามน่าจะขึ้นอยู่กับ การซึมซับสิ่งที่พวกเขาเห็นจากที่บิดาได้ปฏิบัติ โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และความคิดกว้างขวางขึ้น เขาจะรู้จักใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจมากขึ้น ดังนั้นการปฏิบัติให้เขาเห็นน่าจะเป็นการศรัทธาจนเกิดเป็นการปฏิบัติของตัวเอง

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ตามตัวแปรด้านต่าง ๆ พบว่า ไม่มีความแตกต่างของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ในกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว และเกือบทั้งหมดของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันด้านอาชีพของบิดา ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ถึง 7 ยกเว้นในกลุ่มที่บิดามีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน พบว่า มีความแตกต่างของระดับความสัมพันธ์ดังกล่าว กับกลุ่มที่บิดามีอาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเกิดจากกลุ่มบิดามีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชนนั้น เวลาของการทำงานจะค่อนข้างแน่นอนกว่ากลุ่มที่บิดามีอาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงาน จึงทำให้การจัดสรรเวลาที่จะอยู่กับบุตรวัยรุ่นมีมากน้อยต่างกัน ความเหนื่อยล้าจากการทำงานของกลุ่มที่บิดามีอาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงานนั้นอาจทำให้มีความใกล้ชิดกับบุตรวัยรุ่นน้อย ทำให้สัมพันธ์ภาพในครอบครัวอ่อนด้อยลงไปด้วย ดังงานวิจัยของเจลิเยว บุรีภักดี และคณะ (2526 : 68) ที่พบว่าบุตรที่มีบิดาทำงานด้านการใช้แรงงานจะมีความสัมพันธ์กับบิดาน้อยกว่าบุตรที่มีบิดาทำงานในสายอาชีพ ซึ่งจุดนี้น่าจะส่งผลต่อความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น

จากการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ค่าของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ซึ่งมีลักษณะแปรตามกันในระดับสูง ทั้งในกลุ่มรวมและเมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิหลังต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน คือมีค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ .59 จนถึง .76 จึงอาจสรุปได้ว่า

ไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความแตกต่างกันด้านเพศ ทักษะคิดต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ไม่อาจมีผลทำให้ค่าของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรแตกต่างกันเลย ดังที่วันชัย มีกลาง (2530 : 127) กล่าวว่า ไม่ว่าจะป็นนิสิตโดยทั่วไปหรือมีเพศ ระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดา อาชีพของบิดามารดา หรือรวมทั้งระดับรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน เมื่อได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดาแล้ว จะปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาด้วยกันทั้งสิ้น

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า โดยทั่วไปแล้วปัจจัยทางด้านภูมิหลังทั้งของบุตรวัยรุ่นและของบิดาที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ ไม่อาจมีผลกระทบทำให้เกิดความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น กับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในเกือบทุกสังคม ครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ถึงแม้ว่ามารดาจะเป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดกับบุตร แต่สภาพสังคมในปัจจุบันทำให้บิดามีความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น เพราะลักษณะครอบครัวไทยเป็นครอบครัวเดี่ยว(Nuclear Family) มากขึ้น ด้วยค่านิยมและความจำเป็นทางเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้าน การแบ่งหน้าที่ของบิดามารดาจึงเปลี่ยนไปจากเดิม บิดาจึงปรับหน้าที่มาดูแลบุตรมากขึ้น ดังนั้นการดูแลบุตรจึงไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิงฝ่ายเดียวอีกต่อไป และบุตรไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายย่อมต้องการทั้งบิดามารดาในเวลาเดียวกัน (นฤกร ยิ้มแย้ม. 2544: 2 ; อ้างอิงจาก Hetherington & Parke. 1986) โดยเฉพาะผู้เป็นบิดานั้นหากเป็นตัวแบบที่ไม่ดี ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองบกพร่องไป บุตรก็จะสร้างปัญหาความยุ่งยากให้เกิดขึ้นในสังคมได้ เพราะโดยปกติแล้วบุตรจะมีผู้ที่ตนคิดว่าเป็นแบบอย่างหรือวีรบุรุษของตน ซึ่งมักจะเป็นพ่อของตนเอง (พรธนธิพา เนื่องทวี. 2539:3) ดังนั้นโอกาสที่เด็กจะได้รับการถ่ายทอดจากตัวแบบในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม หรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติในด้านต่างๆ รวมทั้งหลักของความประพฤติในทางพุทธศาสนา บุตรย่อมได้รับจากบิดาด้วย ไม่ว่าพวกเขาจะมีความแตกต่างกันของปัจจัยทางด้านภูมิหลังประการใดก็ตาม

3. เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันตามตัวแปรด้านต่างๆ

3.1 เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นเพศชายกับเพศหญิง จากผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นเพศหญิงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 8 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวลัย พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524: 149) ที่พบว่า นักเรียนหญิงรายงานว่าเป็นผู้มีความกตัญญู เป็นผู้

ยึดบาปบุญมากกว่าเพศชาย งานวิจัยของวรรณ กวงสูงเนิน (2534:97) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการนำหลักพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสมุทรสาคร พบว่านักเรียนหญิงมีความสามารถในการนำหลักพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันสูงกว่าเพศชาย และงานวิจัยของพนมไพร อาภรณ์รัตน์ (2536:186) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองมากกว่านักเรียนชายและงานวิจัยของพนิดา กมลรัตน์ (2541 : 98) ที่ได้ศึกษาเรื่องมรรคมืองค์แปดของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีมรรคมืองค์แปดทุกองค์สูงกว่าวัยรุ่นชาย

จากรายงานการวิจัยดังกล่าวแม้จะยืนยันให้เห็นว่า เพศหญิงมีความประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามแนวทางของพุทธศาสนาสูงกว่าเพศชายก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่า ธรรมชาติของความเป็นเพศหญิงหรือเพศชายจะเป็นตัวบ่งชี้ว่า บุคคลผู้นั้นจะมีความประพฤติตามแนวทางของพุทธศาสนาสูงหรือต่ำตามเพศของตน แต่จากการวิจัยส่วนใหญ่ซึ่งให้ผลออกมาในทำนองเดียวกันนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะของสังคมไทยนั้นเพศหญิงเป็นที่ครอบครัวยุติให้ความสำคัญมาแต่โบราณว่าจะต้องเรียบร้อย เชื่อฟังบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่ และพร้อมที่จะเป็นมารดาที่ดีต่อไป จึงมุ่งสอนให้เพศหญิงรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกต้องและดีงามมากกว่าเพศชาย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมากกว่าที่จะทำหน้าที่หล่อหลอมและปลูกฝังแนวทางทางจริยธรรมให้แก่เด็กตามเพศของเขา ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นชัดว่า การที่เพศหญิงมีความประพฤติในแง่จริยธรรมสูงกว่าเพศชาย อาจเพราะเหตุผลที่ครอบครัวยุติให้การอบรมสั่งสอนให้แก่เพศหญิงมากกว่า เพราะถ้าเกิดความประพฤติที่ไม่ดีแก่เพศหญิง สังคมจะตั้งข้อรังเกียจมากกว่าเพศชาย ครอบครัวและสังคมจึงให้ความสำคัญในแง่ความประพฤติและจริยธรรมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชายส่วนใหญ่จึงมีความประพฤติที่ห่างไกลจากความถูกต้องตามแนวทางพุทธศาสนาก็เป็นไปได้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งพบว่า เพศหญิงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าเพศชาย ครอบครัวจึงควรหันมาให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอนบุตรเพศชายให้มากพอๆกับเพศหญิง เพราะปัจจุบันผลจากการให้อิสระแก่เพศชาย ทำให้พบว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเพศชายมีส่วนอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดขึ้น บิดามารดาจึงน่าจะพิจารณาว่าจะอบรมสั่งสอนบุตรหลานที่เป็นเพศชายว่า มีความบกพร่องหรือแตกต่างจากบุตรหลานที่เป็นเพศหญิงอย่างไร เพื่อให้พวกเขามีความประพฤติในทางที่ถูกที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมอันเป็นธรรมของการเป็นคนดี และสามารถดำเนินชีวิตของตนได้อย่างมีความสุข

3.2 เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับสูง กับบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำ ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับสูง มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริส

ธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 9 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบิดาของตนนั้นเป็นปัจจัยที่จะกำหนดระดับของความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ชีวิตในสังคมตั้งต้นมาจากครอบครัว ถ้าครอบครัวแตกแยกหรือขาดความรักใคร่ผูกพัน ชีวิตและการปฏิบัติตัวในสังคมจะแตกแยกประจวบตามตัว ถ้าครอบครัวเป็นสุข มีความเข้าใจของสมาชิกในครอบครัวที่ดี จะเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพที่มีคุณภาพรวมไปถึงด้านคุณธรรมจริยธรรมอีกด้วย (ฝน แสงสิงแก้ว. ม.ป.ป. : 25) สอดคล้องกับคำกล่าวของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินก (2524 : 23) ที่ว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพภายในครอบครัวของเขาเหล่านั้นว่าดีหรือไม่ กล่าวคือ พฤติกรรมของเด็กจะเริ่มจากการรับเอาค่านิยม แนวปฏิบัติ ตลอดจนทัศนคติมาจากบิดามารดาของตน ถ้าสัมพันธภาพในครอบครัวดี การรับเอาพฤติกรรมต่างๆ ก็จะเป็นไปในทางที่ดีด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของพรทิพา หอมจันทร์ (2529: 186) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดี จะมีการอบรมเรียนรู้ระเบียบของสังคมได้ดีกว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่ดี และงานวิจัยของ เซียร์ และคนอื่นๆ (Sears and others. 1957 : 549) ที่พบว่า ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี คือการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักความอบอุ่น จะทำให้เด็กเกิดความประทับใจ มองโลกในแง่ดี การพัฒนาทางจริยธรรมก็เป็นไปในทางที่ดีด้วย

ดังนั้นจากผลการวิจัยครั้งนี้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หากครอบครัวใดต้องการให้บุตรของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุตรที่อยู่ในวัยรุ่นมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมในระดับสูง สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ควรสร้างให้เกิดขึ้น ก็คือ สัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว ซึ่งในที่นี้เน้นถึงสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดาและบุตร อันจะเป็นผลให้บุตรวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อบิดาของพวกเขา เพราะโดยปกติแล้วบุตรจะมีผู้ที่ตนคิดว่าเป็นแบบอย่างหรือวีรบุรุษของตนซึ่งมักจะเป็นพ่อของตนเอง (พรพรทิพา เมืองทวี. 2539 : 3) และนี่คือเหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงผลงานวิจัยนี้อย่างชัดเจนว่า บุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับสูงมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อบิดาในระดับต่ำ

3.3 เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งจากการทดสอบเพื่อหาว่า ในกลุ่มบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคู่ใดบ้างที่มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมต่างกัน จากผลการทดสอบพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่ไม่พบความแตกต่างของความตั้งใจจะประพฤติตนตาม

หลักสัปปริสธรรมระหว่างบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับงานวิจัยของ ศิริพร พูลรักษ์ (2539: 136) ที่พบว่า เด็กกับวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ วันเพ็ญ คำเมือง (2522: 31) ที่พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ก็อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลแต่ละคนในช่วงอายุต่าง ๆ กัน ตั้งแต่เด็กจนโตขึ้นตามลำดับนั้น ส่วนใหญ่แล้วมีพัฒนาการที่ไม่คงที่แน่นอน (ดวงเดือน พันธ์มนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2520 : 15) ส่วนผลการทดสอบที่พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 นั้นอาจเนื่องมาจาก บุตรวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นยังอยู่ในช่วงที่กระทำสิ่งต่างๆ เพื่อต้องการประโยชน์หรือผลที่ได้เป็นวัตถุสิ่งของ หรือเป็นการยอมรับสนับสนุนรักใคร่ของครอบครัวตัวเด็ก (ดวงเดือน พันธ์มนาวิน. 2538 : 83) จึงอาจจะเชื่อฟังบิดามารดา และประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเพื่อต้องการให้บิดามารดารักใคร่และพอใจ ในขณะที่บุตรวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 นั้นเป็นวัยรุ่นที่เริ่มมีอุดมการณ์และความคิดของตนเอง ไม่ค่อยยอมตามพ่อแม่ จึงมักมีความขัดแย้งทางความคิดเห็นกับบิดามารดา ประกอบกับวัยรุ่นในระดับนี้มักมีสุขภาพจิตที่ไม่ดีนัก ซึ่งสุขภาพจิตที่ดีเป็นสิ่งที่จำเป็นแก่การรับรู้สภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ แม้บุคคลจะมีสติปัญญา มีประสบการณ์ทางสังคมมากก็ยังไม่สามารถรับประโยชน์จากประสบการณ์นั้นอย่างเต็มที่ (ดวงเดือน พันธ์มนาวิน. 2538 : 90) จึงอาจทำให้ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมนั้นต่ำกว่าก็เป็นได้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จากผลของการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่านั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงกว่าเสมอไป อีกทั้งหลักคุณธรรมทางพุทธศาสนานั้นได้แทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธโดยทั่วไปอยู่แล้ว ไม่ว่าเขาจะมีการศึกษาระดับใดก็ตาม

3.4 เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าบิดาจะมีการศึกษาอยู่ในระดับใดก็ตามไม่ทำให้บุตรวัยรุ่นมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขัดแย้งกับคำกล่าวของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523:164) ที่ว่า การที่ได้มีโอกาสศึกษามากกว่าในสถานศึกษา จะทำให้บุคคลได้เรียนรู้บรรทัดฐาน ระเบียบต่างๆ ของสังคม และรู้จักแยกแยะระหว่างผิดชอบชั่วดีและยังขัดแย้งกับงานวิจัยต่างๆ เช่น วันชัย มีกลาง (2530: 132) ที่พบว่า กลุ่มนิสิตที่มีบิดาหรือมารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนามากกว่า

นิสิตที่มีบิดามารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า งานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524: 149) ที่พบว่า นักเรียนที่มีบิดาหรือมารดามีการศึกษาระดับสูง จะได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมด้านการยึดบาป-บุญและด้านอื่นๆมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีการศึกษาระดับต่ำ หรืองานวิจัยของเกศศิริ บุญญะอดิชาติ (2541:144) ที่พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดามีการศึกษาระดับสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับกลางและต่ำ แต่ก็มีงานวิจัยที่สอดคล้องกันด้วยเช่น งานวิจัยของชฎาพร พัชรรัฐเฐียร (2524 : 73-74) ที่พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม 10 ประการเช่น ความรับผิดชอบ การประหยัดมัธยัสถ์ การตรงต่อเวลา ฯลฯ ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของวิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 56) ที่พบว่า เด็กที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันจะมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะเป็นเพราะว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักอันเปรียบเสมือนเป็นชีวิตของคนไทย เป็นสถาบันที่กำหนดแนวทางชีวิตของคนไทย ซึ่งคนไทยได้รับการถ่ายทอดให้มีความยึดมั่นในศาสนามาตั้งแต่เล็กแต่น้อยจนซึมซับอยู่ในสายเลือด และหลักสัปปุริสธรรมนั้นเป็นหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิต และได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยโดยทั่วไปอยู่แล้ว (พระราชันท์มุนี ปัญญานันทภิกขุ. 2520: 244-245) ดังนั้นทุกคนจึงมีโอกาสดูซึมซับหลักคำสอนทางพุทธศาสนาได้ตั้งแต่เกิดจากครอบครัวไม่ว่าจากการถ่ายทอดทั้งทางตรงหรือทางอ้อม วันชัย มีกลาง (2530:132)มีคำกล่าวที่สนับสนุนได้ว่า ตามปกติแล้วสังคมไทยหากจะพิจารณาในแง่ของการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีบิดามารดาซึ่งมีพื้นฐานการศึกษาในระดับใดก็ตามจะสังเกตได้ว่า บุคคลเหล่านั้นมีแนวทางในการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันมากและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บิดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันไม่น่าจะมีความรู้ความเข้าใจและการตระหนักในคุณค่าของหลักสัปปุริสธรรมแตกต่างกันแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้เองผลจากความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษาของบิดาจึงไม่ทำให้เกิดความแตกต่างกันของความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่น

3.5 เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นที่บิดามีอาชีพแตกต่างกันมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าบิดาจะมีอาชีพอะไรก็ตาม ไม่มีผลทำให้บุตรวัยรุ่นมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และขัดแย้งกับงานวิจัยของบุญสม โพธิ์เงิน (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง และงานวิจัยของวิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 56) ที่พบว่า เด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือนักธุรกิจ และเด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพ

รับราชการมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง แต่ในด้านความซื่อสัตย์แล้วพบว่า เด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน มีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิจัยในต่างประเทศคือ งานวิจัยของการ์เดนเนอร์ (วันชัย มีกลาง. 2530 : 133 ; อ้างอิงจาก Gardner.1975) พบว่า อาชีพของบิดามารดามีอิทธิพลต่อความเชื่อและเจตคติในทางศาสนาของนักศึกษา แต่ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ นิลทอง (2526: 113) ที่พบว่า อาชีพของผู้ปกครองไม่ทำให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันทั้ง 7 คุณลักษณะแตกต่างกันได้เลย และงานวิจัยของกฤตยา กฤษฏาภูมิ (2514 : 88) ที่พบว่า บุตรที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ ไม่มีความแตกต่างในด้านความสามารถในการรับผิดชอบในหน้าที่และยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงคาดว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจจะเป็นเพราะว่า ไม่ว่าบุคคลจะประกอบอาชีพอะไรก็ตามต่างก็มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะเรียนรู้ และยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ด้วยกันทั้งสิ้น

ฉะนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บิดาที่มีอาชีพแตกต่างกันไม่น่าจะมีความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักในคุณค่าของหลักสัปปริสธรรมแตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุนี้เองผลจากความแตกต่างทางด้านอาชีพของบิดา จึงไม่อาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันของความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นได้

3.6 เปรียบเทียบความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกันมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมไม่แตกต่างกัน แสดงว่า บุตรวัยรุ่นจะมีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมสูงหรือต่ำก็ตาม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวเป็นสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และขัดแย้งกับงานวิจัยของ วีระวรรณ อามระดิษ (2522 :64) พบว่านักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ของบิดามารดา จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน งานวิจัยของ ปานทิพย์ ธารศรี (2536: บทคัดย่อ) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีค่านิยมในการพูดเท็จแตกต่างกัน รวมทั้งงานวิจัยของเอ็ดเวิร์ดและสแนเรย์ (เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. 2541: 147 ; อ้างอิงจาก Edward.1983 and Snarey. 1985) ที่พบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศศิริ บุญญะอดิชาติ (2541: 147) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน และการศึกษาของดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520) พบว่า เยาวชนไทยในครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยในครั้งนี้จึงกล่าวได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจจะเป็นเพราะถึงแม้เด็กวัยรุ่นจะอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน แต่เมื่อได้รับการศึกษาใน

โรงเรียน ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ระเบียบมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมทางสังคม ตลอดจนการกลมเกลียวกันเสียจากครูอาจารย์ ทำให้เด็กวัยรุ่นจะเลือกรับและเลียนแบบอย่างที่ดีงามได้ โดยเฉพาะเด็กที่มีบิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ บางครั้งพ่อแม่ไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ แต่เด็กเหล่านี้ก็มีโอกาสได้เรียนรู้จากครูอาจารย์ จากการได้สัมผัสกับบุคคลอื่น ก็ทำให้พวกเขามีพฤติกรรมที่ดีได้ อีกประการหนึ่งในสังคมไทยนั้น พุทธศาสนาได้แทรกซึมเข้าไปในทุกระดับฐานะความเป็นอยู่และในทุกๆ ครอบครัว พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่การปฏิบัติแก่คนทุกชั้น ไม่เลือกเพศ ผิดพรหม และวรรณะ ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นคนร่ำรวยหรือคนยากจนก็มีโอกาสที่จะเป็นคนดีคือประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมได้ด้วยกันทั้งสิ้น (มธุรส ชำนาญทัศน์ :119) ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะมีความเป็นอยู่ในครอบครัวอย่างไร บุตรวัยรุ่นก็ไม่แน่ว่าจะมีความตั้งใจที่จะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปุริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีลักษณะแปรไปตามกัน ซึ่งไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความแตกต่างกันทางด้านปัจจัยพื้นฐานทางสังคมอย่างไรก็ยังคงความสัมพันธ์กันในระดับสูง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในส่วนนี้สามารถนำไปใช้เป็นคำแนะนำสำหรับครู-อาจารย์ที่ใกล้ชิดกับเด็กวัยรุ่นเช่น ครูแนะแนว หรือครูที่ปรึกษาเพื่อจัดการแนะแนวหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองโดยเฉพาะแก่บิดา ซึ่งอาจจะคิดว่า ตนเองมีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตรน้อยกว่ามารดา ให้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร โดยเฉพาะการยึดหลักสัปปุริสธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ผลของการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับบุตรวัยรุ่นได้แก่ เพศ ทศนคติต่อบิดา ระดับการศึกษาของบุตรวัยรุ่น ล้วนมีอิทธิพลต่อความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของพวกเขา ซึ่งข้อมูลส่วนนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการนำไปพิจารณาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่านิยมความบกพร่องด้านคุณธรรมของบุตร ซึ่งมี 4 แนวทางดังนี้

1. ผลการวิจัยเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นชัดเจนขึ้นในแง่ของบุตรวัยรุ่นเพศชายที่อ่อนด้อยในคุณธรรมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเนื่องมาจาก การที่บิดามักจะคิดว่าบุตรชายนั้นไม่น่าเป็นห่วงเท่าบุตรหญิงจึงให้การอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน และบิดาอาจคิดว่าการที่จะทำให้บุตรชายมีความเป็นลูกผู้ชายนั้น ต้องสอนให้เข้มแข็ง ขอบการต่อสู้ ไม่ยอมคน ฯลฯ จนลืมนึกถึงคุณธรรมที่จะสร้างความเข้มแข็งแก่จิตใจของบุตร ฉะนั้นแนวทางหนึ่งที่ต้องให้

ความสนใจก็คือ การแก้ไขวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นเพศชาย โดยประยุกต์จากแนวทางการอบรมเลี้ยงดูบุตรหญิง

2. การป้องกันและแก้ไขที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวโดยเฉพาะ ระหว่างบิดากับบุตร เพราะสัมพันธภาพที่ดีมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่ดีด้วยซึ่งสองสิ่งนี้จะส่งผลถึงความพร้อมของบุตรวัยรุ่นในการที่จะประพฤติตนในทางที่ถูกที่ควร

3. พัฒนาการของวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้ปกครองจะต้องศึกษาและให้ความสนใจ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นนั้นอาจเกิดจากพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในตัววัยรุ่น ซึ่งผู้ปกครองจะต้องให้ความสนใจ อดทน และค่อยเป็นค่อยไปในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวัยรุ่น

4. ผู้ปกครองควรให้การอบรมเลี้ยงดูแก่บุตรแบบรักและสนับสนุน ให้เหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์และต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็ก ๆ เพื่อเสริมสร้างความมีเหตุผล ความมั่นคงในจิตใจแก่บุตร

ส่วนในด้านของการศึกษานั้น ควรนำหลักสูตรการสอนด้านศาสนาและจริยธรรมมาใช้กับทุกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและควรจะมีคามเข้มข้นของเนื้อหามากขึ้นเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจลึกซึ้งถึงความสำคัญของหลักศาสนาและซึมซับความเป็นผู้มีจริยธรรมได้ตลอดระยะเวลาที่เด็กอยู่ในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่กับบิดา – มารดา และอาศัยอยู่กับเฉพาะบิดา จึงน่าจะมีการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่กับบิดาเท่านั้นและอาศัยอยู่มาเป็นระยะเวลานานพอสมควร เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของบิดาอย่างแท้จริงว่าจะมีผลต่อความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรหรือไม่อย่างไร

2. น่าจะมีการศึกษากับกลุ่มประชากรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด เพื่อศึกษาว่าเมื่ออาศัยอยู่ในภูมิสำเนาที่ต่างกัน ความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของบุตรวัยรุ่นจะแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น มีความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปุริสธรรมในระดับที่ต่ำลง จึงน่าจะมีการศึกษาเรื่องนี้ต่อเนื่องไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วยเพื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว

4. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาหลักสัปปุริสธรรมโดยรวม จึงน่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบหลักสัปปุริสธรรมอย่างละเอียดโดยแยกเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน

5. ควรสร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ไม่ซับซ้อนหรือยืดเยื้อจนเกินไป เพราะจะทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความสับสนและเบื่อหน่ายได้ สถานการณ์ต้องไม่ให้ไกลตัววัยรุ่น โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับบิดา และการใช้คำพูดในสถานการณ์ต่างๆควรให้เป็นภาษาที่เหมาะสมกับวัยรุ่นด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กานดา ณ ถลาง. (2509). "การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของเด็ก," เอกสารแนะแนวการศึกษา และอาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

๒. กรมการศาสนา. (2525). *ธรรมวิภาคบรรยายสำหรับนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี ตอนที่ 2*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

กฤตยา กฤษฏาภูมิ. (2514). *การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณี และบุคลิกภาพของบุตรที่มีการศึกษาแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- กัณยารัตน์ ประเคนรี. (2530). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัจจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เกศศิริ บุญญะอดิชาติ. (2541). *รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เกริกศักดิ์ บุญญานพพงษ์. (2530). *รายงานวิจัยเรื่องปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่ทำงานนอกบ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). *คุณแม่ของลูก*. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมีเดีย.

จงจรัส แจ่มจันทร์. (2524). *การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จรรยา สุวรรณทัต. (2539). "มุมมองใหม่ของครอบครัวไทย," *วารสารการพยาบาล*. 11(2) : 13-16.

จิรวรรณ วิรัชกุล. (2524). *การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จันทน์ ทุมโสมสิต. (2534). *การศึกษาความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จำรัส มูลสาร. (2542). *การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้ รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ในจังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ. (2526). *พ่อในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2528). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าตามคำรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ชฎาพร พัชรชัยเยียร. (2524). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. (2520). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุตินาถ รัตนจรณะ. (2527). *การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคกลาง. ปริญญาโท ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ชูชัย สมितिไกร. (2529). *ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเองของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ไชยการ ทองแก้ว. (2520). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรี-โอตกับสัปปุริสธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมชาติ. ปริญญาโท ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ญาดา หลาวเพชร. (2544). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้วัยธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยั้ง เจริญยิ่ง. (2517). *อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 18. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินัก. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- (2520). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 เรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- เดโช สวานานนท์. (2517). *จิตวิทยาสำหรับครูและผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.*

- ทวิรัสมิ์ ธาราคม. (2524). *ครอบครัวสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : วิบูลย์การพิมพ์.
- . (2524). *ตำราพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ : วิบูลย์กิจการพิมพ์.
- ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน*.
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนิตมา ระเบียบติ. (2529). *ผลการใช้เทคนิค “แม่แบบ” โดยใช้สไลด์การ์ตูนเพื่อพัฒนา
 ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะ
 วรรณาลัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โทมัสอาร์ เมอเร. (2526). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*.
 แปลโดย ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์
- นฏกร ยิ้มแย้ม. (2544). *ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมของบิดาในการดูแล
 ทารก*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. (2527). *ปริศนาธรรมเรื่องไครผัด*. กรุงเทพฯ : ศึกษิตสยาม.
- นวลวรรณ เปาวิโรหิต และคณะ. (2520). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์รามคำแหง.
- นันทยา คงประพันธ์. (2543). *การศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการเที่ยวสถานเริงรมย์ของ
 วัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประจง หมายมั่น. (2518). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับสันโดษ
 เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัยเล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 สุวีริยาสาส์น.
- บุญทัน ดอกไทสง และคณะ. (2529). *กระบวนการและวิธีการพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย*.
 กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- บุญสม โพธิ์เงิน. (2537). *คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*.
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.

- ปันทดา เพ็ชรสิงห์. (2530). *อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ๙ ประภาศรี สีหอำไพ. (2531). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ๑๐ ประสิทธิ์ ทองอ่อน. (2540). *จิตวิทยาและพุทธศาสตร์*. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- ฝน แสงสิงแก้ว. (2525). "ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว," *วารสารการศึกษาเอกชน*. 4(21).
- พนมไพร อภารัตน์. (2536). *พฤติกรรมจริยธรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองตามคำรายงานของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พนมวรรณ แสนสุข. (2542). *การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชาวไทย*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พนิดา กมลรัตน์. (2541). *การศึกษามรรคมืดองค์แปดของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- "พบวัยรุ่นสวิงกิ้งผ่านเน็ต," (2546, 7 พฤษภาคม). *ข่าวสด*. หน้า 1.
- พรรณธิดา เนื่องทวี. (2539). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรวัยรุ่นกับบิดาในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ๑๑ พระเผด็จ ทัดตชีโว. (2531). *สัปปริสธรรม*. กรุงเทพฯ : คณะทำงานบัณฑิต ชมรมพุทธศาสตร์.
- พระราชปัญญานันทมุนี. (2520). *หนังสือส่งเสริมการอ่านคำบรรยายวิชาพุทธศาสน์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. (2533). *ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทของการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์ยุทธ เอี่ยมศิริกิจ. (2529). *ทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิกในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พัทยา สายหู. (2540). *กลไกของสังคม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรสวัสดิ์ เพชรแดง. (2524). *ความเชื่อเรื่องบาปบุญในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (การสอนสังคมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระภูเนต จันทร์จิต. (2541). *หน้าที่ของบิดามารดาในพุทธจริยศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. (2544). *บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พูนฤดี สุวรรณพันธุ์. (2536). *ปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (2528). *การพัฒนาเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา : ความสำคัญและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เพียววีย์ ผลภาค. (2529). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อนกับความรู้สึที่มีค่าในตนเองของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- “พ่อข่มขืนลูกอ้างเกิดได้ก็ข่มขืนได้,” (2546, 7 พฤษภาคม). *ไทยรัฐ*. หน้า 1.
- เพียงจันทร์ สุขจันทร์. (2544). *การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เมธรุส ชำนาญศิลป์. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของมารดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- “แม่ฆ่าลูกแบบเบาะ,” (2546, 11 พฤษภาคม). *ไทยรัฐ*. หน้า 1.
- ยิ่งยง ยุทธศักดิ์. (2539). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีลักษณะครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- “รัฐพบเด็กถูกทิ้งวันละ 8-10 คน,” (2546, 7 พฤษภาคม). *ข่าวสด*. หน้า 1.

- ลัดดาวัลย์ พศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลออ การุณยนิช. (2520). *จริยศึกษาและการพัฒนาประเทศ*. เอกสารการนิเทศการศึกษา จ. 191. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วงศ์กร เจียมเผ่า. (2529). *บทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่มีต่อการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณะ กวงสูงเนิน. (2534). *การศึกษาความสามารถในการนำความรู้วิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณสารวรกิจ. (2533). *พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร พงษ์ประเสริฐ. (2526). *ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพ*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิวัฒน์ อัสวานิชย์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัจจมัย สุขวัฒน์. (2541). *ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้พฤติกรรมของทารกสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรสและการแสดงบทบาทการเป็นมารดาในวัยรุ่นหลังคลอด*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลแม่และเด็ก). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย มีกลาง. (2530). *ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- “วัยรุ่นคะนองแก๊งค์กลางศูนย์การค้า,” (2546, 13 พฤษภาคม). *ข่าวสด*. หน้า 1.

- วันทนีย์ วิชัยคำ. (2515). *การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นปีที่ มีต่อพระพุทธศาสนา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิศุทธิ์ ขวัญพฤษ. (2539). *การศึกษาหลักธรรมของพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลในองค์กรธุรกิจ*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ พฤติกรรมศาสตร์ตลอดช่วงชีวิต*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร พูลรักษ์. (2539). *เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร ลิวิพัทธ์. (2527). *การศึกษาความเชื่อในพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายในจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สนิท สมัครการ. (2519). “บทบาทของครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของคนไทย,” *รักเมืองไทย*. หน้า 1 – 36. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- สมชาย ชันชนกุล. (2526). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- สวณา พรพัฒน์กุล. (2520). *ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย*. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 22. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สันทัด สินธุพันธ์ประทุม. (2523). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำราญ นิลทอง. (2526). *ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ. (2522). “ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย,” *เครื่องมือในการสำรวจวัด*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สุพัตรา สุภาพ. (2526). ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนนต์ อมรวิวัฒน์. (2543). การพัฒนาครอบครัว บทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นท์ติ้ง จำกัด (มหาชน).
- สุนนต์ อมรวิวัฒน์ และศิลา แชนมณี. (2527). กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรมในการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สภาอุรวุทธศึกษาสมาคมแห่งชาติ.
- สุภาภรณ์ ปันวิเศษ. (2540). แหล่งอิทธิพลที่มีต่อความมุ่งหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย:กรณีศึกษาโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาลังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณี ศรีจันทร์อาภา. (2527). ความพร้อมในการเป็นบิดามารดาของบิดามารดาในภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุโท. เจริญสุข. (2520). จิตวิทยาวัยรุ่นฉบับมาตรฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2533). แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด.
- โสภา (ชูพิชัยกุล) ขปิลมันน์ และคณะ. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมคุณธรรมและค่านิยมที่ได้รับจากการปลูกฝังมาของเยาวชนที่เสียและไม่เสียสารเสพติดในชุมชนแออัด. กรุงเทพฯ : สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- เสริมเกียรติ พรหมผุย. (2523). อิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- “สัปปริสธรรมกถา,” (2537). พุทธจักร. 48(5) : 11.
- สุภาพร อธิวรกุล. (2541). พฤติกรรมการเลี้ยงดูของบิดามารดาในเรื่องเพศศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- แสงระวี เทพรอด. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด : กรณีศึกษาในนักเรียนวัยรุ่น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2533). หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2525). สังคมวัฒนธรรมและประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภา ถนัดช่วง. (2528, สิงหาคม – 28 กันยายน). “การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้หลักสัปปริสธรรม,” วารสารแนะแนว. 19(100) : 20 - 24.

- อัจฉรา สุขารมณ. (2542). "E.Q.กับการอบรมเลี้ยงดู," *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1) : 1 – 6.
- อัมพลิกา ปัทมานนท์. (2516). *การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของขบวนการสังคมประกิตและความเกรงใจระหว่างเด็กไทยพุทธกับเด็กไทยมุสลิม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *สร้าง EQ ให้ลูกคุณ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ชันดำ การพิมพ์.
- อรพินท์ นาคประดิษฐ์. (2518). *ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัญมณี สมด้ว. (2544). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมสั่งสอนลูกเรื่องเพศและการคบเพื่อนต่างเพศ : ศึกษาเฉพาะครอบครัวของนักเรียนหญิงในโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์ ส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- Bandura, Albert. (1977). *Socail Learning Theory*. Englewood Cliff, New Jersey : Prentice-Hall Inc.
- Bandura, Albert and Walters, Richard H. (1963). *Social Learning and Personality Development*. NewYork : Holt, Rinehart and Winston.
- Barnes, Grace Mary. (1985, August). Adolescent Drinking and The Family Socialization Process," *Dissertation Abstracts International*. 45(2) : 656-A.
- Bernstein, James M. (1985, June). "Relationships Between Adolescent Media Behaviors and Parents and Peers," *Dissertation Abstracts International*. 46(2) : 3522-A.
- Dittes, James E. (1969). "Psychology of Religion," In Gardner Linzey and Elliot Aronson, (eds) *The Handbook of social Psychology*. 2 nd . ed . 5 : 602 - 659. Phillipines, Addison-wesleh Publishing Company, Inc.
- Duvall, E.M. (1967). *Family Development*. Philadelphia : J.B. Lippincott Company.
- Eversoll, D. (1979). "A two generation view of Fathering," *The Family Coordinator*. 28 : 503-507.
- Harris, Anton T. (1981, August). "A Study of the Relationship Between Stage of Moral Development and The Religious Factor of Knowledge, Belief and Practice in catholio High School Adolescents," *Dissertation Abstracts Internation*. 42(2). 638-A.
- Hoffman, M.L. (1981). *The Role of the father in moral Internalization*. 2 nd ed. John Wiby and Sons, Inc., USA.

- Hundleby, J.D. & Mcrcer, G.W. (1987). *Family and Friends AS. Social Environments and Their Relationship to Young Adolescents' Use of Alcohol, Tobacco and Marijuana. Journal of Marriage and the Family.* 49(1) :151-164.
- Hurlock ,E.B.(1980). *Developmental Phychology.* New York : McGraw-Hill Book Company.
- Kastenbaum, R. (1979). *Human Developing.* 2 nd ed, Allyn and Bacon. Inc. Boston.
- Kingsley, Davis. (1969). *Human Society.* NewYork : The McMillan Co.
- Kohn, Molvin L. (1968). *Social Class and Parent-Child Relationship: An Interpretation: Child Development abstracts and Biliography.* (October-December).
- Lipkin,G.B. (1978). *Parent-Child Nursing .* 2 nd ed. Saint Louis : The C.V. Morby Company.
- Lynn, D.B. (1974).*The Father :His Role in Child Development.* Monteny California : Books Cole Publishing Company.
- Potter,J.M. (1971). *Thai Peasant Social Structure.* Chicaco : University of Chicaco Press.
- Rest, James. R. (1976). "New Approach In Assessing Maral Judgement," *In Moral Development and Behavior. Ed., by Thomas. Lickona.* New York : Holt Rinehart and Winston Coj.
- Reiss, I.L. (1971). *Family System in America.* NewYork : Holt,Rinehart and Winston.
- Sears,Robert R., Lucy, Ruy and Richard, Alpert. (1965). *Identification and Child Rearing.* Stanford,Calif : Stanford University Press.
- Williames, Teresa Deanne Eddington. (1999). *Adolescent Substance use : The Relationship of Alcohol and Drug use with Parental and Adolescent Perceptions of the Family Environment – Biola University.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก

- 1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย**
- 2. ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม**

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1** ข้อมูลส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2** ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อบิดา
- ตอนที่ 3** การดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่น (ใช้วัดความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลัก
 สัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่น)
- ตอนที่ 4** การดำเนินชีวิตประจำวันของบิดาตามการรับรู้ของบุตร (ใช้วัดความประพฤติตาม
 หลักสัปปริสธรรมของบิดาตามการรับรู้ของบุตร)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

โปรดกรอกรายละเอียดต่อไปนี้ก่อนลงมือตอบแบบสอบถาม

1. เพศของนักเรียน ☐ ชาย
☐ หญิง
 2. ระดับการศึกษาของนักเรียน ☐ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1
☐ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
☐ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5
 3. ที่พักอาศัยของนักเรียน ☐ อยู่กับบิดา - มารดา
☐ อยู่กับบิดา
☐ อยู่กับมารดา
☐ อื่นๆ (อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย) ระบุ.....
 4. ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ☐ ค่อนข้างสบาย - สบาย
☐ พอมีพอกิน
☐ ค่อนข้างลำบาก - ลำบาก
 5. อาชีพของบิดา ☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
☐ ค้าขาย / กิจการส่วนตัว
☐ พนักงานบริษัท / ลูกจ้างเอกชน
☐ รับจ้างทั่วไป / ผู้ใช้แรงงาน
☐ ไม่มีงานทำ
- (กรณีที่ไม่มีงานทำ ให้เขียนรายละเอียดของลักษณะงานที่บิดาทำในช่องอื่นๆ)
- ☐ อื่นๆ
6. ระดับการศึกษาของบิดา ☐ ระดับมหาวิทยาลัย
☐ ระดับมัธยมศึกษา
☐ ระดับประถมศึกษา
☐ ไม่มีวุฒิทางการศึกษา (ไม่ได้เรียนหนังสือ)

ตอนที่2 ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อบิดา

คำอธิบาย

ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อบิดาในระดับใด และกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างเพียงคำตอบเดียว

ข้อความต่อไปนี้เกี่ยวกับพ่อของข้าพเจ้า

ข้อความ	ไม่จริงเลย	จริงบ้างเล็กน้อย	ค่อนข้างจริง	จริง	จริงที่สุด
1. พ่อให้ความสนใจในการเรียนของข้าพเจ้า					
2. ข้าพเจ้ามีเรื่องขัดแย้งกับพ่อเสมอ					
3. พ่อคิดว่าข้าพเจ้าเป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัวเสมอ					
4. พ่อมักหาเรื่องจับผิดข้าพเจ้า					
5. ข้าพเจ้าติดนิสัยไม่ดีจากพ่อของข้าพเจ้า					
6. ข้าพเจ้ามักนำเรื่องต่างๆไปปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากพ่อ					
7. พ่อมักทำให้ข้าพเจ้าไม่สบายใจอยู่เสมอ					
8. พ่อมีความยุติธรรมให้ข้าพเจ้า					
9. ข้าพเจ้าไม่ยากแค้นขี้อายกับพ่อ					
10. พ่อทำให้ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกดีหรือรันทดในการเรียน					
11. พ่อทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่บ้าน					
10. พ่อทำให้ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกดีหรือรันทดในการเรียน					
11. พ่อทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่บ้าน					

ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริงบ้าง เล็กน้อย	ค่อนข้าง จริง	จริง	จริง ที่สุด
12. ข้าพเจ้าเชื่อฟังพ่อเสมอ					
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการห่างเหิน ไม่เป็นกันเองกับข้าพเจ้า					
14. พ่อดูดำหรือทำโทษข้าพเจ้า บ่อยๆ					
15. ข้าพเจ้าไม่เคยให้ความร่วมมือ แก่พ่อเลยไม่ว่าเรื่องใดๆ					
16. พ่อทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจ					
17. พ่อดูแลเอาใจใส่ข้าพเจ้าเสมอ					
18. พ่อรู้จักเพื่อนสนิทของข้าพเจ้า					
19. พ่อไม่ค่อยฟังเหตุผลของ ข้าพเจ้า					
20. พ่อไปเกี่ยวกับข้าพเจ้าเสมอ					

ตอนที่ 3 การดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่น

คำอธิบาย

ให้นักเรียนเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำของนักเรียนว่าเหมือนกับบุคคลในเหตุการณ์แต่ละข้อหรือไม่ เพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงบนตัวเลข โดยพิจารณาดังนี้

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

1. ดำ เป็นหัวหน้าชั้นมาตั้งแต่ ม.1-ม. 3 เขาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เพราะเขา ต้องทำหน้าที่ให้สมกับที่เพื่อนๆไว้วางใจ

ถ้านักเรียนเป็น ดำ นักเรียนจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

2. นุ้ยเห็นเพื่อนๆกำลังลอกการบ้านภาษาอังกฤษกัน นุ้ยเก่งภาษาอังกฤษจึงอาสาจะช่วยสอนให้ แต่เพื่อนๆไม่ต้องการนุ้ยจึงบอกเพื่อนว่า ถ้าลอกการบ้านกันอย่างนี้ก็จะยิ่งทำให้เรียนภาษาอังกฤษไม่รู้เรื่อง

ถ้านักเรียนเป็น นุ้ย นักเรียนจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

3. จ้อยทำให้ภูมิวิ่งแข่งกับกับตน หลังทานอาหารเสร็จใหม่ๆ ภูมิรับคำท้าเพราะกลัวเสียศักดิ์ศรี

ถ้านักเรียนเป็น ภูมิ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

4. ชัยเป็นนักเรียนที่ทำกิจกรรมของโรงเรียนอย่างจริงจังจนแทบไม่มีเวลาเป็นของตนเอง แต่เขาก็พยายามตั้งใจเรียนและทบทวนบทเรียนเสมอเมื่อมีโอกาส

ถ้านักเรียนเป็น ชัย จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

5. น้อยชวนส้มไปดูหนังรอบค่ำ ส้มก็อยากดูแต่กลัวว่าหนังเลิ่กดีก กลับบ้านจะไม่ปลอดภัย จึงตัดสินใจไม่ไปดูหนัง

ถ้านักเรียนเป็น ส้ม จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

6. จันเป็นคนอ้วน เธอจึงลดน้ำหนักโดยทานอาหารมื้อเช้าเพียงมื้อเดียว เพราะใจร้อนอยากให้น้ำหนักลดเร็วๆ

ถ้านักเรียนเป็น จัน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

7. โมทย์ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อได้เลขที่อันดับท้ายๆ เมื่อถึงเวลาสอบสัมภาษณ์ โมทย์มารอสอบในตอนบ่ายเพราะคิดว่าเลขที่ท้ายๆคงจะสอบสัมภาษณ์ตอนบ่าย

ถ้านักเรียนเป็น โมทย์ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

8. ระหว่างการอบรมหน้าเสาธง เพื่อนๆยินยอมกันไม่สนใจฟังครู ดำจึงเตือนเพื่อนๆให้เลิกคุยและตั้งใจฟังการอบรม

ถ้านักเรียนเป็น ดำ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

9. แดงเดินทางไปไหนมาไหนด้วยรถเมล์ แต่แดงไม่เคยทิ้งตัวรถเมล์ลงบนพื้นรถหรือบนท้องถนนเลย เพราะแดงกลัวจะทำให้บ้านเมืองสกปรก

ถ้านักเรียนเป็น **แดง** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

10. พิมพ์ชนเพื่อนหนีโรงเรียนชั่วโมงสุดท้ายซึ่งเป็นวิชาง่ายๆ เพื่อไปเยี่ยมเพื่อนสนิทที่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล

ถ้านักเรียนเป็น **พิมพ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

11. วันอยากไปเที่ยวต่างจังหวัดกับเพื่อน จึงเข้าไปขออนุญาตพ่อแม่ในขณะที่ท่านทั้งสองกำลังถกเถียงเรื่องการเงินที่ใช้ในบ้านจึงถูกพ่อแม่ปฏิเสธ

ถ้านักเรียนเป็น **วัน** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

12. เพื่อนของสุทินโทรศัพท์สาธารณะไปหาแฟน โทรอยู่นานไม่มีคนมารับสาย เพื่อนจึงกระแทกหูโทรศัพท์ดังโครมด้วยความโมโห สุทินห้ามปรามเพื่อนว่า โทรศัพท์สาธารณะเป็นของส่วนรวมอย่าทำลาย

ถ้านักเรียนเป็น **สุทิน** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

13. แดงมีบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนแต่มาสายเป็นประจำ เพราะแดงคิดว่า ไม่จำเป็นต้องมาให้ทันโรงเรียน ไม่หนีเรียนไปไหนก็พอแล้ว

ถ้านักเรียนเป็น **แดง** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

14. หาญอยากเป็นนักวิ่งที่มีชื่อเสียง หลังการฝึกซ้อม หาญไม่ยอมกลับบ้าน ยังคงฝึกต่อไปอีกเป็นเวลานานๆ โดยฝึกหนักกว่าที่ครูบอกและแนะนำ

ถ้านักเรียนเป็น **หาญ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

15. แม่ซื้อเสื้อเชิ้ตสีเขียวให้ตั้ม ตั้มไม่ชอบสีเขียวแต่อยากได้สีฟ้ามากกว่า จึงขอเงินแม่เพื่อซื้อเสื้อสีฟ้าอีกตัว

ถ้านักเรียนเป็น **ตั้ม** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

16. นักเรียนทุกคนกำลังเข้าแถวซื้ออาหารกลางวัน ชาญลงมาช้าและมึนงงต้องรีบทำส่ง จึงเบียดแซงคนอื่นเพื่อซื้อชื้อก่อน

ถ้านักเรียนเป็น **ชาญ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

17. บีเป็นคนที่ชอบแต่งตัวสุดฤทธิ์สุดเดชเวลาไปเที่ยว แต่เวลามาโรงเรียนบีจะแต่งตัวถูกระเบียบ เพราะเห็นว่าเมื่อเป็นนักเรียนก็ต้องแต่งตัวให้เหมาะสม

ถ้านักเรียนเป็น **บี** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

18. มีเพื่อนใหม่จากต่างจังหวัดย้ายมาอยู่ในห้องของโอ เพื่อนใหม่เข้ามาทักโอ แต่โอทำเฉยๆ เพราะโอไม่ชอบคนบ้านนอกที่หน้าตาเซยๆ ซื่อปื้อ

ถ้านักเรียนเป็นโอ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

19. เออยากเป็นหัวหน้าชั้น แต่เพื่อนๆ ไม่เลือก เออยอมรับสภาพและตั้งใจจะแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอย่างยินดี

ถ้านักเรียนเป็นเอ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

20. พิชิตอยากเล่นเกมคอมพิวเตอร์ตอนเลิกเรียนแต่ไม่มีเงิน พิชิตจึงหาทางออกโดยการโกงเงินจากน้อง ม.1 เพราะได้เงินง่ายที่สุด

ถ้านักเรียนเป็น พิชิต จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

21. พงษ์ชอบเล่นพนันบอล ครั้งหนึ่งพงษ์แพ้พนันเสียเงินไปมาก แต่พงษ์คิดว่าแค่เขาโชคไม่ดีเท่านั้น โอกาสหน้าเขาจะแก้ตัวใหม่

ถ้านักเรียนเป็น พงษ์ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

22. ภพมองเพื่อนขึ้นรับรางวัลเยาวชนคนดีบนเวทีด้วยความชื่นชม และภพตั้งใจว่าจากนี้ไป เขาจะตั้งใจทำความดีเพื่อชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลบ้าง

ถ้านักเรียนเป็น ภพ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

23. ชั่วโมงเรียนตอนบ่าย เขียวรู้สึกง่วงจึงหาออกมาดังๆ ขณะที่ครูสอน เพื่อนๆ หัวเราะจนหายง่วงไปเลย

ถ้านักเรียนเป็น เขียว จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

24. ขวัญกำลังเล่นบาสกับเพื่อน เห็นครูถือของมาเยอะแยะ ขวัญจึงขอเพื่อนหยุดเล่นสักครู แล้ววิ่งไปช่วยครูถือของ

ถ้านักเรียนเป็น ขวัญ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

25. เมื่อสอนจบ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจ แต่นัฐไม่กล้าถามเพราะกลัวเพื่อนจะหาว่าโง่

ถ้านักเรียนเป็น นัฐ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

26. แม่ไม่พอใจที่ เกียรติโทรศัพท์คุยกับเพื่อนเป็นเวลานานๆ ทุกวัน เกียรติมักจะพูดว่า "แม่ไม่เข้าใจวัยรุ่นนะเลย"

ถ้านักเรียนเป็น เกียรติ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

27. ซาติได้รับเงินค่าใช้จ่ายเดือนละ 1,000 บาท ช่วงต้นเดือนซาติใช้เงินซื้อของที่ชอบเป็นประจำ จนเงินไม่พอใช้ต้องขอเงินเพิ่มแทบทุกเดือน

ถ้านักเรียนเป็น ซาติ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

28. พงษ์เร่งดำให้รีบทานข้าว เพราะใกล้เวลารถทัศนาวจรจะออกแล้ว แต่ดำพูดว่า "เวลาคนไทย หนายน่าจะรู้ดีไม่มีคำว่าตรงเวลาหรอก" แล้วดำก็ทานข้าวต่อไปอย่างไม่เร่งร้อน

ถ้านักเรียนเป็น ดำ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

29. พ่อแม่ดักเตือนชายเรื่องการแต่งตัวที่ค่อนข้างแหวกแนว ว่าควรดูความเหมาะสมกับสังคมไทยด้วย ชายโต้แย้งด้วยความไม่พอใจว่า พ่อแม่ไม่เข้าใจวัยรุ่นอย่างเขา

ถ้านักเรียนเป็น ชาย จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

30. จ้อยมักขาดเรียนเวลาที่มีการสอบย่อยอยู่บ่อยๆ แต่จ้อยคิดว่า แค่สอบย่อยไม่เห็นจะต้อง ตามสอบเลย เดี่ยวอาจารย์ก็ช่วยให้ผ่านเอง

ถ้านักเรียนเป็น จ้อย จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

31. บีถูกฝ่ายปกครองดักเตือนเรื่องแต่งกายผิดระเบียบ บียอมรับว่าจะแก้ไขเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ แต่ต่อมาบีก็แต่งกายผิดระเบียบอีก

ถ้านักเรียนเป็น บี จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

32. นิดมักจะชอบคุยกับเพื่อนๆ ในเวลาเรียนเสมอ เพราะคิดว่าเป็นการช่วยไม่ให้ง่วงในเวลาเรียน ได้เป็นอย่างดี

ถ้านักเรียนเป็น นิด จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

33. นพโหว่พระภิกษุที่เดินผ่านมา แต่สนับไม่โหว่เพราะไม่ใช่คนที่รู้จักและคิดว่าเป็นการกระทำที่ไร้สาระ

ถ้านักเรียนเป็น สน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

34. ครูสั่งให้หัวหน้านำสมุดของทุกคนไปส่งที่ห้องพักครู ญัฐเห็นว่าหัวหน้าคงยกคนเดียวไม่ไหว จึงไปช่วยหัวหน้ายกสมุดไปครึ่งหนึ่ง

ถ้านักเรียนเป็น ญัฐ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

35. ต้มกับเชียวนั่งรถเมล์มาด้วยกัน มีพระภิกษุขึ้นมาแต่ที่นั่งเต็ม ต้มจึงสะกิดให้เชียวยืน แต่เชียวเห็นว่าต้มก็สามารถสละที่นั่งได้จึงบอกให้ต้มยืนแทน

ถ้านักเรียนเป็น เชียว จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

36. ศักดิ์อยากได้กล้องถ่ายรูปเป็นของตนเอง จึงพยายามเก็บเงินไว้ เพื่อนๆบอกให้ขอเงินพ่อแม่ดีกว่า แต่ศักดิ์คิดว่า จะเก็บเงินด้วยตนเองไม่ว่าจะใช้เวลานานเท่าใดก็ตาม

ถ้านักเรียนเป็น **ศักดิ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

37. หน้อยเป็นคนที่เรียนหนังสือเก่ง ครูมักชมหน้อยให้เพื่อนๆฟังเสมอจนเพื่อนบางคนไม่ชอบหน้า แต่หน้อยก็ไม่สนใจยังพยายามช่วยเหลือเพื่อนๆด้านการเรียนเหมือนเดิม

ถ้านักเรียนเป็น **หน้อย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

38. เดชกับชาติเป็นเพื่อนรักกันมาก วันหนึ่งเดชถูกคู่่อริทำร้ายแล้วสู้ไม่ได้ จึงมาชวนชาติไปแก้แค้น กับตน ชาติตกลงทันทีเพื่อแสดงความรักเพื่อน

ถ้านักเรียนเป็น **ชาติ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

39. บอยเห็นว่าตนเองเรียนไม่เก่ง ถ้าต้องการให้ผลการเรียนดีจะต้องขยันตั้งใจเรียนให้มากกว่าคนอื่นอีกเท่าตัว

ถ้านักเรียนเป็น **บอย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

40. กลุ่มของพรวางแผนจะไปเที่ยวภูเก็ตซึ่งต้องใช้เงินมาก บ้านของพรมีฐานะไม่ดี พรจึงตัดสินใจไม่ไป เพราะสงสารพ่อแม่ถ้าตนเองจะขอเงินเพื่อไปเที่ยว

ถ้านักเรียนเป็น **พร** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

41. นภาไปงานวันเกิดของเพื่อน นภาเห็นคนส่วนใหญ่ตักอาหารมากจนเต็มจาน นภาจึงตักอาหารมามากๆบ้าง เพราะจะได้ไม่ต้องตักหลายครั้ง

ถ้านักเรียนเป็น **นภา** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

42. อาร์ทกับเพื่อนขี่มอเตอร์ไซด์เข้าไปในเขตชุมชน อาร์ทกับเพื่อนนี้สนุกสนานจึงแข่งกันขี่มอเตอร์ไซด์หลบผู้คนด้วยความคึกและมันในอารมณ์

ถ้านักเรียนเป็น **อาร์ท** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

43. ก้อยใส่เสื้อสีชมพูไปงานศพ เพราะคิดว่า "ทุกคนต้องตายทั้งนั้น ทำตัวให้เศร้าไปทำไม"

ถ้านักเรียนเป็น **ก้อย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

44. ชิตกับเพื่อนไปดื่มเหล้าฉลองวันเกิดกัน ชิตขับมอเตอร์ไซด์กลับบ้านด้วยอาการเมา จนเกิดอุบัติเหตุทำให้ขาหัก ชิตจึงคิดว่า ต่อไปจะไม่ขับมอเตอร์ไซด์ขณะที่ตนเองเมาเด็ดขาด

ถ้านักเรียนเป็น **ชิต** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

45. หลังทานอาหารกลางวันเสร็จ เพื่อนๆชวนเจ้งไปเล่นวอลเลย์บอล แต่เจ้งปฏิเสธเพราะอยากอ่านหนังสือในห้องสมุดมากกว่าเพราะใกล้สอบแล้ว

ถ้านักเรียนเป็น **เจ้ง** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

46. แม่ให้ป้อมไหว้คุณวิภา แต่ป้อมไม่ยอมไหว้เพราะคุณวิภาคือแม่ของเพื่อนที่ป้อมเกลียด ถ้าไหว้จะทำให้เพื่อนได้ใจ

ถ้านักเรียนเป็น **ป้อม** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

47. เพื่อนให้หน่องลองสูบกัญชาเพื่อหาประสบการณ์ในวัยรุ่น หน่องไม่ยอมทำตามเพราะกลัวติดและป่วยเบี่ยงไม่ยอมไปเที่ยวกับเพื่อนกลุ่มนี้อีก

ถ้านักเรียนเป็น **หน่อง** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

48. ชาติดกับเอ็มนั่งคุยกันอยู่ มีน้องม. 1 เดินผ่านมาและเหลือบมองไปที่เอ็มกับชาติ ชาติโมโหจึงเข้าไปกระชากคอเสื้อน้อง แต่เอ็มห้ามไว้เพราะเห็นว่าน้อง ม. 1 ไม่มีเจตนาที่จะมองมา

ถ้านักเรียนเป็น **เอ็ม** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

49. พงษ์พยายามตั้งใจเรียนเพื่อให้ได้เกรดที่ดีกว่าเก่า แต่ปรากฏว่าผลการสอบออกมาได้เกรดเท่าเดิม พงษ์คิดว่าตั้งใจเรียนไปก็เท่านั้น ไม่เห็นจะมีอะไรดีขึ้นมาเลย

ถ้านักเรียนเป็น **พงษ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

50. เลิศชวนดำกับเพื่อนไปเล่นไฟที่บ้าน ดำตกลงไปตามคำชวนของเพื่อนเพราะเห็นว่าเล่นสนุกๆ ไม่ได้เอาเงิน

ถ้านักเรียนเป็น **ดำ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

51. นุชกับน้องต้องช่วยกันทำงานบ้านทุกเย็น ถ้าวันไหนนุชมีกิจกรรมที่โรงเรียนต้องกลับบ้านช้าก็จะให้น้องทำงานบ้านไปก่อนแล้วนุชจะรีบกลับมาช่วย

ถ้านักเรียนเป็น **นุช** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

52. ขาวกำลังดูทีวีรายการโปรด แต่แม่ใช้ให้ยกจานไปเก็บในตู้ ขาวอยากทำให้เสร็จเร็วๆ จึงยกจานซ้อนกันที่ละหลายๆใบจนเป็นตั้งสูง

ถ้านักเรียนเป็น **ขาว** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

53. เขียวชอบหิบบิวาอื่นขึ้นมาทำในขณะที่ครูสอนอีกวิชาหนึ่ง เขียวคิดว่า การทำอะไรหลายๆอย่างในเวลาเดียวกันแสดงว่าเป็นคนมีความสามารถ

ถ้านักเรียนเป็น **เขียว** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

54. อ้อยไปทำบุญกับพ่อแม่ที่วัดเสมอ เพื่อนๆว่า อ้อยเป็นคนหัวโบราณแต่ล้านปี
แต่อ้อยก็ยังลงไปทำบุญเหมือนเดิม

ถ้านักเรียนเป็น **อ้อย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

55. นีวิ่งหนีเพื่อนที่ไล่ตามมา โดยเห็นผู้ใหญ่กำลังเดินสวนทางมา นีไม่หลบเพราะคิดว่าผู้ใหญ่
เห็นเธอและหลบให้ นีจึงชนผู้ใหญ่เข้าเต็มแรง

ถ้านักเรียนเป็น **นี** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

56. พิมต้องการให้ผลการเรียนดีขึ้น เธอจึงขยันท่านหนังสือและค้นคว้าจากห้องสมุดตั้งแต่ต้นทอม
ถ้านักเรียนเป็น **พิม** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

57. ชัชเก็บกระเป๋าสเงินของผู้อื่นได้ ภายในกระเป๋ามีบัตรประชาชนของเจ้าของกระเป๋ ชัชจึงตัดสินใจ
ส่งกระเป๋ากลับคืนให้เจ้าของทางพัสดุไปรษณีย์

ถ้านักเรียนเป็น **ชัช** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

58. แดงเตะบอลเต็มแรง ลูกเจียดหัวเพื่อนไป แดงรีบวิ่งเข้าไปขอโทษเพื่อนคนนั้น แม้ว่าลูกบอล
จะไม่โดนก็ตาม

ถ้านักเรียนเป็น **แดง** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

59. เขียวเป็นนักเรียนที่พยายามตั้งใจเรียนและมุ่งมั่นที่จะเรียนให้จบ เพื่อจะได้มีงานที่ดีๆทำ โดย
ไม่สนใจสิ่งที่มาช่วยจากภายนอก

ถ้านักเรียนเป็น **เขียว** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

60. จ้อยถูกพ่อแม่ห้ามไม่ให้คบเพื่อนชาย เพราะยังเด็กอยู่อยากให้ตั้งใจเรียน จ้อยน้อยใจที่ถูก
กีดกันความรัก จึงหนีออกจากบ้านเพื่อประชดพ่อแม่

ถ้านักเรียนเป็น **จ้อย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

61. วิทย์กับเพื่อนๆเล่นฟุตบอลในโรงเรียนจนได้เวลาปิดสนาม ภารโรงขอให้เลิกเล่น
แต่วิทย์กับเพื่อนๆยังคงเล่นต่อไป

ถ้านักเรียนเป็น **วิทย์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

62. จิตไปเที่ยวเชียงใหม่กับครอบครัว ขากลับจิตซื้อของที่ระลึกราคาไม่แพงมาฝากเพื่อนๆในกลุ่มด้วย

ถ้านักเรียนเป็น **จิต** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

63. ครูเรียกศักดิ์ไปพบที่ห้องพักครู ศักดิ์เดินไปที่โต๊ะครูแล้วยืนนิ่งอยู่ในขณะที่ครูนั่ง ทั้งๆที่เขารู้ว่า
ควรจะนั่งคุกเข่าที่พื้น เพราะเขารู้จักคุกเข่า
ถ้านักเรียนเป็น ศักดิ์จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

1 / 2 / 3 / 4 / 5

ตอนที่ 4 การดำเนินชีวิตประจำวันของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น

คำอธิบาย

ให้นักเรียนเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำของบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนว่าเหมือนกับบุคคลในเหตุการณ์แต่ละข้อหรือไม่ เพียงใด แล้ว x ลงบนตัวเลข โดยพิจารณาดังนี้

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

1. คมมีปัญหาด้านการเงิน จึงนำเงินของบริษัทที่เขารับผิดชอบไปใช้ก่อนและสัญญากับตัวเองว่าจะรีบนำเงินมาคืนทันทีที่หาเงินได้

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น คม จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

2. หาญอยากเป็นตัวแทนของบริษัทไปประชุมที่เมืองนอก แต่หัวหน้าไม่เลือกเขา หาญเสียใจที่หัวหน้าไม่เห็นความสำคัญเพราะเขาคิดว่าเขามีความเหมาะสมกว่าใครๆ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น หาญ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

3. อำนาจนัดทานข้าวกับเพื่อนๆที่ร้านอาหาร เขาไปช้าครึ่งชั่วโมง เขาคิดว่า มาช้าก็ไม่เห็นเป็นไร ใครมาก่อนก็ทานก่อน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น อำนาจจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

4. ภรรยาของขาวบอกรให้ช่วยกันประหยัด เพื่อจะได้มีเงินเก็บบ้าง แต่ขาวคิดว่าไม่เห็นจะต้องประหยัดเลย ถึงเก็บเงินไปก็คงเก็บได้ไม่มาก

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น ขาว จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

5. กานรู้ว่าเขามีสุขภาพไม่ดี เพราะเขาดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ เขาจึงตั้งใจว่าจะดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ให้น้อยลง

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น กาน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

6. ครอบครัวของชิตมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ชิตได้แต่บ่นๆให้ลูกกับภรรยาฟัง โดยไม่คิดจะหางานพิเศษทำเพื่อเพิ่มรายได้

ถ้า พ่อ ของนักเรียนเป็น ชิต จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

7. ตูลชอบดูกีฬาหลายๆอย่างและชอบเล่นพนันจากกีฬาด้วย เพราะเขาเห็นว่า เป็นการหาเงินที่ง่ายและสบายอย่างหนึ่ง

ถ้า พ่อ ของนักเรียนเป็น ตูล จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

8. นิโนพาครอบครัวไปเที่ยวต่างจังหวัด จึงแวะไหว้พระในโบสถ์ แต่นิโนสวมรองเท้าที่ถอดยาก เมื่อเห็นว่า ไม่มีใครมองเขาจึงแอบเข้าไปในโบสถ์โดยไม่ถอดรองเท้า

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น นิโน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

9. เอก มักจะตื่นเช้าเป็นประจำ เพื่อจะได้ไปทำงานทันเวลา

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เอก** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

10. อนาคตจะไม่ไหวพระภิกษุ เขาคิดว่า พระภิกษุเดี๋ยวนี้นี้ประพฤติตนไม่เหมาะสม ไม่บริสุทธิ์เหมือนพระพุทธรูป

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **อนาคต** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

11. ลูกชายของแดน สนใจทำแต่กิจกรรมของโรงเรียนจนผลการเรียนตกต่ำลงมาก แดนกล่าวว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะครูสอนไม่ดีและไม่ช่วยเหลือทุกอย่างที่ลูกก็ทำกิจกรรมให้โรงเรียน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **แดน** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

12. วีระต้องการเปลี่ยนรถคันใหม่ แต่ภรรยาบอกว่าให้รอก่อนเพราะเงินยังมีไม่พอ วีระโกรธภรรยาอย่างมากที่ไม่รู้จักช่วยกันหาเงินให้ได้มากๆ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **วีระ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

13. ลูกและเพื่อนๆ มักชมว่าธรรม์เล่นฟุตบอลๆ ได้เก่งมาก แต่ธรรม์ไม่เคยหลงระเหิดกับคำชม ยังคงพยายามฝึกซ้อมอยู่ตลอดเวลา

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ธรรม์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

14. ภรรยาทำงานมากมีเงินเดือนดี แต่เขาก็ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เพื่อชดเชยที่เขาต้องทำงานหนัก จึงควรใช้เงินอย่างเต็มที่

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ภรรยา** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

15. พงษ์เห็นคนตาบอดยืนรอรถเมล์ เขาจึงเดินไปถามว่าจะขึ้นรถเมล์สายอะไร และยื่นรอส่งคนตาบอดให้ขึ้นรถเมล์ไป

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **พงษ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

16. โอใส่เสื้อสีแดงไปงานศพ เพราะเห็นว่า ไม่ควรโศกเศร้า คนตายจะได้ไปแบบสบายๆ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **โอ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

17. ชาญทำงานอย่างหนัก แต่ปล่อยให้คนในครอบครัวอดมื้อกินมื้อ เพียงเพราะชาญอยากเก็บเงินไว้ซื้อรถเพื่อต้องการให้ตนเองดูโก้หรู

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ชาญ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

18. ศักดิ์อยู่ฝ่ายการเงินของบริษัท ถูกเจ้านายขอร้องให้ปกปิดบัญชีที่ผิดพลาด ศักดิ์เห็นใจเจ้านาย และเจ้านายก็มีบุญคุณกับเขามาก จึงเต็มใจช่วยเหลือเจ้านายปกปิดความผิด

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ศักดิ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทําน้อยที่สุด / กระทําน้อย / กระทํานกลาง / กระทํามาก / กระทํามากที่สุด

1

2

3

4

5

19. เขามักจะเตือนภรรยา ให้ตรวจตราความเรียบร้อยในบ้านอยู่เสมอ โดยเฉพาะถึงแก๊สและเครื่องใช้ไฟฟ้า เขามักพูดเสมอว่า ไฟไหม้มักเกิดจากความประมาทเล็กน้อย

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เอก** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

20. บ้านของเอ็มอยู่ในสลัมคลองเตย เอ็มชอบทิ้งขยะเรี่ยราด เพราะเห็นว่าสะดวกดีและ สลัมก็สกปรกอยู่แล้ว

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เอ็ม** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

21. ลูกของภูมิอยากไปเที่ยวเชียงใหม่ตอนปิดเทอม แต่ภูมิต้องเก็บเงินไว้เสียค่าเล่าเรียนลูก จึงบอกเหตุผลกับลูกและไม่ไปเที่ยวเชียงใหม่

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ภูมิ** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

22. ชัยลงทุนเปิดร้านอาหารเป็นอาชีพเสริม เขาไม่ค่อยมีเวลาดูแลร้านมากนัก ในที่สุดกิจการก็แย่งลงจนปิดไป เขาเชื่อว่าคงเป็นเพราะดวงไม่ดี เขาจึงไปรดน้ำมนต์เพื่อสะเดาะเคราะห์

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ชัย** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

23. โกทำงานที่มีเงินเดือนน้อย แต่เขาก็ตั้งใจทำงานด้วยด้วยความซื่อตรง เขาเชื่อว่า "ทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน"

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **โก** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

24. ครอบครัววันเกิดปีนี้ สินไม่ได้จัดงานวันเกิดเหมือนทุกปีเพราะเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง แต่เลือกไปเลี้ยงอาหารเด็กในสถานสงเคราะห์แทน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **สิน** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

25. มนัสป่วยเป็นโรคกระเพาะ แต่เขาก็กินชอบทานอาหารรสจัด และทานเข้าไปเมื่อใด เขาก็จะปวดท้องทุกที

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **มนัส** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

26. เมื่อมีเวลาว่าง เขามักจะชอบประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ แล้วนำไปขาย เพื่อจะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้เขามีรายได้มาจุนเจือครอบครัวมากขึ้น

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เอ** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

27. เพื่อนบ้านของโน้ตมักจะนำอาหารมาให้บ้านโน้ตอยู่บ่อยๆ ในฐานะคนบ้านใกล้เรือนเคียง โน้ตรับไว้ด้วยความยินดี แต่โน้ตไม่เคยให้อะไรเพื่อนบ้านเลยเพราะเห็นว่าเพื่อนบ้านรวยกว่าเขา

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **โน้ต** จะกระทําดังนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

28. จักรเป็นคนที่ชอบซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านมาใช้เสมอ สินค้าอะไรที่ออกมาใหม่ๆ

เขาจะพยายามหาซื้อมาจนได้แม้ว่าจะต้องใช้วิธีผ่อนส่งก็ตาม

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นจักร จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

29. ระหว่างขับรถกลับบ้านในเวลาตี 2 เมื่อถึงสี่แยก สัญญาณบอกไฟแดง แต่พินเห็นว่าดีกมากแล้ว จึงขับรถฝ่าไฟแดงเพื่อให้ถึงบ้านเร็วขึ้น

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นพิน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

30. ภูมิกับจักรรู้จักกันไม่นานแต่คุยกันถูกคอกมาก ภูมิจึงฝากของมีค่าไปให้ญาติซึ่งจักรบอกว่า รู้จักคุ้นเคยกัน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นภูมิ จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

31. คินนี่เพื่อนบ้านเปิดวิทยุเสียงดังมากจนเขียวนอนไม่หลับ เขียวจึงออกไปเตือนให้เพื่อนบ้าน เปิดวิทยุเบาๆด้วยความใจเย็นและใช้คำพูดสุภาพ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นเขียว จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

32. ชวนจัดงานเลี้ยงที่บ้าน มีการร้องรำทำเพลงจน 4 ทุ่ม ชวนบอกให้เพื่อนกลับบ้านได้แล้ว เพราะ เกรงใจเพื่อนบ้าน ทำให้เพื่อนไม่ค่อยพอใจ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นชวน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

33. เก่งมักจะชอบทิ้งเศษสิ่งของลงบนท้องถนนเสมอๆ เพราะเขาเห็นว่า มีคนกวาดถนนคอยรักษา ความสะอาดอยู่แล้ว

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นเก่ง จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

34. สินเป็นคนใจร้อน มักจะชอบข้ามถนนตามใจชอบโดยไม่ใช้สะพานลอย เขาบอกว่า ถ้าเราระมัดระวัง ตนเองจะข้ามถนนตรงไหนก็เหมือนกัน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นสิน จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

35. บ้านของภาคมีฐานะไม่ดีนัก แต่มีรายจ่ายมากเพราะมีลูกหลายคน ภาคจึงเล่นหวยเป็นประจำ เพื่อหวังจะมีรายได้เพิ่มเติมมาจุนเจือครอบครัว

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นภาค จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

36. เสกเป็นคนที่รักความสบาย เมื่อมีเวลาว่างเขาจะไม่ทำอะไรที่เป็นประโยชน์นอกจากการนอน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็นเสก จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

37. อินทร์รู้สึกปวดหัวตัวร้อน พอดีเพื่อนสนิทมาชวนไปเที่ยวข้างนอกด้วยกัน อินทร์ไม่กล้าปฏิเสธเพราะเกรงใจเพื่อนและอยากไปเที่ยวอยู่แล้ว กลับจากไปเที่ยวจึงเป็นไข้หนัก

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **อินทร์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

38. วันนี้มีการถ่ายทอดฟุตบอลอังกฤษตอนบ่าย 2 โมง ชายติดฟุตบอลมากจึงไม่ยอมไปรับลูกชายที่โรงเรียนอนุบาล แต่ให้ภรรยาที่กำลังทำงานบ้านไปรับแทน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ชาย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

39. พลชอบแต่งตัวทันสมัยตลอดเวลา จนบางครั้งภรรยาและลูกๆต้องบอกว่า เขาแต่งตัวไม่เหมาะสมกับตนเอง พลไม่เชื่อและบอกว่าภรรยากับลูกๆล้าสมัยแต่งตัวแบบเขาสาวๆชอบ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **พล** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

40. เอกเดือนลูกสาวเรื่องการคลังไคล้ันร้องจนเสียการเรียน ลูกสาวร้องไห้บอกว่า พ่อไม่เคยเข้าใจวัยรุ่น เอกจึงมาคิดว่า "จริงๆแล้วเขาเข้าใจและปฏิบัติดีลูกดีหรือเปล่า"

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เอก** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

41. ในงานเลี้ยงโต๊ะจีนวันแต่งงาน ประธานกำลังกล่าวอวยพรบ่าวสาวบนเวที ที่โต๊ะของธงชัยนั้นเพื่อนๆยังทานอาหารกันอยู่ ธงชัยจึงบอกเพื่อนๆให้รักษามารยาทโดยหยุดทานอาหารก่อน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ธงชัย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

42. พงษ์เป็นผู้มีรายได้ไม่น้อย แต่เขาก็พยายามประหยัดดอดอมทีละน้อย พงษ์เชื่อว่า การประหยัดจะทำให้เขามีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **พงษ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

43. เก่งมีรายได้ไม่พอใช้ในแต่ละเดือน เขาจึงหันมาเล่นหวยครั้งละหลายๆ เพราะเขาคิดว่า ถ้าโชคดีจะได้เป็นเศรษฐีในเวลาอันรวดเร็ว

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เก่ง** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

44. เจจะคบใครเป็นเพื่อนนั้น เขาจะดูที่บุคลิกลักษณะและหน้าตาของคนคนนั้น

ถ้าถูกใจเขาก็จะคบเป็นเพื่อน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เจ** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

45. สัญชัยรู้สึกว่ารูปร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง เขาจึงหมั่นออกกำลังกายเล่นกีฬาและดูแลสุขภาพพอยู่เสมอ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **สัญชัย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

46. อาทิตย์วางแผนให้ลูกชายเป็นทหาร แต่ลูกชายชอบทางศิลปะ อาทิตย์บอกลูกว่า ทหารเป็นอาชีพที่มีเกียรติและลูกต้องเป็นทหารเท่านั้น

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **อาทิตย์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

47. วินัยมักสอนลูกให้รู้จักใช้เงินอย่างประหยัด อย่าซื้อของที่ไม่น่าเป็นหรือแพงมาก เพราะฐานะทางบ้านไม่ดี

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **วินัย** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

48. ศักดิ์เห็นความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ เขาสอนลูกๆ ให้รู้จักหาความรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน อยู่เสมอ และศักดิ์ก็ทำตัวเป็นแบบอย่างให้ลูกเห็นด้วย

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ศักดิ์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

49. เขตต้องไปทัศนศึกษาจรดออก 6 โมงเช้า แต่เมื่อใกล้เวลาออก เขตก็ยังคงไม่รีบร้อน เขาคิดว่า "คนไทยไม่เคยตรงเวลา ไปเร็วก็ต้องรอคนอื่นอยู่ดี"

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เขต** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

50. ศักดาขออนุญาตทางโรงเรียนไปเข้าค่ายกับลูก เพราะเป็นห่วงกลัวลูกลำบาก ทั้งๆที่ลูกก็โตเป็นวัยรุ่นและสามารถดูแลตัวเองได้

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **ศักดา** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

51. วินชอบดักอาหารมาหลายๆเสมอ โดยไม่สนใจว่าตนเองจะกินหมดหรือไม่ก็ตาม

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **วิน** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

52. จัตรยีนรอรถเมล์อยู่นานเมื่อเย็นแสนเมื่อเย็น พอรถเมล์มาเขาเห็นว่ามีที่ว่าง จึงรีบวิ่งมาขึ้นรถ แต่ก็มีส่วนผู้หญิงและคนแก่รีบมาขึ้นรถเหมือนกัน จัตรจึงให้ผู้หญิงและคนแก่ได้ขึ้นรถไปก่อน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **จัตร** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

53. เขียวโดยสารรถเมล์เป็นประจำ ถ้าเขาเห็นเด็กหรือคนแก่ขึ้นมา เขาจะลุกให้นั่งทันที

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เขียว** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

54. เอ็มต้องการซื้อตัวรถไฟ แต่มีคนเข้าแถวซื้อตัวยาวมาก เอ็มไม่อยากเสียเวลานานจึงขอแทรกแถวคนอื่น โดยอ้างว่ามีธุระด่วนมากขอซื้อตัวก่อน

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เอ็ม** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

55. เปรมพบว่า เด็กวัยรุ่นกลุ่มใหญ่คุยกันเสียงดังมากบนรถเมล์ เป็นที่น่ารำคาญของผู้โดยสารคนอื่น เปรมจึงเข้าไปตักเตือนว่า ควรรักษามารยาทในที่สาธารณะด้วย

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เปรม** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

กระทำน้อยที่สุด / กระทำน้อย / กระทำปานกลาง / กระทำมาก / กระทำมากที่สุด				
1	2	3	4	5

56. เชษฐีต้องขับรถไปต่างจังหวัด เขาดื่มสุรานิดหน่อยก่อนออกเดินทาง ภรรยาเตือนเพราะจะไม่ปลอดภัยในการเดินทาง แต่เชษฐีคิดว่าตัวเองคอแข็งจึงยังดื่มต่อไป

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **เชษฐี** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

57. พลไปทวงเงินจากดำซึ่งยืมไปนานแล้ว ดำโมโหที่พลมาทวงเงินจึงต่อว่าด้วยคำพูดหยาบคาย แต่พลก็พยายามอดทนและอดกลั้นไม่ได้ตอบ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **พล** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

58. อาทิตย์ช่วยภรรยาดูแลลูกๆทั้งด้านการเรียนและด้านอื่นๆ รวมทั้งช่วยทำงานบ้านด้วย ทั้งๆที่อาทิตย์ต้องเหนื่อยจากการทำงานอยู่แล้ว แต่เขาคิดว่าเป็นหน้าที่ของพ่อบ้านที่ควรจะทำ

ถ้าพ่อของนักเรียนเป็น **อาทิตย์** จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ 1 / 2 / 3 / 4 / 5

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อบิดา

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
1	.55
2	.44
3	.64
4	.34
5	.19
6	.63
7	.38
8	.70
9	.55
10	.69
11	.74
12	.62
13	.55
14	.22
15	.44
16	.74
17	.73
18	.34
19	.49
20	.44

 α ทั้งหมด = .90

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรม
ของบุตรวัยรุ่น

ด้านที่ 1 การเป็นผู้รู้จักเหตุ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
1	.29
5	.43
13	.44
21	.23
22	.37
36	.36
37	.50
44	.40
48	.37
49	.45

$$\alpha = .72$$

ด้านที่ 2 การเป็นผู้รู้จักผล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
2	.46
9	.40
10	.59
30	.52
38	.41
50	.46
56	.44
59	.36
60	.59

$$\alpha = .77$$

ด้านที่ 3 การเป็นผู้รู้จักตนเอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
4	.33
17	.42
19	.39
25	.21
31	.28
39	.40
40	.27
51	.30

$$\alpha = .63$$

ด้านที่ 4 การเป็นผู้รู้จักประมาณ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
6	.58
14	.32
15	.51
20	.51
26	.56
27	.68
41	.44
52	.57

$$\alpha = .80$$

ด้านที่ 5 การเป็นผู้รู้จักกาล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
3	.55
7	.66
11	.63
28	.59
32	.70
45	.35
53	.70
61	.77
63	.75

$$\alpha = .87$$

ด้านที่ 6 การเป็นผู้รู้จักชุมชน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
8	.41
12	.23
16	.57
23	.42
29	.48
42	.51
43	.33
54	.55
57	.37

$$\alpha = .73$$

ด้านที่ 7 การเป็นผู้รู้จักบุคคล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
18	.60
24	.50
33	.42
34	.60
35	.35
46	.34
47	.25
55	.60
58	.46
62	.34

$$\alpha = .76$$

คุณภาพทั้งฉบับ $\alpha = .93$

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามความประพฤติดนตามหลักสัปปุริสธรรม
ของบิดาตามการรับรู้ของบุตร

ด้านที่ 1 การเป็นผู้รู้จักเหตุ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
1	.17
5	.29
18	.10
22	.20
23	.31
31	.27
42	.46
43	.40
56	.38

$$\alpha = .60$$

ด้านที่ 2 การเป็นผู้รู้จักผล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
4	.52
6	.51
11	.36
14	.46
19	.45
20	.40
38	.42
48	.49
57	.31

$$\alpha = .75$$

ด้านที่ 3 การเป็นผู้รู้จักตนเอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
2	.37
12	.30
13	.39
24	.53
37	.34
39	.42
40	.23
58	.38

$$\alpha = .67$$

ด้านที่ 4 การเป็นผู้รู้จักประมาณ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
7	.43
17	.41
21	.25
28	.30
35	.36
45	.38
47	.33
51	.34

$$\alpha = .65$$

ด้านที่ 5 การเป็นผู้รู้จักกาล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
3	.40
9	.34
26	.50
32	.30
36	.42
49	.34
55	.29

$$\alpha = .66$$

ด้านที่ 6 การเป็นผู้รู้จักชุมชน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
8	.32
16	.20
24	.33
29	.34
33	.42
34	.45
41	.41
52	.46
54	.35

$$\alpha = .68$$

ด้านที่ 7 การเป็นผู้รู้จักบุคคล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)
10	.30
15	.26
27	.32
30	.26
44	.25
46	.31
50	.27
53	.20

$$\alpha = .56$$

คุณภาพทั้งฉบับ $\alpha = .92$

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวชนานันท์ ฅัญกุล
เกิดวันที่	14 กรกฎาคม 2504
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	113/250 หมู่บ้านบัวทอง ถนน ดลิ่งชัน – สุพรรณบุรี ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
หน้าที่การงานปัจจุบัน	รับราชการครู
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสิริรัตนาร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2513	ประถมศึกษา โรงเรียนจารุพัฒนานุกูล
พ.ศ. 2520	มัธยมศึกษา โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม
พ.ศ. 2525	ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร